

14. mødedag, fredag den 3. maj 2002, kl. 10.00

Daniel Skifte, Landstingsformand.

Mødet er åbnet. I dag er det fredag den 3. maj 2002.

Først har jeg en redegørelse for dagsordenen. Ved den seneste ændring af dagsordenen blev punkterne 55, nemlig beslutningsforslag om dækning af omkostningerne ved afdødes hjemtransport til Grønland og punkt 70, beslutningsforslag om ansættelse af konsulenter for fangere i islægsområderne så blev disse punkter altså punkterne 55 og 70 sat til behandling den 10. maj 2002.

Der er efterfølgende indkommet flere ønsker om ændringer fra Landsstyret og Landstingets Udvalg som Formandskabet har valgt at imødekomme. Efter aftale med forslagsstillerne flyttes derfor punkterne 55 og punkt 70 derfor til den 6. maj 2002. Af hensyn til udvalgsbehandlingen flyttes 2. behandlingen af punkt 28, nemlig forslag til landstingsforordning om daginstitutioner, dagpleje med videre, så flyttes 2. behandlingen af punktet fra den 6. til den 10. maj. 3. behandlingen vil finde sted den 15. maj, ganske givet også i år 2002.

Der optages et nyt punkt på dagsordenen den 14. maj også i år som punkt 100, nemlig spørgsmål til Landsstyret om Landsstyret vil overveje, at tildele Uummanaq Seafoods A/S en hellefiskekvote på 2.000 tons i 2002 og de efterfølgende år 2003 og 2004. Ligeledes for at muliggøre Landsstyreformandens tilstedeværelse under behandlingen af punkterne 11, nemlig beslutningsforslag om godkendelse af Landskassens Regnskaber for 2001 og punkt 22, forslag til landstingstillægsbevillingslov for 2001 flyttes disse punkter fra henholdsvis den 6. og 8. maj til behandling den 10. maj.

Inden jeg går videre til den egentlige dagsorden har jeg også en berigtigelse. Det er et ønske fra et samlet Formandskab, hvor Formandskabet mener der er behov for en berigtigelse fra radioavisen, på trods af at radioavisen slet ikke har sendt berigtigelse videre, så skal Formandskabet fremkomme med følgende berigtigelse:

I morgenudsendelsen den 1. maj 2002 nævnte radioavisen i forbindelse med beslutningsforslaget om at nedsætte afgiften på alkohol, så prisen falder - et forslag fremsat af Simon Olsen,

Siumut, så nævnes det i radioavisen blandt andet, og jeg citerer "at kun IA og løsgænger Per Berthelsen er imod en nærmere undersøgelse af afgifterne nu". Det skal i forbindelse med citatet meddeles, at der til gengæld skal bemærkes, at Landstingsmedlem Per Berthelsen ikke deltog i Landstingets behandling af det omhandlede forslag, idet han var fraværende fra Landstingets møde.

Så kan vi gå videre til vores egentlige dagsorden for i dag, hvor vi har følgende punkter på dagsordenen: Først har vi punkt 29, derefter punkt 34, så punkt 13, punkt 67, punkt 37, punkt 48 og endelig punkt 83 som sidste punkt.

Første punkt er som sagt punkt 29. Forslag til landstingsforordning om folkeskolen. Her har Landsstyreformanden bedt om ordet på vegne af Landsstyremedlemmet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke.

Dagsordenspunkt 29

Forslag til landstingsforordning om folkeskolen.

Lise Skifte-Lennert)

(2. behandling)

Jonathan Motzfeldt, Landsstyreformand, Siumut, (fremlægger på vegne af Landsstyremedlemmet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke, Lise Skifte-Lennert).

Indledningsvis vil jeg gerne fra Landsstyrets side påskønne det grundige arbejde som Landstingets Kultur- og Uddannelsesudvalg har lagt i forslag til landstingsforordning om folkeskolen.

Åbenhed og samarbejde er en væsentlig forudsætning for det fortsatte arbejde med Atuarfitsialak. Derfor er Landsstyret også yderst tilfreds med udvalgets tilslutning til Atuarfitsialak. Landsstyret skal i det følgende knytte nogle kommentarer til udvalgets anbefalinger som allerede er omdelt og som formodes læst af alle.

Landsstyret vil til 3. behandlingen af forslaget fremlægge et ændringsforslag, hvorefter elevrepræsentanter i en skolebestyrelse modtager vederlag svarende til 1/3 af det vederlag som forældrerepræsentanterne modtager som det f.eks. kendes fra Danmark. Udgifterne hertil skønnes at andrage 128.000 kr. årligt.

Landsstyret finder det sagligt begrundet at opretholde en forskel mellem forældrerepræsentanter og elevrepræsentanter i denne forbindelse. Forældrerepræsentanterne deltager i skolebestyrelsesarbejdet som et tillidsershverv, mens eleverne deltagelse i skolebestyrelsesarbejdet må betragtes som et led i deres skolegang, og som et led i deres demokratiske modningsproces. Det skal også med at elevrepræsentanterne ikke deltager i behandlingen af personspørgsmål.

Landsstyret tager ligeledes til efterretning, at Udvalget for så vidt angår den vidtgående specialundervisning deler synspunkt med KANUKOKA. Landsstyret agter til 3. behandlingen at fremlægge et ændringsforslag, hvorefter den nuværende ordning forbliver i kraft indtil de pædagogiske-, organisatoriske- og økonomiske forudsætninger for at den nye ordning kan træde i kraft er til stede. Landsstyret finder, at der er brug for en stram styring af økonomien, og vil løbende følge udviklingen i antallet af elever der henvises til vidtgående specialundervisning.

Landsstyret er enig i Udvalgets anbefaling for så vidt angår kollegieområdet, og bemærker, at der er enighed med KANUKOKA om at følge udviklingen nøje, idet beslutninger i de enkelte kommuner om den lokale skolestruktur med videre kan få indflydelse på kapacitet og behov.

Men hensyn til de fysiske rammer for undervisningen forventes der på det kommende anlægsseminar fremlagt et oplæg til normsætning der kan danne grundlag for det videre planlægningsarbejde. Der lægger hermed op til planlægning af renoverings-, ombygnings-, og nybygningsopgaverne på skoleområdet med hensyntagen til skolernes tilstand, udvikling i elevtallet og de pædagogiske intentioner bag Atuarfitsialak.

Landsstyret vil også ligeledes gøre det helt klart, at ansvaret for planlægningen på dette område ligger hos KIIIP, men IAPP, Direktoratet for Boliger og Infrastruktur fungerer som rådgivere herfor. Udvalget kommenterer i sin betænkning den nedsættelse af det mindstetime antal der er foretaget i det foreløbige forslag i forhold til det udkast der var sendt til høring. I den forbindelse forudsætter udvalget at der er fastsat et forsvarligt mindstetimetaltal som uden problemer kan være det der faktisk bliver udbudt og udtrykker den opfattelse, at projektet bør tilføres de midler som

er nødvendigt for, at projektet kan blive så succesfuld som muligt.

Landsstyret skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at mindstetimetallet i det foreliggende forslag til landstingsforordning om folkeskolen kun er reduceret med i alt 68 timer over det 120 årige forløb i forhold til mindstetimetallet for 1. og 11. klasse i den nugældende forordning. Der skal understrege, at der er tale om mindstetimetallet der normalt ligger en del lavere end det faktiske timeforbrug. Ikke desto mindre er Landsstyret af den opfattelse, at de i forslaget anførte mindstetimetallet faktisk er tilstrækkelig til at gennemføre en undervisning som giver eleverne det forventede udbyttet.

Baggrunden for denne opfattelse er, at det er almindeligt anerkendt, at elvernes udbytte af undervisningen ikke er lige frem er proportionalt med antallet af undervisningstimer. Den nye forordning understøtter derfor en fleksibel planlægning, hvor der planlægges flere undervisningsperioder i skoleåret, den nye forordning understøtter ligeledes et teamsamarbejde, hvor lærerne danne faste team omkring den enkelte klasse. Den nye forordning understøtter også anvendelse af nye og mere effektive undervisningsmetoder, ligesom den også understøtter efter- og videreuddannelse af lærerne. Hvilket alt i alt vil virke i retning af en forøgelse af undervisningen kvalitet og effektivitet.

Det faktiske antal gennemførte undervisningstimer forventes forøget som følge af teamsamarbejde og en fleksibel planlægning. Samtidig betyder den nye fagrække og organisering af indholdet, at elevernes tilegnelse af stoffet optimeres.

I forlængelse af spørgsmålet om størrelsen af mindstetimeantallet foreslår udvalget, at forordningsforslagets overgangsbestemmelse om en reduktion af mindstetimetallet for 1. til 7. klasse i overgangsperioden bortfalder. I denne overgangsperiode vil der være et øget lærertimeforbrug for de ældste klasser bibeholdes frem til 2002, hvor den nye forordning er gennemført.

Landsstyret er af den opfattelse, at flere undervisning til elverne på 1. til 7. klassetrin næppe vil medføre en kvalitetsforbedring. Da lærersituationen som bekendt er præget på mangel af uddannede lærere vil en stor del af sådanne ekstra timer i praksis blive læst af ikke uddannede lærere eller som overtimer. Og erfaringsmæssig er denne løsning som bekendt ikke med til at øge kvaliteten eller effektiviteten i folkeskolens undervisning.

I øvrigt skal det igen understreges, at det faktiske lærertimeforbrug er større end mindstetimetallet forudsætter, hvorfor denne overgangsbestemmelse antagelig kun vil blive tage i brug i ganske særlige tilfælde.

Landsstyret vil gerne til sidst udtrykke sin tilfredshed med Udvalgets tilslutning til ændringsforslaget, og dermed til forslaget om forordningens ikrafttræden.

Med disse bemærkninger indstiller Landsstyret, at forslaget overgår til 3. behandling i den ved de fremlagte ændringsforslag foreliggende form. Landsstyret vil til 3. behandlingen fremlægge ændringsforslag i overensstemmelse med de i svarnotatet anført behov.

Vi siger tak til Landsstyreformanden. Så er det næstformanden for Kultur- og Uddannelsesudvalget, Ruth Heilmann.

Ruth Heilmann, næstformand for Kultur- og Uddannelsesudvalget, Siumut.

Udvalgets medlemmer har ønsket at betænkningen bliver forelagt her fra salen.

Betænkning afgivet af Landstingets Kultur- og Uddannelsesudvalg vedrørende forslag til landstingsforordning om folkeskolen afgivet til 2. behandlingen. udvalget har under behandlingen bestået af landstingsmedlemmerne Naimanngitsoq Petersen Atassut som er formand, Ruth Heilmann, Siumut som er næstformand som har været formand under behandlingen i efterårssamlingen. Lars Karl Jensen Siumut, Olga Poulsen, Inuit Ataqatigiit, hvor Paninnguaq Olsen har deltaget som suppleant under behandlingen under efterårssamlingen, ligesom Mogens Kleist, Kandidatforbundet også er medlem af udvalget.

Landstingets Kultur- og Uddannelsesudvalg har efter 1. behandlingen under efterårssamlingen - Udvalget har i forbindelse med udvalgsbehandlingen af forslaget haft adskillige møder såvel under efterårssamlingen sidste år samt løbende igennem indeværende år. udvalget har endvidere inviteret IMEK Lærerorganisationen og Kommunernes Landsforening KANUKOKA til møder under efterårssamlingen sidste år samt her i foråret 2002, ligesom Landsstyremedlemmet har været til samråd vedrørende Atuarfitsialak 3. gange under efterårssamlingen samt ligeledes også her under foråret.

Derudover har Udvalget deltaget i 2 seminarer afholdt i Kangerlussuaq under udarbejdelse af forordningsforslaget til Atuarfitsialak i foråret 2001.

Udvalget ønsker at fremføre kommentarer til nedenstående punkter, nemlig for;

- 1) Den lovtekniske funktion
- 2) Vedrørende udvalgets generelle holdning
- 3) Vedrørende informationsforløbet og
- 4) Udvalgets bemærkninger vedrørende vidtgående specialundervisning, kollegiepladser, anlæg- og renovering, timetal, udsættelse af ikrafttrædelsestidspunktet og tilskud til ...elver, og endelig
- 5) Udvalgets indstilling.

For så vidt angår de lovtekniske forhold, så har Landstingets Lovtekniske funktion gennemgået forordningsforslaget og fremkommet med en række bemærkninger. Udvalget har modtaget KIIIPs besvarelse til disse bemærkninger og har erfaret at Direktoratet i videst muligt omfang har implementeret de anviste ændringer.

Det skal dog bemærkes, at udvalget finder det uhensigtsmæssigt, at elevrepræsentanterne ikke ydes vederlag. Som det anført i lovtekniske bemærkninger bør det i bemærkningerne i forslaget godtgøres, at denne forskelsbehandling har baggrund i rimelige objektive kriterier eller forskelsbehandlingen bør opgives. Et enigt udvalg anmoder Landsstyret om, at Landsstyret fremsætter et ændringsforslag, således at elevrepræsentanterne ligeledes med forældrerepræsentanterne og ydes et vederlag for arbejdet.

Udvalget betragter det som vigtigt, at skolebestyrelsesarbejdet gøres attraktivt, således at vi får en god folkeskole, hvor man trives - skarpt gennem et tæt samarbejde mellem forældre, elever og lærere.

For så vist angår Udvalgets generelle holdning, så ser Udvalget positivt på nærværende forslag til landstingsforordning vedrørende folkeskolen. Forslaget giver glædeligt forventninger om et uddannelsesmæssigt løft for eleverne i folkeskolen som vil medføre en dynamisk effekt i det omkringliggende samfund. Et uddannelsesløft i form af eleverne grundlæggende færdigheder forbed-

res og en efterfølgende dynamisk effektiv i form af en mere velforsynende arbejdsmarked.

Nogle af de væsentligste opgaver for folkeskolen er at udvikle elevernes åndelige og fysiske kundskaber og færdigheder. Folkeskolen skal fremme elevernes forståelse for samfundets udvikling i en omskiftelig verden og indføre dem til en demokratisk tankegang.

Med udformningen af forslaget til landstingsforordningen om folkeskolen har man netop lagt vægt på, at folkeskolen skal løse disse opgaver. En af måderne man ønsker at fremme det på er ved at man udformer klasseværelserne således, at uanset i hvilket fag og på hvilke klassetrin der undervises, så fokuseres der i højere grad på eleverne ved at barnet sættes i centrum.

Der har i de senere år været rejst kritik mod den nuværende folkeskole blandt andet på baggrund af et dårligt undervisningsniveau. Elvernes opnår ikke et tilfredsstillende niveau i folkeskolen, hvilket bevirker at flere uddannelsessøgende efterfølgende har problemer med at gennemføre en videregående uddannelse. Der er i forslaget lagt op til en mere sammenhængende skole med inddeling af eleverne i et yngste trin, et mellem trin og et ældste trin og dermed undervisning på tværs af klasserne.

Dette vil medføre, at der i højere grad end i dag bliver mulighed for at tilpasse undervisningen til den enkelte elevs behov. Det er Udvalgets opfattelse, at man ved forslaget til landstingsforordning om folkeskolen har imødekommet den tidligere fremsatte kritik, og fremkommer med et virkelig godt og konstruktiv løsningsforslag.

For så vidt angår informationsforløbet, så er Udvalget allerede under udarbejdelse af forslaget i vid udstrækning blevet inddraget og informeret igennem afholdelse af seminarer og samråd med Landsstyremedlemmet for Kultur- og Uddannelse. Udvalget finder denne åbenhed og dette samarbejde meget positivt og håber at denne fremgangsmåde må blive et eksempel på, hvordan samarbejdet med Landsstyremedlemmet kan forme sig i fremtiden.

For så vidt angår Udvalgets bemærkninger, så har Udvalget blandt andet på baggrund af de afgivne høringssvar og tilkendegivelser under forslagets 1. behandling drøftet en række problemstillinger, herunder navnlig forhold omkring vidtgående specialundervisning, spørgsmål omkring kollegiepladser, spørgsmål omkring anlæg- og renovering, spørgsmål vedrørende mindstetimet, udsættelse af ikrafttrædelsestidspunktet og endelig tilskud til de ældste elever. Det skal tilføjes, at Udvalget specielt i sin behandling af punkterne vedrørende vidtgående specialundervisning og timetal, at de har tillagt kommunernes og KANUKOKA's holdninger en betydelig vægt i denne forbindelse.

For så vidt angår vidtgående specialundervisning, så anføres det i de generelle bemærkninger til forordningsforslaget til folkeskolen, at hele specialundervisningsområdet - både organisatorisk og finansielt ligges ind under kommunerne. Man ønsker i følge Landsstyremedlemmet denne ordning, da det anses for at være det mest hensigtsmæssige at der er sammenhæng mellem ansvar, kompetence og økonomi.

I dag indstiller kommunerne eleverne til vidtgående specialundervisning, mens Hjemmestyret bærer det økonomiske ansvar. Udvalget er enig med Landsstyremedlemmet i, at kommunerne har et bedre kendskab til de enkelte elevs behov. Endvidere er der mulighed for en hurtigere og nemmere sagsbehandling, såfremt kommunerne er den eneste instans der skal afgøre om elev skal have vidtgående specialundervisning. I henhold til forslaget skal den pædagogiske, psykologiske

rådgivning blive bedre i fremtiden, og kun have en rådgivende funktion overfor kommunerne.

Udvalget betragter det dog ikke som hensigtsmæssigt, at der ændres på en velfungerende ordning på et så vigtigt område som den vidtgående specialundervisning. Den vidtgående specialundervisning har tidligere været placeret under kommunerne, men denne ændring er blevet ændring, hvorefter man valgte af flytte kompetencen til Hjemmestyret.

Den nuværende ordning fungerer og sikre en ensartet støtte til leverne uanset bopælskommunen, netop fordi den centralt styrede pædagogiske, psykologisk rådgivning er beslutningsorganet. Udvalget finder derfor ikke nogen grund til at anbefale en ændring af dette.

Med hensyn til finansieringen skal det påpeges, at der er en stor variation, idet behovet for specialundervisning fra kommune til kommune. Det er ikke altid muligt, at henvise handicappede til institution, og derfor er det en opgave, som folkeskolen må påtage sig. Der kan også være kommuner der ikke har de økonomiske og faglige ressourcer til at tilbyde den nødvendige hjem, herunder den psykologiske bistand til de vidtgående specialundervisningselever.

I forordningsforslaget er der lagt op til, at der skal ske kommunale udligningsordninger af bloktilskudsfordelingen. Udvalget finder det langt mere hensigtsmæssigt, at pengene følger eleven, som det hidtidige har været tilfældet. Udvalget anser det for at være af stor vigtighed, at ingen kommune påføres ekstra udgifter - grundet fra- eller tilflytning af elever til vidtgående specialundervisning. Et enigt Udvalg anmoder Landsstyret om, at fremsætte et ændringsforslag således at den nuværende ordning vedrørende vidtgående specialundervisning bibeholdes.

For så vidt angår anlæggelse og etablering af kollegiepladser, så har KANUKOKA under det sidste møde med Udvalget anført at man med etableringen af Atuarfitsialak forventer et øget kollegiebehov. Dette vil være nødvendigt eftersom den nye tredelte struktur bevirker at bygdeeleverne på det 3-årige ældstetrin sandsynligvis skal indtil byen for at få den undervisningsmæssige største udbytte af ordningen.

Landsstyremedlemmet påstår dog, at der ikke for øjeblikket er behov for yderligere nybyggeri eftersom der i den nye struktur udgår et klassetrin. Endvidere er der på landsplan overskud af kollegiepladser til folkeskoleelever. KANUKOKA tilbageviser ovenstående påstand med at kollegieværelserne er blevet forbedrede, således at de lever op til den nuværende standard, hvorfor der er nu færre af dem end det angives fra Hjemmestyrets side.

Udvalget finder det vigtigt, at der afsættes de nødvendige midler til at skabe de bedst mulige rammer for igangsættelsen af Atuarfitsialak. Derfor finder Udvalget det ligeledes vigtigt, at der forefindes det nødvendige antal kollegiepladser. Et enigt Udvalg skal påpege vigtigheden overfor såvel Landsstyret som KANUKOKA af, at man nøje får undersøgt status på kollegieområdet.

Desuden pågår der et løbende arbejde med at holde sig med ajour med kollegieboligsituationen, således at kapaciteten i de enkelte kommuner tilpasses de aktuelle behov og krav. For så vidt angår anlæg og renovering, så er anlægs- og renoveringsforpligtigelsen for skole- og kollegiebygninger, så ligger denne i dag hos Hjemmestyret, men det er hensigten både i den nugældende folkeskoleforordning og forslaget til ny folkeskoleforordning, at forpligtigelsen skal overgå til kommunerne.

Anlægs- og renoveringsforpligtigelsen er et økonomisk tungt område der især for mindre kom-

muner vil være problematiske at overtage. Problemet kompliceres yderligere af, at bygningsstandarden og lokale manglen er meget forskellige fra kommune til kommune.

Udvalget mener, at kommuner skal have ens økonomiske vilkår i forhold til befolkningens størrelse, således at der tilbydes den samme standard i såvel undervisning som i lokaler uanet hvor i landet man end burde befinde sig. Udvalget opfordrer derfor Landsstyret til, at igennem forhandlinger med KANUKOKA om at opnå en fælles forståelse i ovennævnte spørgsmål. Hvis Atuarfitsialak skal blive en succes, så finder Udvalget det vigtigt, at landets skoler bliver udvidede og renoverede i henholdt til hensigten i Atuarfitsialak og behovet i de enkelte byer og bygder.

Udvalget har gentagne gange efterlyst en plan om hvordan Landsstyret har tænkt sig at realisere skolerne anlægs- og renoveringsplaner. Udvalget er af den opfattelse at skolernes fysiske standard og miljø er af afgørende betydning for elevernes motivation for indlæring. Et enig Udvalg opfordrer Landsstyremedlemmet til, at komme med en anlægs- og renoveringsplan for skolerne, så skolerne fysiske ramme bliver i overensstemmelse med hensigten i Atuarfitsialak.

For så vidt angår timetallet, så har Udvalget erfaret, at mindstetimetallet i det nuværende forordningsforslag er reduceret med 30 klokketimer om året pr. klassetrin i forhold til det forordningsforslag der var lagt ud til høring. I det oprindelige forslag var det ellers hensigten at det nugældende timetal der var fordelt på 11-12 år skulle fordeles på 10 år. Så ville eleverne ikke miste nogle timer trods implementeringen af den nye forordning med en reduktion af skoleår.

Det tilkendegives i bemærkningerne til det nuværende forordningsforslag at denne reduktion af timetal er sket med henblik på nedbringelse af merudgifter i forbindelse med implementeringen af forordningen. I bemærkningerne til forslaget er det endvidere anført, at kommunerne som hidtil vil kunne tilbyde flere timer. Udvalget finder det ikke hensigtsmæssigt, at hvis mindstetimetallet fastsættes så lavt, at det forventes at kommunerne skal øge dette.

Udvalget forudsætter, at der er fastsat et forsvarligt mindste timetal som uden problemer kunne være det der blev udbudt. Et enig Udvalg er af den opfattelse, at man som udgangspunkt bør tilføre projekter de midler som kræves for at det kan blive så succesfuldt som overhovedet muligt. Endvidere har Landsstyret anført at med den trinundervisning og med den lærerdækning det er hensigten i Atuarfitsialak, så reduceres antallet af lærervikarer og fritimer væsentligt. Så selvom mindstetimetallet nedskæres, så er det Udvalgets forhåbning, at det faktiske gennemførte timetal bliver det samme som i dag.

Det anføres i bemærkningerne til forslaget, at der i en overgangsperiode skal reduceres med yderligere 1 ugentlig 45 minutters lektion på 1. til 7. klassetrin. dette kan Udvalget midlertidigt ikke tilslutte sig. Der er hel tale om elever, der har startet skolegangen under den nuværende forordning. De skal afslutte skolegangen 1 år tidligere end forventet da de startede. Endvidere skal der tages højde for, at lærerne skal omstille sig til en nyorganisering af undervisningen. Et enig Udvalg anmoder Landsstyret om, at fremsætte et ændringsforslag, således at der ikke beskæres yderligere i elevernes mindstetimetal i overgangsperioden.

For så vidt angår udsættelsen af ikrafttrædelsestidspunktet, så er Landsstyret fremkommet med ændringsforslag der medfører en udsættelse af ikrafttrædelsestidspunktet for forordningsforslaget fra august 2002 til august 2003. Udvalget noterer med tilfredshed, at ikrafttrædelsestidspunktet for forordningsforslaget er blevet udskudt med 1 år til august 2003. Det er af afgørende betydning for forordningens succes, at den fra starten får den bredest mulige opbakning fra såvel politikere

som ledere, lærere og elever og forældre, og ikrafttrædelsen først sker når de væsentligste forudsætninger herfor er opfyldt.

Endvidere er det positivt for Udvalget, at der indsættes en bestemmelse i ændringsforslaget der gør det muligt for de skoler der er parate, at søge om tilladelse til at afvige fra den gældende forordnings bestemmelse og igangsætte undervisningen efter den forventede nye forordning. Et enigt Udvalg støtter udsættelsen af ikrafttrædelsestidspunktet til august 2003. Endvidere støtter et enigt Udvalg, at de skoler der er rede til at igangsætte undervisningen efter den forventede nye forordning fra august 2002.

For så vidt angår tilskud til de ældste elever, så har Landsstyret fremkommet med et ændringsforslag der medfører at tilskuddet til de ældste elever bibeholdes. Et enigt Udvalg støtter det af Landsstyret fremsatte ændringsforslag vedrørende tilskud til de ældste elever.

For så vidt angår Udvalget endelige indstilling, så indstiller et enigt Udvalg på denne baggrund forslaget til Landstingets vedtagelse i den form som forslaget har når Landsstyret har fremsat ændringsforslag i overensstemmelse med Udvalgets ovenstående anbefalinger.

Med disse bemærkninger skal Landstingets Kultur- og Uddannelsesudvalg overgive forslag til landstingsforordning om folkeskolen til 3. behandlingen. Tak.

Vi siger tak til Ruth Heilmann, så går vi over til ordførerrækken. Først er det Lars Karl Jensens, Siumuts ordfører, værsgo.

Lars Karl Jensen, ordfører, Siumut.

Da nærværende forslag til landstingsforordning om folkeskolen var til 1. behandling har vi fremsat omfattende bemærkninger om vores forhåbninger om Atuarfitalak. Det fremgår af Udvalgets betænkning, at Udvalget har arbejdet grundigt, og vi er glade for, at Udvalget i forbindelse med udarbejdelsen af betænkningen har indkaldt IMEK og KANUKOKA med henblik på justering af forslaget.

Da forordningsforslaget kom på banen var forslaget til genstand for omfattende drøftelse, og derfor skal vi fra Siumut med udgangspunkt i betænkningen indledningsvis udtale, at vi har god forståelse for Landsstyrets svar.

Fra Siumut fastholder, at udvidet undervisning påtages at kommunerne - organisatorisk og efter behov. I denne sammenhæng kan det ikke undgås, at folkeskolen får god rådgivning fra centralt hold vedrørende opdragelse og psykologi, således at man sikrer, at retningslinierne er i harmoni med målsætningerne. Fra Siumut er vi også med udvalget i, at penge må følge eleven. I mener, at det er naturligt da udvidet uddannelse eller undervisning ikke har samme elevgrundlag fra kommune til kommune. Bevillingerne må også følge tilflytning til anden by i løbet af skoleåret.

Fra Siumut har vi tillid til den nuværende praksis, hvor skolen melder tilbage til Direktoratet. Lige fra arbejdet med forordningsforslaget blev indledt har vi fra Siumut lagt vægt på, at man i forbindelse med etablering af Atuarfitalak sikrer, at undervisningen er på højde med kravene. Vi forstår, at Landsstyret stiler imod nederste grænse for timetallet, og fra Siumut er vi enig heri, da man må forudse, at udvidelse af timetallet vil blive overladt til ikke faglærte lærere. Og i den forbindelse må man sætte spørgsmålstegn ved om dette vil være til gavn for elevernes indlæring i de enkelte fag.

I denne forbindelse skal vi ikke undlade at nævne at det siges at timetallet i sig selv ikke er afgørende for elevens dygtiggørelse eller indlæring. Det vigtigste er, at man er velforberedt til timerne og dette giver bedst udbytte for eleverne.

Fra Siumut ligger vi også vægt på, at lærerne i forbindelse med udviklingen af Atuarfitsialak sikres løbende videreuddannelse, selvom det ikke nævnes det i forordningsforslaget, så mener vi, at en lærer bør være lærer for 1. klasse i en længere periode, hvilket vil fremme elevens resultater, og dette må udformes i fremtidige ansættelser.

Når Atuarfitsialak kommer i gang vil flere børn søge skolegang i byerne tidligere end hidtil. Fra Siumut forstår vi godt at kommunerne med mange bygder sætter spørgsmålstejn ved om skolehjemmenes antal og kapacitet i byerne er tilstrækkeligt. Fra Siumut håber vi, at vi under arbejdet med nærværende forordningsforslag får overblik over om skolehjemskapaciteten er tilstrækkeligt.

Fra Siumut har vi fra starten af lagt vægt på, at Atuarfitsialak fungerer efter de gode hensigter, og derfor er vi glade for, at Landsstyret er opmærksom på renovering af skolernes fysiske rammer om skolehjemmene i forbindelse med prioriteringen af eleverne.

I forbindelse med forordningsforslagets udarbejdelse erindrer IMEK om, at det er meget nødvendigt med uddannede lærere i forbindelse med opbygningen af Atuarfitsialak. Fra Siumut mener vi, at dette bør vurderes nøje, og derfor skal vi opfordre til, at spørgsmålet vurderes i Landstingets Kultur- og Undervisningsudvalg inden 3. behandlingen her i salen.

Med disse bemærkninger tiltræder vi fra Siumut forordningens ikraftsættelse fra august 2003 og indstiller, at de skoler som er rede her til imødekommes til at starte i år i august 2002 i henhold til forordningsforslaget.

Med disse bemærkninger støtter vi fra Siumut Landsstyrets ændringsforslag, og støtter Udvalgets klare opfordringer og opfordrer til, at man inden 3. behandlingen nøje vurderer vores bemærkninger til IMEK's opfordringer.

Vi siger tak til Lars Karl Jensen, og den næste der får ordet er Jakob Sivertsen, Atassut.

Jakob Sivertsen, ordfører, Atassut.

Det er vedrørende betænkningen vedrørende folkeskolen, og Landstingets Kultur- og Undervisningsudvalgs betænkning, der har vi så fra Atassut følgende bemærkninger.

En god uddannelse har alle i Grønland i brug for, og et folk som er i udvikling, der har man så også behov for, at man har en god mulighed for en god uddannelse, og det er ikke kun en menneskeret, men det er også et grundlag for ethvert folks udvikling, og det er af yderste vigtighed. Derfor er udviklingen indenfor folkeskolen og uddannelsen og indholdet af det, det vil være grundlaget for et Grønlandsk folk som efterhånden får større og større selvstændighed, og en god uddannelse vil så også være det grundlag for den videre udvikling, således at vi på sigt ikke skal tilkalde så meget arbejdskraft udefra.

Såfremt folkeskolen skal være det som danne grundlaget for en videre udvikling, og derfor er folkeskoleforordningen med det formål der er i Atuarfitsialak af yderste vigtighed for børnenes videre udvikling. Et enigt udvalg indstiller til Landsstyret, at vidtgående specialundervisning bibeholdes, og dermed også kræver at man kommer med et ændringsforslag, hvilket vi støtter fra

Atassuts side. Vidtgående specialundervisning er også af stor vigtighed for, at selvstændiggøre børnene der ikke fra starten af er selvstændige.

Man ligger også vægt på, at man også udvikle bygdeskolerne således at de er parate til at være med i Atuarfitsialak, og det er nu også en hastende at man renoverer skolerne, fordi såfremt man ikke renovere nogle af de skoler der eksisterer nu, så vil det blive nødvendigt, at man senere hen bliver nødt til at opføre nye skoler. Og Udvalget ligger også vægt på, at man kommer med en prioritering af renoveringsopgaverne og vi kræver fra Atassuts side, at man kommer med en prioriteret liste vedrørende renoveringsopgaverne.

Et enigt Udvalg går ind for, at man udskyder ikrafttrædelsesdagen til 1. august 2003, og det undrer vi også ikke over i Atassut, idet det er nødvendigt, at man har en grundig forberedelse som både skolernes ledelse og forældrene også kræver, og vi mener, at det er på sin plads, at Udvalget også har hørt disse grupper.

Men til trods herfor, så mener vi i Atassut, at man nogle steder er nogle steder som allerede er klar til at gå i gang med omlægningen, således at de skoler der er klar til det kan gå igang efter den nye forordning 1. august 2002, således at man også kan indhente nogle erfaringer, således at man også kan lære af de erfaringer som de indhøster, og det er jo også støtteværdigt.

Landsstyrets besvarelse til Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning om at elevrepræsentanterne i skolernes bestyrelser, og at de også får lov til at få vederlag, det støtter vi også fra Atassuts side, fordi man på den måde også kan udnytte det på en bedre måde. Vi har været engageret i udviklingen af Atuarfitsialak, og vi har også haft et tæt samarbejde med dem der har den største kendskab til folkeskolen, nemlig lærerne.

Såfremt børnene skal have de bedste muligheder ved overgangen, så skal man have et tæt samarbejde med lærerne. I dag er der lærere i folkeskolen især grønlandske lærere, der har vist stor mangel på grønlandske ledere, og her tænker vi især på bygderne. Og derfor vil vi i forbindelse med ikraftsættelsen af Atuarfitsialak, og med hensyn til manglen på de grønlandske lærere, så vil vi opfordre til, at man helhjertet går ind for, at man får ansat grønlandssprogede lærere i bygderne, fordi at såfremt man ikke løser problemerne med manglen på grønlandssprogede lærere i bygderne, så vil deres standpunkt altid være mindre end det som eleverne opnår i byerne.

Og lærerorganisationen henvendelse om et ændringsforslag som IMEK har tilsendt, så ønsker vi også at det bliver vurderet i Udvalget. Og jeg vil benytte muligheden her til at sige fra Atassuts side, at det i Grønland først er af så stor vigtighed, at vi til stadighed udvikler vores uddannelses-system. Vi er i gang med en overgangsperiode, hvor vi bliver mere og mere selvstændige, og det kan ikke kun opnås ved, at man kommer med tomme floskler og alene en folkeafstemning. Det kan godt opfyldes, såfremt hvis vi til stadighed får bedre uddannelser, og ved at vi alle sammen engageret deltager i denne udvikling.

Vi er kommet ind i det nye år, hvor vi trafikmæssigt, uddannelsesmæssigt og mediemæssigt er kommet ind i det nye år, og vi er blevet en del af verdenssamfundet, og igennem satellitter kan vi følge med i, hvad der sker i alle afkroge af verden. Og det er sådan situationen er nu i dag, og derfor bør vi også være helt forsigtige med, at vi ikke skal opføre os separatistisk, men vi må arrangere vores uddannelse sådan, at de også opfylder de krav som verdenssamfundet stiller, og det så til stadighed tilpasses.

Og med disse bemærkninger går vi ind for Udvalgets indstillinger til Udvalget, og går også ind for Landsstyrets besvarelse. Og vi går ind for, at forordningsforslaget overgår til 3. behandlingen i sin foreliggende form, og Atassut meddeler så også, at vi vil arbejde aktivt i udvalgsarbejdet med de ændringsforslag, som så er fremkommet her.

Vi siger tak til Jakob Sivertsen, og den næste der får ordet er Olga Poulsen, Inuit Ataqatigiit.

Olga Poulsen, ordfører, Inuit Ataqatigiit.

Jeg vil starte med at undskylde min stemme som ikke har det for godt. Inuit Ataqatigiit finder det glædeligt, at vejen for dem der skal varetage vores lands fremtid er blevet banet ved at de gives mulighed for en god skolegang.

Inuit Ataqatigiit har i samarbejde med mange mennesker i de sidste år deltaget i arbejdet for at gøre Atuarfitsialak. Arbejdet har ikke været let, og et tilfredsstillende resultat har vi i fællesskab gjort store anstrengelser.

Vi har været mange der har deltaget i samarbejdet med eksperter. Inuit Ataqatigiit vil benytte denne lejlighed til at takke vores mange samarbejdspartnere. Inuit Ataqatigiit finder det tilfredsstillende, at Landsstyret har været lydhøre overfor Udvalgets ændringsforslag.

Vi kan med rette forstå forskellen mellem børn og forældre i forhold til sammensætningen i skolebestyrelserne, men vi er ikke i tvivl om, at børn igennem deres medvirken i skolebestyrelserne i højere grad vil vise deres arbejdsvilje ved at de ydes et vederlag. I forhold til behandlingen af enkelte personer er Inuit Ataqatigiits enig i, at skoleelever ikke deltager, idet vi er af den mening, at ansvaret til at overgive behandlingen af sager om enkelte personer vil være for tungt til at overgive til skoleeleverne.

Vi anser Landsstyrets ændringsforslag med det formål, at Hjemmestyret stadig skal varetage den vidtgående specialundervisning som en god ting. På den måde kan vi sikre, at de som har behov for specialundervisning i vort land derved kan sikre ligeværdige vilkår. Inuit Ataqatigiit anser Landsstyrets forstående holdning overfor et fremtidige behov for kollegiepladser eller skolehjemspadser langs kysten samt deres lovninng om at følge med i udviklingen som en overtagelse af ansvaret.

Inuit Ataqatigiit vil ligeledes takke Landsstyret for deres holdning om tiltag til planlægning og renovering af skolebygningerne langs kysten uanset om disse er beliggende i byer eller bygder og ikke mindst til Landsstyrets besvarelse om, hvor ansvaret ligger i forhold til skolebygningerne.

Inuit Ataqatigiit tager også Landsstyrets redegørelse om nedsættelse af mindstetimetallet til efterretning. Vi har i vort land brug for en skole som kører indholdsmæssigt, miljømæssigt samt personalemæssigt forsvarligt. Vi har brug for en sådan en skole idet vi i fremtiden personalemæssigt har det mål at forsyne os selv med personale. Med det mål for øje, så mener vi, at Atuarfitsialak er vejen. Men såfremt målet skal opfyldes mener vi, at et videre godt samarbejde imellem Hjemmestyret og KANUKOKA er en nødvendighed.

Yderligere er det yderst tiltrængt, at vi som forældre dagligt inspirerer skolen, lærerne og vores børn, idet vi er vidende om, at vejen kan være længere, såfremt der mangler opfordringer. Derfor vil vi opfordre alle til at deltage i skolens virke som en god skole for at give vores fremtidige arbejdere i vort land det bedst mulige grundlag.

Med disse bemærkninger fra Inuit Ataqatigiits side overgiver vi forordningsforslaget om folkeskolen til 3. behandlingen.

Vi siger tak til Olga Poulsen, og så er det Mogens Kleist, Kandidatforbundet.

Mogens Kleist, ordfører, Kandidatforbundet.

Til 2. behandlingen af landstingsforordningen om folkeskolen har Kandidatforbundet følgende bemærkninger. Vi skal hermed erindre om det vi sagde sidste gang Atuarfitsialak var på dagsorden på Tingets møde, og det var at vi gerne havde set, at projektet blev udskudt 1 år, og Landsstyret har heldigvis været lydhørt overfor det.

Udvalget har brugt meget tid ved behandlingen af punktet, og i dag fremlægger Udvalget fundamentet til Atuarfitsialak, og vi skal derfor uden yderligere bemærkninger meddele, at Kandidatforbundet støtter forslaget til landstingsforordningen.

Vi skal dog anmode om, at udtalelsen fra Kommunernes Landsforening KANUKOKA og Lærerorganisationen IMEK bliver taget med i betragtningerne inden 3. behandlingen. Det er vigtigt, at arbejdet fuldføres tilfredsstillende, idet det er vores alle sammens intention at involvere alle relevante instanser i arbejdet.

Med disse korte bemærkninger meddele vi vores synspunkter her i forbindelse med 2. behandlingen, og også henviser med de bemærkninger vi før er fremkommet med.

Vi siger tak til Mogens Kleist, og den næste der får ordet er Per Berthelsen, løsgænger.

Per Berthelsen, løsgænger.

Vedrørende forordningsforslaget vedrørende forslaget og Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning den er jeg bred enig i, selvom der også mangler nogle ting, idet man også mangler en prioritering indenfor opgaverne, og hvordan en prioritering af disse så vil være.

Med hensyn til vidtgående specialundervisning, så er jeg fuldstændigt enig med målet, og det der er blevet indstillet, at pengene skal følge eleven for igennem det, så vil de forskellige skoler i de forskellige steder, deres muligheder vil så blive ensartet gjort, og det må man stille sig tilfreds med.

Men jeg synes at man til stadighed vurderer punktet, det er af vigtighed, og med hensyn til nedsættelse af timetallet, der skal man sikre sig, at undervisningen til stadighed kan køres på forsvarlig måde, og ved en sådan ordning, så må man også vurdere, hvilke udgifter kommunerne vil få, fordi man kan være nervøs for, at såfremt man nedsætter timetallet, så vil man også overbebyrde de enkelte kommuner økonomisk. Man skal have udgangspunkt i kommunerne og deres behov for yderligere undervisning. Jeg mener, at disse ting bør behandles i Kultur- og Uddannelsesudvalget. Vi skal også hele tiden huske på, at udvikling ikke kan gennemføres alene ved tomme floskler.

Og den næste der får ordet er Otto Steenholdt, løsgænger.

Otto Steenholdt, løsgænger.

Indledningsvis skal jeg sige, at jeg har udarbejdet mit indlæg før jeg har læst Udvalgets betænkning, og det vil jeg have at man har for øje når man hører hvad jeg har at sige.

Når man snakker om Atuarficialak så har min prioritering været lidt anderledes, hvor jeg har prioriteret, at vi for det første har gode lærerkræfter. Jeg mener, at det vigtigste er, at vi har gode lærere der kan give viden videre til eleverne, da dette netop er baggrunden for, at eleverne kan få noget ud af undervisningen. Skoler med dygtige lærere er også de skoler hvor eleverne får de bedste standpunkter.

Lad os sætte barnet i centrum. Ja, men vi kan ikke sætte barnet i centrum, hvis vi ikke samtidig giver dem gode lærere, som har den nødvendige pædagogiske baggrund. I disse år som sagt, så er jeg ikke glad for forkortelser, f.eks. kan jeg ikke lide IMEK, jeg forstår at det er de grønlandske folkeskolelæreres forbund, og til trods herfor, så vil jeg sige tak til IMEK, fordi jeg i mit tidligere arbejde har brugt IMEK's skrivelser som udgangspunkt.

Under 1. behandlingen af nærværende forslag har jeg forbigået en ting, fordi man fra IMEK's side overfor Landstingets medlemmer gør opmærksom på, og som jeg også vil have at Udvalget overvejer nærmere er, at jeg har fået at vide, at det ikke længere være et krav for at være skoleleder, at man skal have en pædagogisk uddannelse. I det oprindelige udkast til forslag til landsstingsforordning stod der i det første udkast, at skolelederne skulle have en pædagogisk uddannelse, men det har man således sløffet her til 2. behandlingen, mens man ikke samtidig har præciseret hvilke krav man så bør stille til skoleinspektører og skoleledere.

Den oprindelige ordlyd kunne ses i § 44 i det første udkast, det kan overvejes at en uden en egentlig folkeskoleuddannelse kan blive skoleleder, hvis man vurderer, at denne har evner i så retning. Jeg mener ikke at det er nok, og jeg finder det heller ikke passende, at det skal være sådan. Der er også mange lærere der ønsker at få en højere stilling, hvis man så skal hente kræfter udefra, så finder jeg det ikke på sin plads.

Lærere med en solid pædagogisk baggrund, vi må sikre, at skolelederne også er besiddelse af disse. Som gammel skolelærer vil jeg kræve, at hvis Atuarficialak skal leve op til deres navn, at lærerkræfterne også har den bedste pædagogiske uddannelse men en leder, hvor et absolut krav skal være, at pågældende skal have en læreruddannelse, således at der også skabes dynamik i ledelsen af skolen mellem skoleleder og lærere.

Jeg vil derfor også for Udvalget have vurderet, ligesom jeg tidligere har påpeget, og kan foreslå, som også IMAK har foreslået det, at man tilføjer § 43 stk. 1 med denne sætning; At det skal være et krav til skoleledere og skoleinspektører, at pågældende skal have en pædagogiske uddannelse - altså kort sagt skal have en læreruddannelse.

Jeg må også lytte mere til, for at det sker ud fra Tinget. Jeg mener, at vi ikke skal haste tingene igennem, det er også den opfattelse jeg har for så vidt angår privatskoler, det samme gælder det foreslåede ikrafttrædelsestidspunkt for forordningen, og jeg er derfor glad for, at Landsstyret har fremsat forslag om, at forslaget først træder i kraft i 2003, og det hilser jeg velkommen, således at man udskyder det foreslåede ikrafttrædelsestidspunkt med 1 år. Jeg forstår også at lærernes organisation og Kommunernes Landsforening har samme opfattelse.

De ting jeg vil have, at Udvalget vurdere nøjere er således mit krav om, at man sikrer, at skoleledere og skoleinspektører skal have en pædagogiske læreruddannelse, ligesom jeg er enig i at ikrafttrædelsestidspunktet udskydes med 1 år som foreslået.

Så er det Ruth Heilmann på vegne af Kultur- og Uddannelsesudvalget.

Ruth Heilmann, næstformand i Kultur- og Uddannelsesudvalget, Siumut.

Jeg siger på Udvalgets vegne tak for den store opbakning fra partierne, Kandidatforbundet og løsgængerne til vores betænkning og vores indstillinger. Det er rigtigt, at Udvalget har brugt meget tid på at udarbejde betænkningen, som også Kandidatforbundet var inde på.

Jeg er også glad for Per Berthelsen brede støtte til betænkningen, de faldne bemærkninger vil selvfølgelig indgå i det fortsatte udvalgsarbejde forinden 3. behandlingen, hvorfor jeg vil anmode Otto Steenholdt om hvis han kan fremkomme med noget skriftligt til Udvalget, så vil det også være til en god hjælp i vores fortsatte arbejde.

Til Landsstyrets svarnotat siger jeg også mange tak for Landsstyrets svarnotat, hvor de fuldt ud tager betænkningen til indtægt, og meddeler at de vi i fremsatte ændringsforslag i overensstemmelse hermed til 3. behandlingen, også for så vidt angår elevhonorering af elevrepræsentanter i skolebestyrelserne, således at eleverne f.eks. kan få 1/3 af hvad den almindelige forældrerepræsentanter men det vender vi tilbage til i det fortsatte udvalgsarbejde. Ligesom jeg også ser frem til Landsstyrets ændringsforslag til 3. behandlingen som de jo allerede har lovet.

Siumuts ordfører Lars Karl Jensen opfordrede afslutningsvis til, at man for så vidt angik han opfordring om IMAK, så har vi fra udvalgets side også haft vores kontakter til IMAK, ligesom IMAK også ligger vægt på, at skolelederne også har en pædagogisk uddannelse, og det har vi også en stor forståelse for, og jeg glæder mig til, at vi kan tage dette spørgsmål op igen forinden 3. behandlingen i udvalgsarbejdet. Men jeg regner også med, at vi nok kan forvente at Udvalget tager det op.

Det er rigtigt, at som også Inuit Ataqatigiits ordfører var inde på, at forældrene for så vidt angår Atuarfitsialak, at det er vigtigt, at man inddrager forældrene fuldt ud, det har Udvalget også lagt vægt på i sit arbejde med forordningsforslaget da forældrene i sidste ende er dem der har det egentlige ansvar for deres børns opvækst, og dermed også har pligt til at følge med i undervisningen.

Jeg er også glad for Atassuts bemærkninger om, hvor vigtigt det er at vi har tilstrækkelige antal lærere med de nødvendige kvalifikationer, og at det er et krav, hvis Atuarfitsialak skal blive en succes som vi ønsker. Vi mener derfor også fra Udvalgets side, at lærerne skal have den nødvendige tid til kurser med mere ikke mindst når vi går rigtigt i gang med Atuarfitsialak.

Vi ved fra vores erfaringer og på baggrund af udvalgsarbejdet, at kurser at det også kan afstedkomme afbræk i elevernes undervisning, fordi de måske i et par år ikke bliver undervist af den lærer som de normalt bliver undervist af, hvorfor det også er nødvendigt, at det er med en god fælles planlægning i de enkelte skoler, således at vi også sikrer en mere kontinuitet i undervisningen, og jeg ved også, at eleverne også ser frem til, at der skal samarbejdes mere om undervisningen fremover.

Da der er stor enighed i salen vedrørende vores betænkning vil jeg atter engang sige tak til de faldne bemærkninger, og glæder mig til udvalgsarbejdet forinden 3. behandlingen.

Vi siger tak til Ruth Heilmann, så er det Landsstyreformanden Jonathan Motzfeldt med afsluttende bemærkninger.

Jonathan Motzfeldt, Landsstyreformand, Siumut.

Jeg er på Landsstyrets vegne glad for den store enighed der er, hvorfor jeg ikke skal komme med lange bemærkninger, og der må vi sige, at den nu er klar til 3. behandling, og jeg vil gerne takke for den store enighed der er.

Og med hensyn til de ting, der skal medindtages i udvalget, og de opgaver vi så har fået fra Landsstyrets side, dem skal vi nok opfylde, og jeg skal blot lige præcisere et par ting. Med forordningsforslaget så er det princippet kommunernes ansvar, det vil blive formet på en meget bedre måde end det har været hidtil. Vi nåede i hjemmestyreordningen i det stade som vi efterhånden har overtaget fra staten og her i er også skolen med. Og det betyder så at skolerne nu drives i tæt samarbejde med kommunerne, d.v.s. børnenes hjemsteder.

Man siger blandt andet, at de økonomiske forhandlinger måske burde være mere synlige, og først skal jeg nævne, at udskydelsen til næste år, og så muligheden for, at de skoler der er klare til at gå i gang i år får lov, det er jeg glad for, men selvfølgelig vil Landsstyret i sin vurdering også sætte nogle mindstekrav, og ud fra det, så skal man forstå det på den måde, at man så har sat nogle mindste krav til det børnene skal lære i skolen.

Og medtager man så de økonomiske beregninger til det så vil der så i en 5-års periode ud fra de foreløbige beregninger vi har, så vil man have udgangspunkt i en god kvalitet, således at man så fortsætter fra det stade som vi har nået i dag, og såfremt, og det betyder så at der hvert år så til 7-8 mio. kr., det er det beløb der skal til for denne kvalitetssikring. Er man så også noget til den kvalitet, kommunerne har jo også ansvaret for skolerne, og dermed også deres skatteprocenter, så har de også rettigheder til at eventuelt at gøre noget ud over det mindstekrav der er.

Vi har allerede set i Grønland i forbindelse med overgangen til Atuarfitsialak og så de forsøgsordninger der har været, så er nogle af kommunerne klare til allerede at gå i gang i år, hvorfor? Jo de har forberedt sig og de har deltaget i forsøgsordninger, og derfor er de også klar til at gå i gang, fordi de har udviklet sig, og vi må også takke disse kommuner, således at vi kan bruge deres erfaringer.

Siumuts ordfører var inde på som jeg er enig i, og det er de erfaringer man har gennem forskning, at timetallet ikke er afgørende for indlæringen, men det primære og det vigtigste er, hvor godt forberedt man er til en undervisning eller foretage undervisningen, og det har jeg udmærket god forståelse for.

Man kan ikke forestille sig, at man kun igennem udvidelse af timetallet, at man så lærer mere. Vi har alle sammen gået i skole i byer og i bygderne. Og det vi har lært har ikke grundlag i de mange timer vi har - men det vi har lært afhænger af den lærer vi har og hvor dygtig læren er, og hvor velforberedt vedkommende er og det uanset om vedkommende lærer kommer fra en by eller bygd. og derfor er de planer vi har med videreuddannelse af lærerne det er noget som direktoratet er gået i gang med, og man skal efteruddanne bygdelederne, og det vil også være en forbedring af skolerne. Man er allerede begyndt at afholde kurser for timelærerne, og det fortsætter.

Og dem der har læst Sermitsiaq i dag kan se, at man også med hensyn til bygdeskolerne, der har vi lavet en stilling som en bygdeskolekonsulent, og vi har nu opslået stillingen, og det viser også at man stiler efter en forbedring af bygdeskolerne.

Og fra Atassuts side, så støtter man også punktet, og selvom andre også har været inde på det, så

er jeg glad for at Jakob Sivertsen også har forståelse for ånden bag Atuarfitsialak, det synes jeg også er noget vi skal være taknemlige for.

Det er også korrekt, at vores uddannelsessystem skal laves sådan, at vi også ser på verdenssamfundet som helhed, også fordi det er vigtigt, at vi forstår vores medborgere i verdenssamfundet, således at vi også i konkurrence med andre borgere i verdenssamfundet til stadighed kan udvikle folkeskolen.

Og jeg er også glad for, at Olga Poulsen på vegne af Inuit Ataqatigiit også kom ind på, at den gode planlægning der er, og såfremt det skal lykkes, så skal forældrene også have interesse for skolen, og samarbejde med lærerne og animere forældrene til stadig udvikle, og det vil jo også få en stor indflydelse på at Atuarfitsialak kan lykkes.

Og andre som Mogens Kleist også var inde på, at vi skal være vågne overfor de bemærkninger der er kommet fra IMEK, som andre partier også var inde på. Det er rigtigt nok, at IMEK er kommet med nogle kommentarer, og Udvalget vil så også arbejde videre ud fra de bemærkninger der er kommet fra IMEK's side.

I direktoratet holder man nøje øje med de tiltag der pågår vedrørende Atuarfitsialak, således at man også har grundlag for at have et godt samarbejde med lærerne, hvorfor vi også skal undersøge den henvendelse vi har fået fra IMAK. Og det er jo også en del af det samarbejde som vi allerede har haft med IMAK.

Med hensyn til lærerne så skal jeg også lige nævne, med hensyn til reovering af skolerne, og vi regner ikke med, at vi skal påføre lærerne alt for mange nye opgaver med yderligere udgifter til følge, men man forestiller sig en omorganisering af lærerarbejdet, således at vi også udnytte de dygtige lærere og deres evner, og det er selvfølgelig også noget der skal indgå i den videre planlægning. Og det betyder så også, at vi vil vende tilbage til aftaler omkring tjenestetid med mere.

Det er så nu, at Atuarfitsialak må siges at være klar til at gå i gang her i forbindelse med 2. behandlingen, og jeg synes, at vi nu har et godt grundlag for at gennemføre hele reformen, og de opgaver vi skal udføre her i Landsstyret vil blive udført inden 3. behandlingen.

Daniel Skifte, Landstingsformand.

Vi siger tak til Landsstyreformanden. Og lige om lidt, så skal vi foretage en afstemning vedrørende 2. behandlingen af landstingsforordning om folkeskolen.

Et enigt Kultur- og Uddannelsesudvalg har i betænkningen anmodet Landsstyret om, at fremsætte ændringsforslag i overensstemmelse med Udvalgets indstilling. Landsstyret har ikke til 2. behandlingen fremsat ændringsforslag, men har stillet Udvalget i udsigt, at et ændringsforslag vil blive fremsat til 3. behandlingen som delvis imødekommer Udvalgets ønsker.

Partiernes ordførere og andre ordførere skal medtage de henvendelser man også har fået. Og der stemmes derfor nu om, at forslaget overgår til 3. behandlingen i dets nuværende form. og jeg spørge om, hvem der går ind for, at forslaget i sin foreliggende form overgår til 3. behandlingen, men inden 3. behandlingen bliver behandlet i Landstingets Kultur- og Uddannelsesudvalg og dem der går ind for det bedes rejse sig.

29.

Hvem er imod?

Ingen.

Hvem har undladt at stemme?

Ingen.

Det vil sige, at det er samtlige tilstedeværende der har afgivet deres stemme.

Og dermed er vi nu færdige med behandlingen af punkt 29, hvorfor vi nu går videre til punkt 34; Det er beslutningsforslag om ændring af kompetencen for Revisionsudvalget, 2. behandlingen. Landsstyremedlemmet for Økonomi.

Punkt 34. Beslutningsforslag om ændring af kompetencen for Revisionsudvalget.

Augusta Salling, Landsstyremedlem for Økonomi.

Tak. Landstingets Revisionsudvalg afgav under efterårssamlingen 2000 en beretning, hvori Udvalget gav udtryk for et behov for at udvide og præcisere Revisionsudvalgets kompetence.

Under efterårssamlingen 2001 fremsatte Revisionsudvalgets 5 medlemmer et forslag som indeholdt en udvidelse af og præcisering af Revisionsudvalgets kompetence. Under 1. behandlingen var der bred tilslutning til 5 revisionsudvalgsmedlemmers forslag, mens Landsstyret ikke kunne anbefale, at beslutningsforslaget blev vedtaget. Årsagen til Landsstyrets manglende anbefaling var, at Landsstyret i stor udstrækning fandt, at Revisionsudvalget allerede havde stor indsigtsmuligheder til at kunne udøve sin kontrol. Samtidig var Landsstyret betænkelig ved de afledte økonomiske konsekvenser af beslutningsforslaget.

Efter 1. behandlingen af beslutningsforslaget blev forslaget sendt til behandling i Landstingets Lovudvalg. Og Landsstyret vil gerne i den forbindelse takke Lovudvalget for den grundige og omfattende gennemgang af beslutningsforslaget.

Forslaget fra Revisionsudvalgets medlemmer indebærer, at Revisionsudvalget sikres for det første adgang til en forvaltningsrevision og for det andet adgang til indsigt i de hjemmestyreejede aktieselskaber og for det tredje adgang til indsigt i samtlige midler afsat på Finansloven. Med hensyn til punktet om adgang til forvaltningsrevision finder Lovudvalget, at Revisionsudvalget efter de gældende regler allerede har adgang til forvaltningsrevision. Denne rettighed bør dog tydeliggøres i et kommende lovforslag. Revisionsudvalget har da også tidligere benyttet sig af adgangen til forvaltningsrevision, f.eks. i en vurdering af Hjemmestyrets vakantindkvartering.

Lovudvalget har i sin betænkning noteret sig Landsstyrets bekymring for stigende udgifter og administrative byrder som følge af en forvaltningsrevision. Lovudvalget har derfor fundet anledning til at præcisere, at adgangen til at foretage forvaltningsrevision bør benyttes i et omfang der ikke påfører Hjemmestyret urimelige udgifter eller medfører administrative byrder i et omfang som umuliggøre Landsstyrets varetagelse af øvrige forpligtigelser. Efter Lovudvalgets opfattelse bør adgang til forvaltningsrevision derfor udnyttes med omtanke, og således at de omkostninger der er forbundet med en forvaltningsrevision, at disse står i et rimelig forhold til den rationaliseringsgevinst som forvaltningsrevisionen kan antage at medføre.

Landsstyret er fortsat bekymret for de udgifter som en forvaltningsrevision vil kunne påføre Landsting såvel som Landsstyret. I dag har Revisionsudvalget og det øvrige Landsting ikke egne ressourcer til at udføre forvaltningsrevision, men skal typisk købe disse ressourcer hos et revisionsfirma.

Landsstyret har på sin side heller ikke i dag afsat ressourcer til at fremskaffe oplysninger til og besvare spørgsmål fra et forvaltningsundersøgelseshold. Landsstyret kan derfor komme i den situation, at de må ansætte særlig kvalificerede medarbejdere til dette arbejde, og dermed er der en risiko for en stigning i administrationsudgifterne.

Mår Lovudvalget finder anledning til at præcisere, at adgangen til at foretage forvaltningsrevision bør benyttes i et omfang som ikke påfører Hjemmestyret urimelige udgifter, så er dette ikke særligt præcis eller operativt, idet det i stor udstrækning bliver op til Revisionsudvalget, at foretage denne vurdering. Hver gang der bruges penge på kontrol, så kan de samme penge ikke bruges på forbedret service overfor borgerne, og der er jo mange ønsker til forbedret service. Derfor vil Landsstyret gerne have begrænset adgangen til forvaltningsrevisionen.

Det næste punkt i Lovudvalgets betænkning er Revisionsudvalgets adgang til indsigt i de hjemmestyreejede aktieselskaber. Dette punkt har Lovudvalget behandlet i 2 dele, nemlig det ene om indsigten i de servicekontrakter der er indgået med de hjemmestyreejede aktieselskaber og den anden del om indsigt i selve aktieselskaberne.

Lovudvalget skriver i sin betænkning, at Hjemmestyret har mulighed for, at kræve, at revisionen for det aktieselskab der har en servicekontrakt afgiver en særskilt erklæring om, hvorvidt selskabet har efterlevet kontrakten. Samtidig har Revisionsudvalget mulighed for at anmode ekstern revision om at vurdere om den servicekontrakt Landsstyret har indgået har en hensigtsmæssig konstruktion eller med andre ord om Landsstyret ved indgåelse af servicekontrakten har taget skyldige økonomiske hensyn. Disse muligheder synes i det væsentligste at kunne imødekomme Revisionsudvalget behov for indsigt og kontrol med de midler der fra Landskassen tilflyder de hjemmestyreejede aktieselskaber igennem servicekontrakter.

Efter Landsstyrets opfattelse giver en veludformet servicekontrakt Grønlands hjemmestyre mulighed for selv at kontrollere kontraktopfyldelsen. Med en klar specifikation af serviceydelser og klare månedlige resultatmålsætninger vil det oftest være unødvendigt, at afkræve selskabet revisionspåtegninger påtegnet erklæringer om kontraktopfyldelsen.

Hertil kommer at denne udvidede anvendelse af selskabets revisor vil påføre aktieselskabet øget revisionsudgifter. Disse udgifter vil givetvis falde tilbage på Hjemmestyret i form af højere servicekontraktbetaling. Jeg kan oplyse, at vi i dag har 23 servicekontrakter, og hvis udgifterne ved at udarbejde revisionserklæringer skønnes til mellem 30.000 kr. og 200.000 kr. afhængig af kontraktens størrelse og kompleksitet kan der således blive tale om en årlig udgift i størrelsesorden på 1 til 2 millioner kroner. Under hensynet til risikoen for en sådan udgift finder Landsstyret ikke, at der skal indføres en generel regel om, at alle servicekontrakter skal versificeres af selskabets revisor.

Kun i særlige tilfælde, hvor det kan være svært at undersøge, om der vitterlig er leveret den ydelse der er beskrevet i kontrakten, så bør der stilles et sådan krav. Landsstyret kan derimod godt tilslutte sig forslaget om, at fortsat at lade Hjemmestyret eksterne revisor undersøge servicekontrakternes konstruktion og indhold. Der er allerede igangsat et arbejde med forbedring af service-

kontrakterne, idet Landsstyreområdet for Økonomi sammen med fagdirektoraterne løbende analyserer og indarbejder forbedringer i Hjemmestyrets servicekontrakter.

Hvad angår spørgsmålet om indsigt i selve aktieselskaberne beskriver Lovudvalget en række principielle og overordnede problemstillinger der knytter sig til Landsstyrets og Landstingets kontrolfunktioner. Som det fremgår af betænkningen så har Landsstyret tidligere oplyst, at Landsstyret agter at vurdere behovet for en generel justering af rammerne for de offentlige aktieselskabers aktivitetsudøvelse. I disse aktivitetsudøvelser skal indgå modeller for fremtidige strategiplaner og rapporteringsværktøjer, kriterier for udvælgelse af bestyrelsesmedlemmer og bestyrelseskonsultation, regler om bestyrelsesansvarsforsikringer samt for kapitalstruktur herunder soliditet og udbyttsmål for de enkelte selskaber med mere.

Landsstyret er tilfreds med, at Lovudvalget i betænkningen giver udtryk for, at Landsstyret tilkendegivelser om rammerne for aktieselskabernes aktivitetsudøvelse kan inspirere til en helhedsløsning der er tilpasset grønlandske forhold og det nuværende økonomiske råderum, og som samtidig er i overensstemmelse med de politiske ønsker under beslutningsforslagets 1- behandling.

Landsstyret vil på denne baggrund tilslutte sig Lovudvalgets ændringsforslag til denne del af beslutningsforslaget om, at der nedsættes en arbejdsgruppe der skal vurdere, hvorledes en styrkelse af henholdsvis Landsstyrets varetagelse af aktionærrollen og Revisionsudvalgets informationsadgang mest hensigtsmæssigt kan opnås.

I Lovudvalgets betænkning er det sidste spørgsmål der gennemgås Revisionsudvalgets adgang til indsigt i en række fonde, foreninger, institutioner og kommuner der modtager tilskud fra Landskassen. Her er det Lovudvalgets opfattelse, at det er tvivlsomt, at omkostningerne der er forbundet med en udvidelse af Revisionsudvalgets kompetence på dette område generelt kan forventes at stå målt med udbyttet, idet mange af disse fonde, foreninger og institutioner og kommuner i forvejen bliver revideret af en revisor.

Lovudvalget opfordrer dog Landsstyret til i forbindelse med en revision af regelsættet, at overveje, hvorvidt Revisionsudvalgets kompetence med fordel kan præciseres og eventuelt udvides til at omfatte nærmere afgrænsede grupper af tilskudsmodtagere. Ligeledes opfordrer Lovudvalget Landsstyret til at inddrage Revisionsudvalgets i disse overvejelser. Landsstyret vil gerne overveje om der er grupper af tilskudsmodtagere, hvor det er hensigtsmæssigt, at Revisionsudvalget får udvidet sin kompetence, ligesom Landsstyret vil inddrage Revisionsudvalget i dette arbejde.

Et enigt Lovudvalg har fremsat forslag om, at Landstinget pålægges under Landstingets efterårssamling, at fremsætte forslag til ændring af gældende regler, således at der skabes klar hjemmel til Landstingets Revisionsudvalg til at iværksættelse af forvaltningsrevision.

Samtidig foreslår Lovudvalget, at der nedsættes en arbejdsgruppe som skal komme med forslag til styrkelse af rammerne for Landsstyrets varetagelse af Hjemmestyrets aktionærrolle og til styrkelse af Landstingets kontrol hermed. Landsstyret er indstillet på, at hvis Landstinget følger Lovudvalgets betænkning, at fremsætte et lovforslag der skaber klar hjemmel for gennemførelse af forvaltningsrevision. Men Landsstyret skal samtidig gøre opmærksom på, at det kan føre til øgede udgifter både i Landstinget og i Landsstyrets administration.

Landsstyret kan også tilslutte sig, at der nedsættes en arbejdsgruppe skal vurdere, hvorledes en styrkelse af henholdsvis Landsstyrets varetagelse af aktionærrollen og Revisionsudvalgets infor-

mationsadgang mest hensigtsmæssigt kan opnås. Tak.

Vi siger tak til Landsstyremedlemmet for Økonomi. Så går vi over til ordførerrækken. Først er det Lars Karl Jensen, Siumuts ordfører.

Lars Karl Jensen, ordfører, Siumut.

I det vi henviser til vores bemærkninger ved begyndelsen af behandlingen af dette forslag skal vi fra Siumut knytte følgende bemærkninger til Lovudvalgets betænkning.

Fra Siumut fastholder vi, at vi vil være med til at styrke Revisionsudvalgets kompetence, idet det er vores absolutte opfattelse, at det kun er naturligt at Landstingets Revisionsudvalg får kompetence til at afdække Landstingets bevillinger og bevillinger i øvrigt til helt eller delvist hjemmestyreejede selskaber, og at dette bør justeres i forhold til de gældende arbejdsgange.

Fra Siumut ligger vi vægt på, at Revisionsudvalget på tæt hold følger med i, at man overholder servicekontrakterne. Fordi man derigennem også f.eks. kan opnå en bedre kontrol med, at de hjemmestyreejede virksomheder og selskaber køres på bedste vis, og dette bør Landstinget følge på tæt hold gennem Revisionsudvalget.

I det vi fra Siumut fuldt ud støtter Lovudvalgets indstillinger i deres betænkning skal vi opfordre Landsstyret til, at arbejde på ændringer i regler for Revisionsudvalgets arbejde i overensstemmelse med Udvalgets indstillinger.

Vi er enig i, at et sådan forslag forelægges for Landstinget ved efterårssamlingen, ligesom vi er enige i, at der nedsættes et udvalg med henblik på at sikre en grundig behandling behandlet på den måde som Lovudvalget foreslår.

Med disse bemærkninger skal vi fra Siumut give vores tilslutning til Revisionsudvalgets ønske om udvidelse af Udvalgets kompetence.

Vi siger tak til Lars Karl Jensen. Næste taler er Atassuts ordfører, Godmand Jensen.

Godmand Jensen, ordfører, Atassut.

Vi har fra Atassut følgende bemærkninger vedrørende beslutningsforslag vedrørende ændring af kompetencen for Revisionsudvalget som blev forelagt første gang under efterårssamlingen 2001, fremsat af Revisionsudvalgets medlemmer. Det skal fra vores side udtales af vi mener at forslaget er meget vigtigt, hvorfor vi også har deltaget i den nærmere vurdering af behandlingen af forslaget i relevant udvalg forinden 2. behandlingen.

Det fremgår at svarnotatet, at .. Atassut mener, at Lovudvalget har fremkommet med en betænkning der giver grundlag for Landstinget og Revisionsudvalgets arbejdsgrundlag for de fremtidige opgaver, ligesom begrænsningerne er blevet markeret meget tydelige. Vi er vidende om, at der er et flertal der har støttet tanken om, at der bliver givet en større kompetence til Revisionsudvalget, ligesom man også støttede, at Revisionsudvalget også fik mulighed for, at øget kontrol med de hjemmestyreejede aktieselskaber inden økonomien går fuldstændigt ind på et sidespor for disse selskaber.

Det fremgår også af svarnotatet, at en øget kompetencen til Revisionsudvalget kan medføre øgede driftsudgifter. Ligesom man også i samme forbindelse præciserer, at Revisionsudvalget

allerede på forhånd har store beføjelser og kompetenceområder, og det har Revisionsudvalget også i sit arbejde - allerede vidst tydeligt.

I Atassut har vi også lagt mærke til, at Lovudvalgets betænkning og svarnotatet er støtteværdige. Forslaget er blevet grundigt vurderet, ligesom man også har gjort Revisionsudvalgets kompetence tydeligere og smidigere. Det skal også siges, at vi fra Atassut er fuldstændigt på lige fod med Landsstyrets vurdering om at man stabilisere aktieselskabernes økonomiske muligheder, og hvor Landstingets tilsynspligt forstærkes støttes fuldt ud.

Med disse bemærkninger skal vi meddele, at vi på baggrund af Lovudvalgets betænkning er enige i Landsstyrets svarnotatet.

Vi siger tak til Godmand Jensen. Så er det Inuit Ataqatigiits ordfører, Johan Lund Olsen.

Johan Lund Olsen, ordfører, Inuit Ataqatigiit.

Under vores efterårssamling 2001 diskuterede forslaget til landstingsbeslutning om en udvidelse af Revisionsudvalgets kompetence og det ønskelige i, at denne fik større undersøgelsesbeføjelser, blandt andet med henblik på at Udvalget kunne få indsigt og mulighed for nærmere undersøgelse af forholdene i de hjemmestyreejede aktieselskaber. Som bekendt fik dette forslag fuldt opbakning fra Inuit Ataqatigiit, hvilket de andre partier i Landstinget, Kandidatforbundet samt enkeltkandidaterne ligeledes tilsluttede sig.

Inuit Ataqatigiit standpunkt er i dag under 2. behandlingen af beslutningsforslaget uændret, og vi er ikke mindst glade og tilfredse med, at dette cementeres og kommer til udtryk i Lovudvalgets indeværende betænkning, selvom Landsstyret øjensynligt ikke deler denne opfattelse. Inuit Ataqatigiit finder der derfor også naturligt, at takke Lovudvalget for dennes seriøsitet og grundighed, der er udvist i behandlingen af beslutningsforslaget siden efterårssamlingen, og vi bemærker os derfor at Landsstyret er indstillet på, at følge de anbefalinger som Lovudvalget er fremkommet med, og derfor vil fremsætte konkrete lovforslag og ændringsforslag til gældende regler til efterårssamlingen.

Inuit Ataqatigiit er særlig tilfreds hermed, og derfor kan vi heller ikke se nogle større grunde til yderligere bemærkninger, hvorfor vi til slut blot vil meddele, at vi fuldt ud tilslutter os Lovudvalgets fremlagte betænkning.

Vi siger tak til Johan Lund Olsen. Så er det Mogens Kleist, Kandidatforbundet.

Mogens Kleist, ordfører, Kandidatforbundet.

Indledningsvis skal jeg sige, at der er nogle fejl i de omdelte bemærkninger. Under henvisning til vores fremlæggelser i forbindelse med behandlingen af nærværende punkt, skal vi hermed meddele, at vi fuldt ud støtter beslutningsforslaget, ligesom vi også giver vores tilslutning til Lovudvalgets betænkning.

Vi erindrer alle sammen tydeligt, at Landsstyret var imod da forslaget blev fremlagt under sidste efterårssamling. til trods herfor har et flertal i Landstinget gået ind for beslutningsforslaget.

Under henvisning til det tidligere skete med f.eks. Puisi A/S, Disko A/S, KNI og Qorlortorsuaq med videre er det på tide, at det bliver muligt at etablere undersøgelser foranlediget af Landstinget. Det skal ikke forstås på en sådan måde, at Revisionsudvalget skal involvere sig i alt, men

her vil man åbne mulighed for undersøgelse på baggrund af Landstingets anmodninger ikke som en egentlig undersøgelseskommission men ved at man øget Revisionsudvalgets kompetencer til at igangsætter undersøgelser.

Det vi kan sammenligne i dag med er den danske Rigsrevision, hvor deres kompetence er stor med hensyn til aktieselskaber. Hvis kravet er til stede, så kan de igangsætte undersøgelser omkring aktieselskaber, hvor staten er involveret, men i har i Grønland ingen muligheder for at igangsætte sådanne lignende undersøgelser. Eksisterende servicekontrakter koster som nævnt op til ½ mia. kr., vi må derfor kunne spørge os selv om bevillingerne sker i henhold til egentlige aftaler. Vi er også bekendt med, at tidligere politiske fejlpositioner bare er blevet glemt, ligesom tidligere bestyrelsesmedlemmer i de hjemmestyreejede selskaber har fået lov til at slippe fri uden yderligere. Når der sker økonomiske fejlpositioner, så er det borgerne der får lov til at betale.

Vi kræver derfor fra Kandidatforbundet, at bestyrelsesmedlemmer i hjemmestyreejede aktieselskaber, at de skal kunne gøres ansvarlig når der sker økonomiske fejlpositioner. Og det er derfor tiltrængt, at Revisionsudvalget får tildelt større beføjelser, da vi ikke kan acceptere de herskende forhold.

Kandidatforbundet vil således også meddele vores støtte til Lovudvalgets betænkning som anbefaler, at der bliver nedsat et udvalg med repræsentanter fra Landstingets Bureau og Landsstyrets Sekretariat.

Og med disse bemærkninger skal jeg meddele, at vi tilslutter os beslutningsforslaget.

Daniel Skifte, Landstingsformand, Atassut.

Før vi går videre, så skal jeg meddele, at vi snart skal til afstemning. Næste taler er Per Berthelsen, løsgænger.

Per Berthelsen, løsgænger.

Jeg skal indledningsvis på forhånd meddele, at jeg støtter Revisionsudvalgets anbefaling. Jeg må erkende at jeg var i tvivl om jeg uden videre ville støtte forslaget, da den blev ført frem til 1. behandling under efterårssamlingen sidste år, fordi Landsstyret argumentationer imod forslaget visse steder havde en vis dybde og logik, hvorfor jeg hverken kunne eller ville sidde dette overhørigt.

Men jeg er imidlertid helt ude af dette dilemma, og støtter forslaget helt enstemmigt med grundlag i ting og forhold der er sket på det seneste. Hændelser som jeg ikke vil uddybe i detaljer i dette indlæg, idet jeg på ingen måde ønsker, at der i forbindelse med nærværende dagsorden fra min side skal være nogen antydning af forfølgelse mod nogen som helst.

Men jeg må blot beklageligvis erkende, at det ikke mere tæller end sige er holdbart mere bare, at kunne påpeget enkelte tilfælde i blandt flere i skarpe vendinger. Der må således nu tages skrappe midler i brug for at undgå skandaleprægede forhold indenfor Hjemmestyret og at man strammer op omkring kontrol og styringsmekanismerne indenfor systemet, således at man fremover begynder at sætte sager og ikke personer i centrum indenfor områder, hvor der udføres for samfundet vitale aktiviteter.

Vi kan ikke længere komme uden om behovet for en strengere kontrol, hvor meget vi end ellers måtte ønske at kunne slippe for dette. Dette bliver vi nødt til at gøre i erkendelse af, at hvad der

går galt indenfor vores hjemmestyreejede virksomheder, så kommer samfundet til at hænge på dette.

Med disse korte bemærkninger tilslutter jeg hermed Landstingets Revisionsudvalgs beslutningsforslag om, at man ændrer dens kompetence.

Vi siger tak til Per Berthelsen. Så er det Revisionsudvalgets formand, Per Rosing Petersen.

Per Rosing-Petersen, formand for Revisionsudvalget, Siumut.

Tak. Jeg er glad for den opbakning som forslaget har fået her også under 2. behandlingen, og ikke mindst vil jeg gerne sige tak til Lovudvalgets omfattende betænkning som kommer ind på forskellige forhold på baggrund af Revisionsudvalgets forslag, hvilket jeg finder meget interessant.

Ikke mindst er jeg glad for, at Lovudvalget i deres betænkning siger, at Lovudvalget giver deres tilslutning til Revisionsudvalgets tanker omkring forslaget, ligesom de også retter en tak til Revisionsudvalget for det omfattende forberedende arbejde, som vi har udført i Revisionsudvalget. Det siger jeg tak på vegne af Revisionsudvalget.

Jeg siger også tak til de faldne bemærkninger fra samtlige ordførere her i salen som giver tilslutning til forslaget. Uden at komme ind på enkeltheder, så vil jeg afslutningsvis sige, og jeg vil gerne citere Landsstyreformanden i forbindelse med punkt 74, hvor en revisor kan siges at være en repræsentant for samfundet, hvorfor vi også i vores i Revisionsudvalget må anses for at vi reviderer på samfundets vegne, men på grund af den store opbakning der har været, vil jeg i mine afsluttende bemærkninger her sige, at jeg er glad for, at Landsstyret også er enig i forslaget, og at der nedsættes et udvalg der skal fremkomme med et forslag, og jeg håber, at Udvalget vil komme frem med et holdbart stykke dokument som vi kan bruge i det videre arbejde, da jeg også finder, at dette er vigtigt for parlamentarismen, ikke mindst i forbindelse med adskillelsen af Landsting og Landsstyre, da nærværende forslag vil understøtte en sådan udvikling henimod øget parlamentarisme. Tak.

Daniel Skifte, Landstingsformand, Atassut.

Vi siger tak til Per Rosing Petersen. Vi skal meget snart til afstemning, og det vil jeg erindre Landstingets medlemmer om. Og så er det Landsstyremedlemmet for Økonomi med afsluttende bemærkninger her i forbindelse med punktet.

Augusta Salling, Landsstyremedlem for Økonomi, Atassut.

På Landsstyrets vegne siger jeg tak for de faldne bemærkninger, og da der er stor enighed om sagens videre forløb, vil jeg derfor uden yderligere bemærkninger blot sige, at vi har sat os det mål, at der skal nedsættes et udvalg med henblik på at forelægge et forslag, og det vil selvfølgelig blive realiseret.

Daniel Skifte, Landstingsformand.

Vi siger tak til Landsstyremedlemmet for Økonomi. Så skal vi til at gå over til afstemning om punkt 34 ved 2. behandlingen, nemlig forslag til landstingsbeslutning om, at Revisionsudvalgets kompetence, så har et enigt Lovudvalg i deres betænkning fremsat ændringsforslag i henhold til Landstingets Forretningsorden § 33 stk. 2.

Ændringsforslaget er fremsat rettidigt og efter Forretningsordenen skal ændringsforslaget sættes til afstemning først. Og jeg vil anmode de medlemmer der stemmer for Lovudvalgets ændrings-

forslag til beslutningsforslaget om at rejse sig. 26. Er der nogle der er imod ?. Ingen. Og endelig skal jeg spørge om der er nogen der stemmer hverken for eller imod. Det er der heller ikke. Således har alle tilstedeværende stemt for Lovudvalgets ændringsforslag, hvorfor vi så er færdige med behandlingen af punkt 34.

Hvorefter vi kan gå videre til næste punkt på dagsordenen, nemlig punkt 13; Beslutningsforslag om fastsættelse af de skattemæssige fradrag m.m. for 2003. Det er en 2. behandling. Først vil jeg anmode Tingets 1. næstformand Anders Andreassen om at lede mødet.

Anders Andreassen, 1. næstformand for Landstinget, Siumut.

Det er Landsstyremedlemmet for Økonomi der skal foreligge her i forbindelse med 2. behandlingen.

Punkt 13. Beslutningsforslag om fastsættelse af de skattemæssige fradrag m.m. for 2003.

Augusta Salling, Landsstyremedlem for Økonomi.

På vegne af Landsstyret skal jeg takke Skatte- og Afgiftsudvalget for den store flertalsopbakning til Landsstyrets forslag.

Og til Udvalgets indstilling kan jeg oplyse, at Landsstyret ikke vil fremsætte ændringsforslag. På den baggrund indstiller Landsstyret de skattemæssige fradrag m.m. for 2003 fastsat som foreslået ved 1. behandlingen. Det vil sige uændret i forhold til 2002. Tak.

Tak, Og vi går nu til ordførerrækken. Først er det Lars Sørensen, Inuit Ataqatigiit.

Lars Sørensen, ordfører, Inuit Ataqatigiit.

I Inuit Ataqatigiit mener vi, at det i dag er på tide, at ud fra de samfundsmæssige undersøgelser der er, også i betragtning af at de lavestlønnedes forhold skal lattes, og ikke mindst at man skal tilpasse lønningerne, og Inuit Ataqatigiit mener, at det kan opnås ved en tilpasning af de skattemæssige fradrag, hvorfor vi er kommet med det forslag, nemlig at personfradraget for 2003 forhøjes med 8.000 kr. til 48.000 kr., og at standardfradraget forhøjes med 2.000 kr. til 10.000 kr. Det ville betyde, at 80 % af befolkningen ville få gavn af det.

Levevilkårene og undersøgelse af disse viser, at såfremt 10 mennesker skal del 100 kr. så får de 5 af dem 90 kr. til deling, mens de resterende 5 blot får de 10 kr. til deling. Og vi ved også, at undersøgelse viser at 1/4 del af vort lands befolkning årligt får under 100. 000 kr. i indkomst samt at over halvdelen får under 200.000 kr. årligt. Disse forhold kan sidestilles med forholdene i Indien.

Inuit Ataqatigiit mener, at der dermed skal gøre tiltag. Hvor mange undersøgelser, afdækninger og levevilkårsundersøgelser skal der til før de længe ventede lettelser skal høres af Landstinget og Landsstyret. Vi ved, at vi har mange forskellige problemer i forhold til levevilkårene i vort land. Ligeledes ved vi, at det blandt andet er forårsaget af alt for forskellige vilkår med hensyn til indkomsterne og indtægterne.

Derfor mener Inuit Ataqatigiit med hensyn til den økonomiske situation i vort land, at det nu er mest påtrængt, at vi sammen løfter byrderne for at mindske problemerne. Inuit Ataqatigiit mener dermed, at de dårligt stillede i samfundet dermed gives bedre vilkår. Og dette må vi alle stå til ansvar for.

Tak. Den næste der får ordet er Daniel Skifte, Atassut.

Daniel Skifte, ordfører, Atassut.

Tak. Fra Atassut har vi ikke de store bemærkninger, men henviser til vores bemærkninger under 1. behandlingen, og vi støtter Landsstyrets indstilling, og vil også foretage vores afstemning derefter.

Anders Andreassen, 1. næstformand for Landstinget, Siumut.

Og vi siger tak til Daniel Skifte. Vi skal snart gå til afstemning, men først er det Landsstyremedlemmet for Økonomi, hvorefter vi så går til afstemningen. Så er det Augusta Salling.

Augusta Salling, Landsstyremedlem for Økonomi.

Under 1. behandlingen var der en indgående debat, og det ændringsforslag der er kommet fra Inuit Ataqatigiit har været indgående drøftet, hvor et absolut flertal forkastede forslaget, og derfor vil jeg uden at komme med mere uddybende bemærkninger, så skal jeg blot give udtryk for, at flertallet har i sinde at gå ind for Landsstyrets indstilling.

Den næste der har bedt om at få ordet er Anthon Frederiksen, Kandidatforbundet.

Anthon Frederiksen, Kandidatforbundet.

Vedrørende beslutningsforslaget der skal jeg på vegne af Kandidatforbundet erindre om, at jeg ikke vil komme mine bemærkninger på vegne af Kandidatforbundet, men forslaget om forhøjelsen med 8.000 kr. til 48.000 kr. det er jeg personligt enig i, og derfor vil jeg gøre opmærksom på, at jeg ikke stemmer sammen med resten af Kandidatforbundet, men vil bruge min demokratiske ret til at stemme for dette forslag.

Anders Andreassen, 1. næstformand for Landstinget, Siumut.

Tak. Og vi går nu videre til afstemningen, og jeg skal erindre om, at der er afgivet en betænkning af Landstingets Skatte- og Afgiftsudvalg, og der er det så et flertal fra Siumut, Atassut og Kandidatforbundet, der er kommet med en indstilling, hvor der også er en mindretalsudtalelse fra Inuit Ataqatigiit.

Og jeg skal hermed spørge om, hvem der stemmer for Landsstyrets indstilling ? 16. De der stemmer imod ? 9. Dem der har undladt at stemme ? 1. Tak. Og dermed er vi færdige med behandlingen af punkt 13, nemlig beslutningsforslag om fastsættelse af de skattemæssige fradrag med mere for 2003, og her er der enighed om Landsstyrets indstilling.

Og jeg skal lige præcisere, at der i forbindelse med afstemningen, der har vi ikke foretaget en afstemning omkring mindretalsudtalelserne, fordi konklusionen allerede er klar.

Og vi går nu videre til punkt 67; det er beslutningsforslag om indarbejdelse af klausul i servicekontrakter vedrørende fuld kapacitetsudnyttelse i flytrafikken gennem væsentlig prisreduktion på restpladser uden for turistsæsonen. Og her er det Per Berthelsen, løsgænger der er forslagsstiller.

Punkt 67. Beslutningsforslag om indarbejdelse af klausul i servicekontrakter vedrørende fuld kapacitetsudnyttelse i flytrafikken gennem væsentlig prisreduktion på restpladser uden for turistsæsonen.

Per Berthelsen, forslagsstiller, løsgænger.

Det er desværre en kendt sag, at Grønlandsfly passagerer får betalt deres flybillet af deres arbejdsgivere. I følge en tidligere opgørelse udgøre andelen ca. 85 til 90 %. Andelen er sikkert nogenlunde den samme i dag. Den gruppe er selvsagt ikke bekymrede over de høje priser i Grønland eftersom de jo får billetterne betalt. Det er ofte de samme mennesker der rejser hyppigt og får billetterne betalt. Og det skulle ikke undre mig, at disse mennesker også er placeret blandt de øverste indkomstgrupper sagt med andre ord, så er det fortrinsvis en lille elite der flyver med Grønlandsfly.

Det store flertal af grønlændere har hverken råd til de dyre flybilletter eller får mulighed for at fly via deres job. Det er et problem, at en så stor gruppe af den grønlandske befolkning ikke har økonomisk mulighed for at rejse rundt i Grønland. Specielt set i lyset af, at på en del af flyafgangene er der ledig sædekapacitet. Endvidere er det min fornemmelse at den er særlig stor i yderdistrikterne.

Derfor vil jeg foreslå, at den ledige flykapacitet bliver udbudt til en særdeles fordelagtig pris under særlige betingelser. En pris der er i overensstemmelse med befolkningens betalingsevne. Anskuer man forslaget med de økonomiske briller er det forbundet med få omkostninger for Grønlandsfly. De meromkostninger som det vil medføre for at få fyldt flyene op er begrænsede. Det drejer sig om omkostninger i forbindelse med billetbestilling, bagagelevering, en kop kaffe plus en industriforarbejdet småkage med mere. Med andre ord er det de variable omkostninger Grønlandsfly vil blive påført hver gang en ekstra passager skal med.

Hovedparten af omkostningerne i forbindelse med flydrift er jo som bekendt de faste omkostninger, som er kendetegnet ved, at de skal afholdes uanset af antallet af passagerer. Så udgangspunktet for prisfastsættelsen kunne være Air Greenlands variable omkostninger. Ordningens gennemførelse skal selvfølgelig ske under skyldig hensyntagen til den sunde fornuft. Eksempelvis skal det undgås, at Arctic Umiaq Line bliver udsat for unfair konkurrence, så som at de billige flybilletter bliver udbudt på deres sejlrunder.

Det er endvidere væsentligt at ordningens udgangspunkt er at hjælpe den grønlandske befolkning med at rejse, hvorfor ordningen ikke skal gælde i turistperioden. Denne periode er ligeledes midt i Air Greenlands højsæson så det er alligevel ikke det store problem. Hvis de to forudsætninger bliver opfyldt bør der ikke være nogle hindringer for indførelse af nævnte billig billettordning.

Jeg er ikke i tvivl om, at ordningen vil være til stor gavn for den grønlandske befolkning. I dag er en stor del af den grønlandske befolkning nærmest tvangsbundet til deres by eller bygd. Med indførelse af ovennævnte ordning vil der pludselig være åbnet mulighed for, at de kan få mulighed for at se andre byer eller bygder end deres egne. I den forbindelse er det ikke mindst værd at nævne muligheden for at besøge familiemedlemmer og venner som ikke kommer fra ens egen by eller bygd.

Ydermere er jeg ikke i tvivl om, at ordningen vil have en del positive sidegevinster på det sociale- og sundhedsmæssige felt. Netop følelsen af, at der er en realistisk mulighed for at rejse væk fra deres valgte omgivelser for en periode og efterfølgende komme tilbage er utroligt vigtigt for ens velbefindende.

Jeg vil håbe, at Landstinget modtager forslaget positivt, og ser frem til en god debat om emnet

idet det vil få stor betydning for den grønlandske befolkning. På den baggrund foreslås det, at Landstinget pålægger Landsstyret, at tage initiativ til i forbindelse med de fremtidige forhandlinger af servicekontrakten med Air Greenland at få indarbejdet en klausul om, at flyenes ledige kapacitet tilbydes til en særdeles fordelagtig pris til passagerne når særlige betingelser er tilvejebragt.

Og lad mig nævne, at sådan en ordning ikke er fremmed, og ideen er fremkommet med under en rejse i Spanien, også fordi Spanien også har en spredt befolkning, hvor der også er nogle tilhørende øer midt i Atlanterhavet, hvorfor man så har en smidig ordning for landets egne befolkning, hvor de så får tilbudt ledige flysæder.

Og jeg er overbevist om, at man på den måde også vil opnå en mere mobil arbejdskraft i Grønland, således at det også vil ske under de politiske målsætninger man har sat sig. Men med disse bemærkninger er det så mit håb, at man vil hilse forslaget velkommen, og også debattere det målrettet.

Vi siger tak, og så er det Landsstyremedlemmet for Boliger og Infrastruktur og Forsyning.

Jørgen Wæver-Johansen, Landsstyremedlem for Boliger og Infrastruktur.

Tak. Landstingsmedlem Per Berthelsen har fremsat forslag om fremtidige forhandlinger om udnyttelse af ledig kapacitet i kommende servicekontraktforhandlinger.

Air Greenland har ved en del lejligheder gjort erfaringer med billige standby billetter og det er ikke så problemfrit som man måske umiddelbart kunne tro. Selvom den rejsende er blevet oplyst om, at vedkommende kun kommer med flyet hvis der er plads skabes der alligevel en forventning fra passagerens side om, at man selvfølgelig kommer med. Hvis der er tale om en familie bliver spørgsmålet om, hvordan de deles for børnene kan jo ikke rejse alene. Hvad gør man i den situation, hvor man bliver accepteret, og en fuld betalende kommer fem minutter for sent ?

Erfaringer viser også, at visse typer af passagerer ville spekulere i disse billetter, købe og booke en fuld betalende vente til i sidste øjeblik for at se om der er plads på flyet, hvorefter man køber en standby billet og senere får refunderet den dyre billet. Der vil under alle omstændigheder opstå afvigelser i systemet, hvilket Air Greenland A/S ikke agter at stimulere på de kommercielle ruter, hvor selskabet hellere vil søge at styre deres Takuss, Grønlands Idrætsforbund, rejsestipendieordning og andre billigere billetter på de tomme sæder.

Med hensyn til servicekontraktområderne står det naturligvis Grønlands hjemmestyre frit for om man ønsker en standby billet. Landstinget gør dog være opmærksom på, at det muligvis vil have økonomiske konsekvenser for Grønlands Hjemmestyre. Der er i øvrigt det gældende, at kapaciteten på de enkelte ruter i områderne med servicekontrakt er søgt nøje efter de tidligere registrerede behov og den efterspørgsel der har vist sig.

Dog har Landsstyret stor sympati for tanken om at lokalbefolkningen skal have bedre muligheder for at flyve, hvorfor Landsstyret agter at arbejde videre med ideen for eventuelt at søge en løsning der dels er kontrolleret og dels baseret på den dokumenterede ledige kapacitet i forskellige servicekontraktområder i dag.

Landsstyret agter ligeledes at undersøge, hvornår en sådan eventuelt ordning kan indføres. Således støtter Landsstyret formålet i forslaget, men kan af samme grund ikke stemme for beslutningsforslagets ordlyd.

Tak. Og vi går nu videre til partiernes, Kandidatforbundets og løsgængernes ordførere. Først er det Tommy Marø, Siumut. Derefter Godmand Rasmussen, Atassut men først Tommy Marø.

Tommy Marø, ordfører, Siumut.

Efter drøftelse i Siumut skal vi knytte følgende bemærkninger til landstingsmedlem Per Berthelsens forslag om, at Landstinget pålægger Landsstyret, at tage initiativ til ledig flykapacitet til fordel for befolkningen.

Vi hilser forslagsstillerens forslag velkommen idet vi fra Siumut ved forårssamlingen 2000 har fremsat opfordring til Landsstyret om samme emne. Vi skal ikke knytte flere bemærkninger til bedre udnyttelse af ledige flypladser da flyselskaberne ved mere om dette emne. Men fra Siumut er vi enig med forslagsstilleren i, at der er behov for nytænkning vedrørende den meget dyre flytrafik, men vi skal fra Siumut advare imod direkte indblanding i private erhvervsdrivende.

I dag giver Hjemmestyret betydelige tilskud til søtrafikken og lufttrafikken og i de seneste år indgås servicekontrakter vedrørende bestemte destinationer, og fra Siumut ser vi frem til Landsstyrets redegørelse til efterårssamlingen om koordinering af persontrafikken. Fra Siumut har vi tillid til, at bedre og mere konstruktiv udnyttelse af flykapaciteten vil være til gavn for befolkningen. Derfor støtter vi fra Siumut Landsstyrets initiativ til forbedring af lufttrafikmulighederne til gavn for befolkningen.

Fra Siumut støtter vi fuldt ud Landsstyrets svar til forslagsstilleren, og vi er glade for, at Landsstyret agter at undersøge, hvornår en sådan ordning kan indføres. Med disse bemærkninger har vi nu fremført vores synspunkter om beslutningsforslaget, og tilslutter os Landsstyrets indstilling om, at beslutningsforslaget ikke vedtages i den nuværende form.

Tak. Den næste der får ordet er Godmand Rasmussen, Atassut. dernæst Paninnguaq Olsen, Inuit Ataqtigiit, men først Godmand Rasmussen, Atassut.

Godmand Rasmussen, ordfører, Atassut.

Vi skal fra Atassut udtale os om angående forslaget fra landstingsmedlem Per Berthelsen. Forslagsstillerens begrundelser er tydelige og hvis det overhovedet er gennemførligt indeholder det givtig indhold for forbrugerne.

Som det blev nævnt mener man at 85-90 % af Grønlandsfly passager rejser på midler fra det offentlige eller i forbindelse med deres opgaver for arbejdspladsen, og forholdene er desværre sådanne.

Man må jo huske på, at så længe der er så få indbyggere i Grønland og i særdeleshed i yderdistrikterne må anvendelse af flyvemaskiner fortsat være begrænset. Folk der rejser for deres egen regning rejser i forbindelse med deres ferier, og når ferieperioden er forbi, så er de grønlandske rejseaktiviteter begrænsede, fordi befolkningsantallet selv begrænser antallet. Landsstyret vurderer dette ikke som noget nyt i deres svarnotat, men forslagsstillerens intentioner om, at udnytte kapaciteten fuldt ud og for at bruge mulighederne mere rationelt er Atassut enig i Landsstyret.

Og med disse bemærkninger fra Atassut kræver vi, at det omtalte kulegraves og henvises til vedkommende udvalg.

Og den næste der får ordet er Paninnguaq Olsen, Inuit Ataqatigiit.

Paninnguaq Olsen, ordfører, Inuit Ataqatigiit.

Landstingsmedlem Per Berthelsen har fremsat forslag om, at Landsstyret laver en særlig bestemmelse vedrørende at de ledige sæder i flyene udbydes til en særlig pris til de fremtidige forhandlinger om udnyttelse af ledig kapacitet i de kommende servicekontraktforhandlinger med Air Greenland.

Hvis man i dag skal have en veltilrettelagt flyrejse har man muligheder for enten en rød eller en Takuss-billet og derudover er der muligheder for at købe en grøn billet en time før afgang, disse muligheder er i forvejen gode i sig selv.

Forslagsstillerens formål med forslaget er, at de ledige sæder ved afgang udbydes til en særlig fordelagtig pris når særlige betingelser er tilvejebragt. Efter vores undersøgelser i Inuit Ataqatigiit har vi ellers erfaret, at dette har været praktiseret i Grønlandsfly som nu hedder Air Greenland sidst i 1980'erne men på grund af forskellige vanskeligheder er denne praksis ophørt i starten af 1990'erne.

I Inuit Ataqatigiit er vi interesseret i en lignende men mere smidig ordning og en for forbrugeren forståelig måde og til en passende pris, og som kan overkommes af de fleste, og vi må vide hvad Air Greenland vil gøre af undersøgelser for at danne grundlag, for at man selv skal kunne købe billet ved afgang.

Vi skal dermed støtte Landsstyrets bestræbelser på at komme til et resultatet for at befolkningen får større mulighed for at rejse med fly. Vi ved i Inuit Ataqatigiit hvor høje billetpriserne er i dag, og hvor svært det er for nogle af borgerne at overkomme priserne for en almindelig rejse. Selvom vi i Inuit Ataqatigiit er principielt enig i forslagsstillerens forslag mener vi, at priserne ved rejser skal kunne bæres af de fleste af samfundet, og man bør se på andre muligheder for ikke at forringe grundlaget for levevilkårene.

Vi vil derfor opfordre fra Inuit Ataqatigiits side Landsstyret til at undersøge andre muligheder for at udjævne priserne, så hele samfundet kan bære dem. Og inkluderet er i, hvilke muligheder man har for at forhandle med Air Greenland om hvorledes man smidiggøre muligheden for at rejse i sidste øjeblik.

Med disse ord stemmer vi fra Inuit Ataqatigiit ikke for forslaget, selvom vi er grundlæggende er enig i forslagsstillerens forslag.

Den næste der får ordet er Mogens Kleist, Kandidatforbundet.

Mogens Kleist, ordfører, Kandidatforbundet.

Tak. Beslutningsforslaget er interessant idet vi kan se, at der i fastvingede fly eller helikoptere er overskud af sæder altså at flere flysæder ikke bliver benyttet, og dette faktum bliver nogle gange påpeget af borgerne.

Vi kan i dag Air Greenlands praksis med at udbydelse af såkaldte Tukaq-billetter, som blev flittig benyttet af borgerne med tilfredshed, idet disse var forbundet med fast priser, og visse bestemte krav.

Det er i dag interessant at vide, hvilke planer omkring billigere rejsemåder Air Greenland har på

sigt. Det blev endvidere påpeget af Landsstyret, at det er muligt at indarbejde andre udnyttelsesmuligheder i servicekontrakten, og vi skal fra Kandidatforbundets side anbefale, at man forsøger sig med denne mulighed. Det kan måske vise sig, at det er muligt at indarbejde pris-reduceret restpladser.

Vi er derfor tilfredse med, at Landsstyret er positivt indstillet overfor beslutningsforslaget, og er indstillet på at finde løsningsmuligheder. Vi er i dag bekendt med, at virkelig mange benytter flytrafikken betalt af det offentlige eller arbejdsgivere, og dette blev ligeledes påpeget af forslagsstilleren, idet samtidig blev påpeget at rigtig mange i dag ikke har råd til at benytte sig af flytrafikken på grund af de meget høje priser.

Det skal naturligvis være muligt at finde på andre udnyttelsesmuligheder ved siden af de eksisterende med henblik på at give borgerne bedre muligheder for at benytte flytrafikken. Vi er godt klar over, at der er konkurrence i kystpassagertrafikken, og vi har således konstateret, at der er fordele ved konkurrence. Landsstyret har i løbet af de sidste 10 år givet udtryk for, at man i forbindelse med etablering af landingsbaner ville opnå større udnyttelse af kapaciteten og billigere trafik, men vi er i dag bekendt med at priserne ikke er blevet reduceret og at borgerne ikke har mulighed for at benytte flytrafikken.

Og vi skal derfor meddele at Kandidatforbundet støtter beslutningsforslaget fuldt ud, og vi er således spændte på om Landsstyret er indstillet på at foretage sig noget. Og med disse korte bemærkninger skal Kandidatforbundet meddele, at vi sidder klar til at være med i debatten.

Tak. Og den næste der får ordet er Otto Steenholdt, løsgænger.

Otto Steenholdt, løsgænger.

Jeg skal ikke gøre det langt. Denne mulighed bliver benyttet i stor udstrækning i Danmark, især når turisterne skal sydpå så finder de den billigste rejsemåde. Men som I ved lære landstingskollegaer, så er jeg ikke glad for at man blander sig i de forskellige selskabers forretning. Lad Grønlandsfly selv drive sin forretning uden at man politisk blander sig, således at de selv finder ud af, og meddeler overfor Landstinget, hvad der er givtig for dem, og selv kommer med et forslag om, hvad der vil kunne betale sig for selskabet.

Jeg foretrækker at det er selskabet der henvender sig til os og ikke omvendt, nemlig at politikkerne henvender sig til selskabet, og det er de samme argumenter jeg har brugt overfor Royal Greenland, således at de selv ved hvad der er givtig, og hvad der er tabsgivende.

Men jeg forstår, at det er de ubenyttede sæder det drejer sig om, og det vil således .. og selskabet vil jo også få mulighed for at udbyde de tomme pladser, men lad selskabet selv bestemme, hvad de vil gøre. Men lad mig gentage, at vi må stoppe med at blande os politisk i selskabernes egne forretning.

Og så er det forslagsstilleren, Per Berthelsen, løsgænger.

Per Berthelsen, løsgænger.

Tak. Jeg skal lige kommentere de enkelte ordførerindlæg ud fra den rækkefølge de er kommet.

Og ved Landsstyrets besvarelse står der sådan midt i det hele, hvor man blandt andet også siger, idet de starter med at tage vel imod forslaget, hvor de så vender og bliver knap så imø-

dekommende, og jeg kan ikke se noget i, at man ikke skal gå ind for forslaget, selvom løsgængerer Otto Steenholdt også siger, at man ikke skal blande sig i selskabernes drift.

Men forslaget her har nogle helt andre intentioner, idet man ønsker at få varetaget en undersøgelse, således de befolkningsgrupper der har dårligst mulighed for at komme ud og rejse, at de så gives bedre mulighed for at smidiggøre ordningen. Derfor kan jeg ikke lade være med at undre mig over, at Siumut og Inuit Ataqatigiit som altid snakker om, at man altid skal støtte de svageste grupper i samfundet, at de så kommer med en tvetunget tale.

Jeg havde ellers regnet med, at jeg ville blive støttet hjerteligt fra Inuit Ataqatigiits side, fordi jeg her prøver på at opnå, som Inuit Ataqatigiit også klart har været inde på nemlig en fuld udnyttelse, hvorfor jeg er meget forbavset over, at Inuit Ataqatigiit er meget tilbageholdende med forslaget. Fordi man prøver ikke på at blande sig i selskabets forretningsgang, og der er ingen kritik af det. Men det eneste man siger, at man selvfølgelig også respekterer selskabet, idet det selvfølgelig støttes, men at man opfordrer til, at Landsstyret eventuelt kan være med til at åbne for denne ordning i forbindelse med forhandlingerne med servicekontrakterne.

Men jeg er glad for at Atassut støtter forslaget uden at tale med tvetunget, og at Kandidatforbundet også støtter forslaget, det er netop det der er behov for. Vi fortsætter den videre udvikling i samfundet ved at komme uden om, at det man reelt snakker om, og derfor bør man ikke se det som en hindring, men som et problem der skal løses, og der tror jeg, at man derved også vil støtte befolkningen, således at det kan være til mere gavn for samfundet som helhed.

Jeg vender nok tilbage til en ting, og jeg vil komme med et forslag om at man styrke rejsemulighederne i Grønland, fordi en af mulighederne kunne være, at man kunne benytte et stærkt flyselskab i Grønland, og det kan sikkert også være med til, at man styrke personbefordringen i Grønland. At man så eventuelt sammenlægger fly- og søtrafikken, således at det kun bliver et selskab, således at der så kan ske en bedre koordinering af trafikforholdene, men jeg skal nævne, at man her igen føler sig her ved forslaget, at man ikke ser så meget på det som det reelt drejer sig om, at man så tager udgangspunkt i forslagsstilleren.

Det er ikke mig der skal have fordel af det, men jeg prøver på at opnå bedre forhold for dem der har det dårligere end jeg. Tak.

Og så er det Landsstyremedlemmet for Boliger og Infrastruktur.

Jørgen Wæver-Johansen, Landsstyremedlem for Boliger og Infrastruktur.

Jeg mener, at forslagsstilleren ikke har grund til at sprede forvirring, jeg vil anmode om, at man bemærker, at samtlige ordførere i princippet støtter forslagets intentioner, og det er også det budskab vi har fra Landsstyrets side.

Fra Landsstyrets side er vi glade for, at et bredt flertal i Landstinget støtter Landsstyrets indstilling om, at man stemmer imod beslutningsforslagets ordlyd, fordi forslagsstilleren slutter sit forslag med at sige, at på den baggrund foreslås det, at Landstinget pålægger Landsstyret, at tage initiativ til i forbindelse med de fremtidige forhandlinger af servicekontrakten med Grønlandsfly, at få indarbejdet en klausul om, at flyenes ledige sædekapacitet tilbydes til en særdeles fordelagtig pris når særlige betingelser er tilvejebragt.

Jeg skal præcisere, at i forbindelse med de fremtidige forhandlinger. Landsstyrets budskab er i denne forbindelse, at vi gerne vil undersøge dette om hvornår en eventuelt sådan ordning kan

indføres, det skal forstås på den måde, at en del af servicekontrakterne først skal fornys i 2005.

Det er derfor Landsstyret siger, at hvis man følger forslaget fuldt ud, så vil dette måske blive nødvendigt at vi må vente mange år endnu, men vi vil i Landsstyret arbejde ud fra de faktiske forhold, og undersøge hvilke forhold der er gældende, således at vi måske kan indføre en sådan ordning allerede før vi indgår nye servicekontrakter.

Baggrunden for vores indstilling om, at vi sal stemme imod det foreslået indhold er, at vi ikke skal bindes op på forhold, men at vi tager stilling på en baggrund på et velunderbygget grundlag, hvorfor jeg skal gentage, at da Landsstyret principielt støtter intentionerne bag forslaget, men at vi først indfører det når vi har nogle grundige analyser om, hvornår en sådan eventuelt ordning kan indføres. Jeg forstår det på een måde, at Landstingets flertal støtter, hvad vi agter at gøre.

Så er det Paninnguaq Olsen, Inuit Ataqatigiits ordfører. derefter er det Tommy Marø, Siumut, men først Paninnguaq Olsen.

Paninnguaq Olsen, ordfører, Inuit Ataqatigiit.

Først vil jeg sige, at jeg mener, at jeg må sætte Per Berthelsen på plads på baggrund af hans angreb imod Inuit Ataqatigiit og hans forsøg, da jeg ikke finder det på sin plads. Vi ved alle sammen, hvordan Inuit Ataqatigiit støtter de lavestbemidlede i samfundet, hvorfor Per Berthelsen ikke skal sige, at hvorfor holdninger er i strid med dette. Vi mener, at de lavestbemidlede skal behandles som en samlet gruppe.

Først skal jeg sige, at vi fra Inuit Ataqatigiit i princippet er enig i intentionerne bag Per Berthelsens forslag, hvilket vi også klart gav udtryk for i vores ordførerindlæg. Vi har derfor selv indhentet oplysninger i Grønlandsfly, og fået den besked, at det foreslåede har været forsøgt flere gange før, men at det anses for ikke at være succesrig på grund af forskellige forhold, hvorfor man er holdt op med at bruge systemet.

Det blev blandt andet fra Grønlandsfly sagt, at den nærværende ordning også berører folks følelser, og hvor man også skaber falske forhåbning med forskellige forhold til følge. Jeg mener, at vi kan finde en god ordning, så er denne en vej frem. Vi vil gerne bane vej for, at man sikrer, den bedst mulige servicering af borgerne.

Så er det Siumuts ordfører, Tommy Marø. Derefter er det Mogens Kleist, Kandidatforbundet, men først Tommy Marø, Siumut.

Tommy Marø, ordfører, Siumut.

Jeg føler også at have behov for, at tage ordet 2. gang, da jeg ligesom IA er af den opfattelse, at forslagsstillerens skarpe bemærkninger til ordførerindlæggene, at disse ikke har ret meget bund i virkeligheden. Vores første indlæg, hvilket jeg kan henvide til vores egentlige ordførerindlæg, hvor vi gav udtryk for, at vi fra Siumut hilste forslaget velkommen.

Ligesom vi også i vores ordførerindlæg sagde, at vi fuldt ud har forståelse for det centrale i forslagsstillerens forslag, men det vi er tilbageholdende med, det er at der er tale om et selskab som selv skal kunne udøve sin virksomhed uden indblanding, men vi ønsker fra Siumuts side, at vi ikke fra Landstinget binder Landsstyret op på noget som måske ikke kan realiseres, men vi er glade for, t Landsstyret har udvist vilje til at undersøge forholdene, og det er det vi har sagt, at vi er glade for fra Siumuts side, at Landsstyret heller ikke afviser forslaget fuldt ud.

Jeg kan acceptere Per Berthelsens bemærkninger, da det heller ikke er første gang han siger, at han her fra denne talerstol siger, at han føler sig som personlig forfulgt fra de øvrige landstingsmedlemmers side. Jeg håber, at medlemmet så vidt muligt undgår sådanne bemærkninger, idet vi ikke på nogen måde har til hensigt, at støtte eller ikke støtte forslag på baggrund af hvem det er der stiller forslag. Jeg håber at løsgængererne vil undgå, at fremkomme med sådanne bemærkninger i fremtiden.

Jeg mener også at forslagsstilleren han må respektere, at demokrati også betyder respekt for flertallet.

Anders Andreassen, 1. næstformand for Landstinget, Siumut.

For at undgå, at debatten drejer i en anden retning skal jeg anbefale, at nærværende sag, at vi holder os til punktet, og fremkommer med principielle synspunkter om forslaget. Så er det Mogens Kleist, Kandidatforbundet.

Mogens Kleist, ordfører, Kandidatforbundet.

Fra vores side er vi glade for Landsstyrets svarnotat og deres bemærkninger der. Til Otto Steenholdts bemærkninger om, at vi ikke skal binde selskaberne op for meget fra Landstingets side, det skal vi også være varsomme med, men vi håber fra vores side, at Landsstyret kan søge at få realiseret intentionerne bag forslaget, som de ligger op til i deres svarnotat.

Jeg håber derfor også, da Landsstyret også har deres repræsentanter i bestyrelser, at Grønlandsfly også er åbne overfor et sådan forslag, således at man kan etablere en ordning der realiserer intentionerne bag beslutningsforslaget, hvorfor vi fra Kandidatforbundets side håber på, at man også fra Landsstyrets side også giver det budskab videre til at man ønsker at man udnytter sædekapaciteten bedst muligt til fordel for alle i samfundet.

Hvorfor jeg uden yderligere bemærkninger atter engang skal gentage, at vi mener, at Landsstyret er åbne overfor at indlede en undersøgelse, og vi må også håbe på, at man også fra Air Greenlands side vil være åbne overfor indførelse af en sådan ordning.

Så er det Otto Steenholdt, løsgænger. Derefter er det forslagsstilleren, Per Berthelsen, men først Otto Steenholdt.

Otto Steenholdt, løsgænger.

Mens vi snakker om de mindrebemidlede, så bør vi sikre, at Air Greenland også kan flyve fremover, og det er at de også har et kundegrundlag som kan betale de billetter der er. Vi ved alle sammen hvordan situationen har været i den internationale flyindustri eller trafikelskaber, hvor en hel del selskaber er gået konkurs i løbet af den seneste tid, hvorfor grundlaget er i de fremtidige beflyvninger, at Grønlandsfly passagerer også kan betale den pris det koster at flyve.

For så vidt angår Per Berthelsens påpegning af mit forslag til styrkelse af trafikområdet til efterårsferien, så vil jeg også vente med dette til efteråret med glæde, men vil ønske, at vi sikrer, at Grønlandsfly skal kunne hvile i sig selv. Jeg mener ikke, at man ikke kan bygge Grønlandsfly fremtid på salg af ledig sædekapacitet til billige priser.

Otto Steenholdt er også enig med Tommy Marø i hans bemærkninger til Per Berthelsen, og jeg er glad for at Landsstyret ligger op til undersøgelser, men lad mig gentage, lad os ikke blande os

politisk i selskabernes drift.

Så er det Per Berthelsen, løsgænger, forslagsstiller med mere.

Per Berthelsen, løsgænger.

Ja ganske kort. Selvfølgelig vil jeg tage de faldne bemærkninger til efterretning, selvom jeg måske ikke er helt enig med dem, men at Landsstyret ikke vil binde sig, det er jeg ikke helt glad for, idet det er Landstinget der skal tage beslutningerne.

Og til Inuit Ataqatigiits ordførers bemærkninger, dem vil jeg blot tage til efterretning, men at jeg fuldstændig respekterer, at vi hjælper de mindrebemidlede, og når man så ikke kan finde en helhedsløsning, så kan man tage sådan nogle små bider af gangen.

Siumuts ordfører kommer ind på, at jeg brugte nogle stærke ord, det kan godt være, men jeg mener selv, at jeg har sagt nogle meget klare bemærkninger. Da man nævnte ordet demokrati, så skal jeg lige sige at det er en meget ensidig bemærkning, også fordi demokratiet indgår, at man også lytter til mindretal og at man hører dem, hvorfor det vil være mere hensigtsmæssigt, at vi også tænker i det område.

Og den anden løsgænger siger, at vores synspunkter ikke ligner hinanden, og det er så at selskaberne selv skal kunne køre i sig selv, og jeg ville have været enig med ham i det, såfremt det havde været et helt privat foretagende, hvis det var det, men Hjemmestyret har jo også medejerskab, og der kan Hjemmestyret også gennem sine medlemmer af bestyrelsen være med at bane vejen for, at man kan komme til at rejse billigt.

Og jeg vil endnu engang gentage, at vi til stadighed arbejder for, at de mindrebemidlede også kan få råd til at rejse.

Så er det Landsstyremedlemmet for Boliger, Infrastruktur og Forsyning.

Jørgen Wæver-Johansen, Landsstyremedlem for Boliger og Infrastruktur.

Man kan mærke, at forslagsstilleren forstår vores replikker, men det at vi ikke vil binde os i noget, skal forstås på den måde, at vi vil undgå, at blive bundet fast i noget, som kan komme til at koste os økonomisk dyrt, men vi vil gerne foretage en undersøgelse, således at vi så senere kan foretage nogle forskellige initiativer.

Og Otto Steenholdts bemærkninger om, at vi ikke skal blande os politisk i nogle selskaber. Det er ikke sådan jeg forstår forslaget, men det er i forbindelse med køb af servicekontrakter, at man kan komme med en klausul.

Per Berthelsen agter at komme med et forslag, det er helt i orden i sig selv, og den vil også blive hilst velkommen, og jeg skal erindre om, at dengang vi drøftede trafikforholdene i Grønland, der havde vi også en indgående debat her i Landstinget, hvor vi også vil komme med en større rapport, velafmærke en meget indholdsrig rapport som skal fremlægges overfor Jer.

Og til sidst skal jeg nævne, at man skal være opmærksom på, at Landstinget fordre nogle beslutninger som ikke er afhængige af, hvem der har stillet forslaget.

Anders Andreassen, 1. næstformand for Landstinget, Siumut.

Og dermed er vi nu blevet færdig med behandling af punkt 67, nemlig beslutningsforslag om indarbejdelse af klausul i servicekontrakter vedrørende fuld kapacitetsudnyttelse i flytrafikken gennem væsentlig prisreduktion på restpladser uden for turistsæsonen.

Og vi er nu færdig med 1. behandlingen, og jeg skal nævne, at et absolut flertal tilslutter sig Landsstyrets besvarelse, hvor man siger, at man vil vende tilbage til punktet efter en grundig undersøgelse, og at 2. behandlingen så skal ske her til efteråret, og at der så også kommer en større redegørelse vedrørende trafikforholdene.

Og jeg skal spørge inden vi går videre om de næste punkter, nemlig punkt 37, som er forslag til forespørgselsdebat i henhold til § 35 om at minimere de uddannelsessøgendes stigende frafald fra de forskellige uddannelsesinstitutioner og punkt 48 idet de har stor berøringsflade med hinanden og punkt 48 er forslag til forespørgselsdebat om ændring af uddannelsesstøtte om disse to kan behandles under et, om man kan gå ind for, at man behandler disse to punkter under et. Jeg kan se, at man nikker og det er jeg glad for.

Og så skal man så lige foreligge de to punkter særskilt, hvorefter de bliver behandlet under et. Og så er det forslagsstilleren til punkt 37, der skal fremlægge sit forslag, Jakob Sivertsen.

Dagsordenspunkt 37

Forslag til forespørgselsdebat i henhold til § 35 om at minimere de uddannelsessøgendes stigende frafald fra de forskellige uddannelsesinstitutioner.

(Jakob Siverthsen)

Dagsordenspunkt 48

Forslag til forespørgselsdebat om ændring af uddannelsesstøtte.

(Godmand Rasmussen)

Jakob Sivertsen, forslagsstiller, Atassut.

I henhold til § 35 i Forretningsordenen for Grønlands Landstings Landsting fremsætter jeg hermed følgende forslag til forespørgselsdebat. Forslag til forespørgselsdebat om hvorledes vi kan minimere de uddannelsessøgendes stigende frafald fra de forskellige uddannelsesinstitutioner.

Udviklingen af uddannelsesområdet og indholdet af uddannelserne skal være det grundlæggende i Grønland, hvilket vil resultere i, at vi ved hjælp af et højt uddannelsesniveau i højere grad vil overtage de stigende opgaver som er en følge af indførelsen af Hjemmestyret i Grønland, og den stigende selvstændiggørelse. Dette vil igen resultere i, at det ikke længere vil være nødvendigt, at tilkalde arbejdskraft udefra på samme niveau som i dag. Dette kan vi først opnå ved at gennemføre uddannelserne på en god måde. At dette er muligt for de unge kan vi i dag konstatere, idet flere og flere gennemgår og færdiggøre en højere uddannelse, hvilket Atassut er meget stolte af.

Som følge af disse års hastige udvikling på områder som trafik, teknik, økonomi, medie, handel og ikke mindst uddannelse er vi blevet en del af verdenssamfundet ved hjælp af satelet forbindelser, hvor vi direkte kan følge med i begivenheder rundt omkring i verden. Derfor må vi her i overgangen til den 21- århundrede sørge for, at de unge til stadighed tilpasser sig uddannelsesmæssigt. Som verdensborgere må vi sørge for, at de får gode muligheder for at lære fremmedsprog specielt engelsk, for på den måde at gøre det muligt for dem, at følge med i en verden i stadig udvikling.

Gennem stadig udvikling af uddannelsesmaterialer og uddannelsesmetoder samt flere højere uddannelser må vi tilpasse de unges muligheder så de er tidssvarende, da dette er meget påkrævet af hensyn til fremtiden.

I forbindelse med uddannelse af de unge er det ikke nok at de bliver veluddannede og opnå gode resultater. I forbindelse med uddannelse må man også som noget af det vigtigste lære dem ansvar og forpligtigelser, således at de unge når de for fremtiden får arbejde kan være med til at udvikle landet ved at være stabile og ansvarsfulde i deres udførelse af deres arbejde.

Da vi i Atassut finder uddannelsen meget vigtigt er vi ængstelige over det store frafald i de højere uddannelser, hvor gennemgang af statistikken viser en stigende frafald af GU studerende med 313 i 1995/1996. For en GU-uddannelse er den vigtigste vej for en højere uddannelse. Henset til det store frafald i GU's uddannelsen samt andre uddannelser finder Atassut det vigtigt, at kernen i problematikken omkring frafald i uddannelsen løses for Landstinget afsætter midler i henhold til antallet af uddannelsessøgende, og hvis uddannelsesmidlerne skal udnyttes maksimalt, så finder Atassut det vigtigt, at flest mulige gennemfører deres uddannelse.

Baggrunden for frafaldet i de forskellige uddannelsesinstitutioner bør afdækkes og drøftes, og hvis eksempelvis kravene til højere uddannelse ikke forslår, så må vi rette op på svaghederne med videre.

Såfremt det viser sig, at lærerne på de forskellige uddannelsesinstitutioner i forhold til de uddannelsessøgende viser utilstrækkelig omsorg, godt eksempel, god fremtoning, og ikke mindst støtte og hvis dette er medvirkende til, at så mange uddannelsessøgende ikke gennemfører deres uddannelser, så må der i samarbejde med lærerne og de uddannelsessøgende arbejdes for at finde en løsning på problemerne, da det om muligt er yderst vigtigt, at alle uddannelsessøgende gennemfører deres uddannelse.

Heldigvis er der i Grønland de seneste år tendens til, at flere og flere gennemfører og opnår en højere uddannelse. Dette bør man politisk stadig arbejde for at højne og til stadighed støtte da vi i høj grad har brug for veluddannede unge grønlændere i vort land der bliver mere og mere selvstændigt.

Henset til at flere og flere frafalder i forbindelse med deres uddannelse i GU samt andre uddannelsesinstitutioner som Jern- og Metalskolen, Handelsskolerne så mener Atassut, at der bør nedsættes en arbejdsgruppe der skal afdække problemstillingerne.

Og med disse bemærkninger overlader jeg forslaget til drøftelse i Landstinget. Tak. Vi siger tak til Jakob Sivertsen, og så er det forslagsstilleren til punkt 48, nemlig Godmand Rasmussen der skal fremsætte sit forslag.

Godmand Rasmussen, forslagsstiller, Atassut.

I medfør til Forretningsordenen for Grønlands Landsting § 35 skal jeg hermed stille følgende forespørgsel til debat i Landstinget. Vi er i fuld gang med at gennemleve disse år, hvor alle stiller højere krav. Dette er der i sig selv ikke noget mærkeligt i, men der er grænser for hvor meget vort land kan give til alle. Som bekendt har vi en uddannelsesstøtteordning for studerende i Grønland, og dette er for så vidt også i orden.

Men det betænkelige i den forbindelse er om vi fortsat skal afskrive de midler vi har givet når de

studerende afbryder deres uddannelse i utide. Selvfølgelig er begrundede uddannelsesstop noget helt andet. Hvis man derimod vurderer begrundelserne for et stop for uddannelsesforløbet, så kunne man få forbedret forholdene for de der ubegrundet får stoppet deres uddannelsesforløb.

Man ville motivere viljen til at gennemføre uddannelsen for de studerende der stopper med deres uddannelsesforløb i utide ved at give mulighed for at afvikle uddannelseslånene fuldt ud, således at de bliver klar over, at lånet skal tilbagebetales såfremt man afbryder uddannelsesforløbet i utide. På den måde kan man gøre de studerende lyst til at færdiggøre deres uddannelser større og midlerne kan dermed bruges til andre mere nyttige formål.

Vi siger til Godmand Rasmussen. og så er det Landsstyreformanden på vegne af Landsstyremedlemmet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke.

Jonathan Motzfeldt, Landsstyreformand på vegne af Landsstyremedlemmet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke.

Jeg skal fremkomme med et svarnotat til begge forslagene. Først til landstingsmedlem Jakob Sivertsens forslag, og der har jeg så følgende.

Landsstyret er enig i Jakob Sivertsens fremhævelse af uddannelsesområdet som et vigtigt redskab i udvikling af samfundet, og der skal sikres de bedst mulige indholdsmæssige og pædagogiske rammer for de uddannelsessøgende for blandt andet at mindske de store frafald. Forslagsstilleren ønsker årsagerne til frafaldet afdækket, og foreslår nedsættelse af en arbejdsgruppe der skal afdække problemstillingerne.

Der har været gennemført flere undersøgelser af årsager til frafald blandt de uddannelsessøgende. I de seneste 2 år har analysefirmaet HS-analyse for Direktoratet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke gennemført 3 undersøgelser af årsager til frafald, og årsager til at nogle unge gennemfører en uddannelse mens andre falder fra eller slet ikke kommer igang.

Undersøgelserne er resulteret i rapporter nemlig "Frafald i bygge- og anlægssektoren", "Beskæftigelses- og uddannelsesforhold i bygge- og anlægsbranchen" samt "Hvem får en uddannelse". Rapporterne viser, underbygget af uddannelsesstedernes registreringer nogle gennemgående problemer som årsager til frafald.

For det første mangelfulde sproglige forudsætninger i dansk, og utryghed i hjemmet under opvæksten, og ønsket om at starte en anden uddannelse end de man er i gang med, og kulturelle problemer i virksomhederne i form af dansk dominerede normer, og disciplinære problemer i form af mangel på mødedisciplin og engagement og endelig skoletræthed.

Personlige problemer som årsag til at forlade et uddannelsesforløb dækker bredt. For det er lige fra forbigående følelsesmæssige oplevelser til omsorgsvigt og misbrug i opvæksten. Når der er tale om tungere problemer begrænses skolens muligheder for at hjælpe.

De igangværende reformer at uddannelsessystemet herunder at folkeskolen, at erhvervsuddannelserne, etablering af Universitetsparken og reformen af uddannelsesstøtten har blandt andet til formål, at styrke de forudsætninger der skal være til stede for, at de unge opfylder de faglige og sproglige krav til at påbegynde en bestemt uddannelse, kender konsekvenserne ved valg af uddannelsen, og er motiverede og parate til at gå i gang.

I redegørelse om uddannelsesstøttereformen der vil blive omdelt til Landstingets medlemmer lægges der op til at øge de uddannelsessøgendes ansvarlighed og kompetence. Den uddannelsessøgende får større ansvar og større kompetence ved tilrettelæggelse af egen karriereforløb og selvforvaltning af de økonomiske midler de får stillet til rådighed. sammen med de øvrige reformer på uddannelsesområdet skal støttereformen endvidere medvirke til at sikre for det første, at flere kommer i gang med en uddannelse, og at flere gennemfører en uddannelse, og endelig af flere vælger den for dem rigtige uddannelse.

Der arbejdes overalt i uddannelsessystemet for at styrke de elementer der skal til for at nå de uddannelsespolitiske mål om kvalitet og størst muligt selvforsyning med uddannet arbejdskraft. Der vil dog gå en årrække før virkningerne af de mange tiltag.

frem for at nedsætte en arbejdsgruppe der skal afdække problemstillingerne foreslår Landsstyret at der afsættes midler til dyberegående analyser af frafaldene. Blandt andet fra spørgeskemaundersøgelsen "Hvem får en uddannelse" foreligger der et omfattende materiale der kan danne grundlag for sådanne analyser.

Og det er så min besvarelse til landstingsmedlem Jakob Sivertsens forslag, og jeg går nu videre til landstingsmedlem Godmand Rasmussens forslag, der har jeg så følgende bemærkninger.

Det er korrekt som Godmand Rasmussen fremfører, at samfundet ved afbrydelse af et uddannelsesforløb taber en investering. Med de store der karakteriserer vores uddannelsessystem mister det offentlige betydelige beløb i form af uddannelsesstøtte og transportudgifter samt en dårlig udnyttelse af uddannelseskapaciteten. Er der tale om vekseluddannelser taber virksomhederne også investeringer.

Uddannelsesstøtten består i dag af et stipendiebeløb med en månedlig ydelse på 4.200 kr. samt en mulighed for at optage et engangslån på 10.000 kr. og et driftslån på 6.000 kr. om året. Elver i studieforbereende uddannelser herunder gymnasiale uddannelse samt erhvervsmæssige grunduddannelser har ikke mulighed for at optage lån. De optagne lån skal tilbagebetales efter end uddannelse uanset om der er tale om en afsluttet eller en afbrudt uddannelse. En person der oppebærer uddannelsesgæld større end 60.000 kr. kan ikke modtage uddannelsesstøtte til påbegyndelse af en ny uddannelse før gældende er bragt ned.

De tidligere problemer med administration og opkrævning af uddannelseslån er løst på betryggende og forsvarlig vist igennem aftaler med Grønlandsbanken om administration af lånene, og overførsel af opkrævningsforretningerne til Skattedirektoratet. Dermed skulle behovet for større afskrivninger i fremtiden være minimeret.

Det har ikke tidligere været på tale at kræve stipendiebeløb tilbagebetalt ved afbrydelse af uddannelsesforløb. Dertil er begrebet selvforskyldt afbrydelse for vanskeligt at definere, der ligger altid en begrundelse for at afbryde en uddannelse.

Landsstyret afventer forelæggelse af redegørelse om uddannelsesstøttereform og redegørelsen vil efter Landsstyrets behandling blive omdelt til Landstingets medlemmer. Redegørelsen tager udgangspunkt i, at de uddannelsessøgende tildeles større ansvar og større kompetencen ved tilrettelæggelse af deres karriereforløb og forvaltning af de uddannelsesstøttemidler de får stillet til rådighed.

Reformen anviser forslag til enklere og mere brugervenlige uddannelsesstøtteregler under hensyn-
tagen til følgende:

For det første at de studerede vilkår generelt ikke forringes. For det andet at administrationen af
reglerne gøres lettere og endelig for det tredje, at sikre en rationel udnyttelse af de økonomiske
ressourcer.

Reformen tager sammen med reformen for folkeskolen, reformen af de erhvervsmæssige grund-
uddannelse, og etableringen af Universitetscenter hensyn til for det første ønsket om, at få flere i
uddannelse, og at få flere til at vælge for den enkelte rigtige uddannelse, og at få flere uddannel-
sessøgende til at gennemføre uddannelsen og endelig at motivere flere uddannede til at arbejde i
Grønland. Arbejdet med at implementere de nævnte reformer pågår i uddannelsessystemet, der
vil gå en årrække før virkningerne vil vise sig.

Landsstyret vil følge udviklingen nøje, og finder det ikke på nuværende tidspunkt anbefalel-
sesværdigt, at stramme yderligere op på kravene om tilbagebetaling af uddannelsesgæld.

Vi siger tak til Landsstyreformanden. Og vi går nu videre til partiernes, Kandidatforbundets og
løsgængernes ordførere. Først er det Ruth Heilmann, Siumut der får ordet.

Ruth Heilmann, ordfører, Siumut.

Forslag til forespørgselsdebat i henhold til § 35 om at minimere de uddannelsessøgendes stigende
frafald fra de forskellige uddannelsesinstitutioner. Under denne overskrift forelægger Jakob Si-
vertsen, Atassut et oplæg til forespørgselsdebat.

Fra Siumut finder vi oplægget ganske interessant, og med tak tager vi Landsstyrets svar til efter-
retning, da begge skrifter er meget interessante, skal vi fra Siumut knytte følgende bemærkninger.

Det vigtigste for Siumut er løbende sikring af uddannelser og kulturen, således at de hele tiden
kan følge med god standard i et samfund som stadig er i udvikling. Og det er derfor vi må fort-
sætte vores bestræbelser på barnets bedst mulige opvækstvilkår igennem Atuarfitsialak og Meeq-
qerivitsialak samt samarbejde med forældrene.

Fra Siumut mener vi, at fortsættelse af sådanne bestræbelser vil være med til at give barnet bedst
mulige muligheder fremover, således at vi kan opnå forslagstillerens formål, nemlig at flest muli-
ge gennemfører deres uddannelse.

Vi har i Landstinget fremsat opfordringer til gennemførelse af status for vores uddannelsestade,
idet vi fra Siumut ligger vægt på, at man igennem sådanne undersøgelser får bedre grundlag for
vurderinger og muligheder. Og derfor er vi glade for, at resultaterne af undersøgelserne fremlæg-
ges så klart.

Landsstyret arbejder via KIIP med overskriften "Hvem tager uddannelse", som er offentliggjort
og omdelt til landstingsmedlemmerne og i Undervisningsudvalget har vi kikket nærmere på den-
ne. Undersøgelsen dækker årgangene 1970-1980. Tager man pluk af redegørelsen undersøgelser
blandt 30. og 31.-årige så har 53 % taget en uddannelse, 9 % har startet en uddannelse mens 38
% har aldrig taget en uddannelse. 42 % har standset deres uddannelse under vejs i deres skole-
gang.

I de videregående uddannelse er det ikke få der stopper deres uddannelse i utide, og en af årsagerne til dette er et forkert uddannelsesvalg. Derfor ligger vi i Siumut afgørende vægt på stadig forbedring af rådgivningen og dygtiggørelsen. Har man valgt forkert uddannelse er det naturligvis godt i sig selv, at man ved nærmere eftertanke vælger en relevant uddannelse og gennemfører den.

Fra Siumut ligger vi også mærke til, at en af grundene er mangelfuld rådgivning, hvorfor man derfor kraftigt må kræve forbedring af rådgivningen. Fra Siumut sætter vi vores lid til at kommunerne videreudvikler systemer, og vi finde, at det er på sin plads, at man besøger kurser og lærersteder med henblik på indhentning af nærmere oplysninger.

Fra Siumut mener vi, at rådgivningen gør startes allerede i børneskolen. Det er nødvendigt, at forældre, samfundet og de unge opmuntre hinanden. Opmuntringen af hinanden giver større lyst, hvorfor vi fra Siumut mener, at man må være opmærksom på dette i forbindelse med rådgivningsarbejdet.

Fra Siumut er vi glade for at erfare, at 89 % af forældrene har trykke kår, og at dette peget i en retning af en lys fremtid er vi i Siumut forhåbningsfulde. Men vi er også i Siumut klar over, at visse familier har problemer af forskellige årsager, og vi vil derfor i Siumut fortsat være med til at være overvågne for, at rådgivningen og de oplysninger der ydes gives til unge personer, kommende forældre og nuværende forældre fortsat intensiveres.

De fleste der tager uddannelse er de, hvis forældre allerede har en uddannelse. Enkelt sprogede har også problemer, da nogle stopper deres uddannelse på grund af utilstrækkelige kundskaber i dansk eller grønlandsk. Derfor er det vigtigt, at intensiverer integrerede klasser i børneskolen. Dobbelt sprogethed er meget vigtigt fordi det åbner dørene til uddannelsesinstitutionerne.

Praktikpladser er ofte et stort problem og fra Siumut mener vi, at problemet må løses. Da vi fra Siumut allerede tidligere har peget på behovet for stramme regler for at virksomheder skal tage praktikanter, skal vi blot opfordre til at problemet løses.

At man har fået barn, er blevet afhængig af alkohol eller stoffer eller søger arbejde for at tjene hurtige penge nedsætter lysten til uddannelse. Derfor må vi utrættelig virke for forbedring af forebyggelsesarbejdet.

Fra Siumut er vi glade for at de uddannelsessøgende igennem deres organisationer KIK og DKIK og andre stadig taler klarere med for at forbedre deres vilkår. Fra Siumut støtter vi de uddannelsessøgende fuldt ud i deres bestræbelser på, at løse deres egne problemer, idet sådanne intentioner vil få til følge, at målsætningerne i samfundet bliver klarere og vi ønsker de unge gode resultater.

Undersøgelsen viser, at de uddannelsessøgende hovedsageligt er kvinde der bor i deres hjemby. Som grund herfor anføres, at der fortsat er mange mænd der er beskæftiget i fiskeriet, og der nævnes, at de unge ikke vender tilbage til deres hjemby efter endt uddannelse når de har taget uddannelsen i en anden by. Det er en medvirkende årsag til stadig reducere af befolkningen i bygderne samt problemerne med at få uddannede lærere. Fra Siumut skal vi medvirke til fremskaffelse af teknisk udstyr til uddannelser i hjembyen.

Forslagsstilleren taler først og fremmest om minimering af frafaldet fra GU-uddannelserne og i Siumut er vi enige her i. Faktum er at mange flere unge starter i GU tidligere i kraft af mulighederne i Qaqortoq, Aasiaat og Nuuk, hvilket betyder at flere gennemfører uddannelsen, og fra Siumut betragter vi dette som et fremskridt som er værd at huske på.

Man har også startet HTX-uddannelsen i Sisimiut og HHX-uddannelsen i Qaqortoq. Fra Siumut ved at mange nybagte studenter ønsker et sabbatår på grund af skoletræthed samt på grund af muligheden for lidt indtjening, mens man overvejer hvilke videre uddannelse de skal vælge.

I Siumut ved vi, at mange studerende der videreuddannelse i Danmark og andre lande har problemer med integreringen i det samfund og kultur, hvorfor der desværre ikke er så få der vender hjem. Fra Siumut skal vi opfordre til en intensiveret indsats med henblik på at undgå sådanne situationer. Eksempelvis agter DKIK at besøge de uddannelsessøgende engang om året med henblik om oplysning på tæt hold.

Da vi fra Siumut finder, at det er et udmærket forslag skal vi fra Siumut kræve, at man finder løsning i spørgsmålet. Fra Siumut medvirker dette til bestræbelserne for at finde årsagerne til skoletræthed, og derfor er det på sin plads, at man igennem Atuarfitsialak agter at reducerer skoleåret i børneskolens ældste klasser, idet formålet er at minimere skoletrætheden. Fra Siumut mener vi, at også dette vil medvirke til minimering af videreuddannelsessøgendes frafald.

Der ønskes debat om, hvorledes Landstinget kan medvirke til at flere unge gennemfører deres uddannelse. Fra Siumut skal vi knytte følgende bemærkninger til Atassuts Godmand Rasmussens hjertesuk, og ønske om debat, således at det Godmand Rasmussen foreslår i sit oplæg at uddannelsessøgende som uden grund afbryder deres uddannelse skal tilbagebetale den uddannelsesstøtte som de har modtaget.

Fra Siumut er vi enig med forslagsstilleren i, at det er afgørende nødvendigt, at flest mulige gennemfører deres uddannelse, da vi har hårdt brug for veluddannede her i landet, sådan som også forslagsstilleren kom med.

Fra Siumut medvirker vi derfor ikke til forringelse af uddannelsessøgende, men tværtimod forbedring af disse vilkår. Landsstyret omfattende og grundige undersøgelser af uddannelsessøgendes vilkår bliver gennemført, og Landsstyret fremkommer med en redegørelse af undersøgelsen resultater til efteråret. Fra Siumut ser vi frem til redegørelsen.

Der pågår undersøgelser af grundlaget for frafald fra uddannelsen, og fra Siumut har vi gjort rede for vores holdninger under behandlingen af det forrige punkt. Fra Siumut følger vi med i sagen med interesse.

Fra Siumut er vi glade for, at DKS, KIK og DKIK sammen med andre unge uddannelsessøgende selv er begyndt at få afdækket problemerne omkring deres vilkår, hvilket er i harmoni med demokratiske principper. Derfor ser vi i Siumut frem til, at de uddannelsessøgendes interne drøftelse vil medvirke til en positiv udvikling og vil indgå i vores overvejelser i forbindelse med de beslutninger der skal tages til efteråret.

Vi siger tak til Ruth Heilmann. Den næste taler er Aqqaluk Petersen, Atassut.

Aqqaluk Petersen, ordfører, Atassut.

Tak. Forespørgselsdebat efter § 35 om at minimere antallet af elvernes given op med hensyn til deres uddannelse er det Jakob Sivertsen som forslagsstiller til forespørgselsdebat samt ændringer af uddannelsesstøtten fra Godmand Rasmussen mener vi fra Atassut er nogle vigtige punkter at fremkomme med landstingsmedlemmerne.

Vi har i Atassut meget tit meddelt, hvor meget Grønland har brug for de uddannede, fordi det er vejen til selvstændighed ikke mindst med hensyn til fremtidige lokale ansættelse i Grønland. Dette gælder i alle uddannelser.

Forslagsstilleren Jakob Sivertsen understreger, at flere og flere giver op i deres GU uddannelse som kræver en nærmere undersøgelse. Dette ønske forstår vi fuldt ud i Atassut, netop fordi denne uddannelse er vejen til at få en højere uddannelse som vi har så meget brug for i fremtiden.

Landsstyret har i sit svarnotat bemærket bl.a., at kundskaber i dansk er for ringe og forårsager, at mange der giver op i utide under deres uddannelse. Dette er vi i Atassut selvfølgelig meget opmærksomme på, vel vidende om, at vejene til videreuddannelser er begrænsede i Grønland og fordi vi fortsat har brug for de danske uddannelsesmuligheder, også i fremtiden.

Vi i Atassut er ligeledes opmærksomme på, at mange der opgiver uddannelsen i utide ofte skyldes forskellige sociale problemer, hvorfor det er nødvendigt, at denne slags årsager kulegraves, og at der udarbejdes forebyggende tiltag til disse bestræbelser.

Det skal siges, at veluddannede studievejledere og god vejledning er nødvendige. At færdigheder i fremmedsprog hos de studerende er nødvendige skal understreges tydeligt, hvorfor vi fra Atassut skal give Landsstyret medhold i, at elevernes given op i uddannelserne kulegraves og forebyggelsen igangsættes.

At grundlæggende uddannelser inden igangsættelsen af de egentlige udvidede uddannelser, er efter vores mening har en basal betydning, hvorfor det også er nødvendigt at få støtte hjemmefra, ikke mindst gennem en stabil opdragelse, som danner grundlaget for den fremtidige uddannelse.

Landstingsmedlem Godmand Rasmussen kom med sin forespørgselsdebat om elevernes opgivelse af uddannelsen i utide, og at uddannelsesstøtten eventuelt skulle tilbagebetales i disse tilfælde.

Vi i Atassut mener, at det stadigvæk er nødvendigt at uddannelsesstøtte for ungdommen, også selvom det koster ca. 140 mio. kr. på årsbasis, fordi vi ikke har råd til ikke at gøre det med hensyn til fremtiden. Vi i Atassut er vel vidende om, at samfundet virkelig har brug for veluddannede og eftersom problemgrundlaget kunne være meget forskelligt fra person til person, støtter vi i Atassut ikke at tilbagebetalingsproblemet skulle tages på nuværende tidspunkt. Derfor glæder vi os i Atassut til at deltage i debatten, når Landsstyret kommer frem med redegørelsen om omorganisering af uddannelsesstøtten.

Med disse ord vil vi i Atassut give vores medhold i Landsstyrets redegørelse.

Olga Poulsen, ordfører, Inuit Ataqatigiit.

Forslag til forespørgselsdebat til §35 om at minimere de uddannelsessøgendes stigende frafald fra de forskellige uddannelsesinstitutioner af Jakob Sivertsen samt forslag til forespørgselsdebat om ændring af uddannelsesstøtte af Godmann Rasmussen.

Landstingsmedlem Jakob Sivertsen foreslår, at forespørgselsdebat om de uddannelsessøgendes stigende frafald fra de uddannelsesinstitutioner. Det er ikke første gang vi behandler dette emne i denne sal. Dette fremgår også tydeligt i Landsstyremedlemmets svarnotat.

Inuit Ataqatigiit finder det vigtigt, at de uddannelsessøgende seriøst fuldfører uddannelserne. Vi mener, at alle voksne i samfundet finder det vigtigt at være uddannet. Vi vil desuden ikke undlade at fremføre, at når enhver i samfundet fuldfører deres uddannelse, er vi ikke så lidt stolte på vegne af disse.

Det er ikke betryggende, at flere og flere efterhånden i løbet af de sidste år ikke fuldfører deres uddannelse. Vi har efterhånden fundet ud af, at der er forskellige begrundelser for, at uddannelserne ikke fuldføres. Vi vil her ikke behandle begrundelserne, idet Landsstyremedlemmet i sit svarnotat tydeligt har fremført disse.

Men vi vil ikke undlade at fremføre, at unge, som har haft en utryk barndom ofte ikke fuldfører deres uddannelse. Vi mener i så henseende, at dette igen viser, hvor vigtigt hjemmet er under opvæksten. De unge påviser igen med dette, hvor vigtigt det er at gøre politiske tiltag i forhold til børns kår. Ikke alene dette er årsagen. Det påvises også, at tiltag i forhold til samlivsproblemer er yderst vigtige. Derfor finder Inuit Ataqatigiit det tilfredsstillende, at Landsstyret har planer om tiltag for løsning af nævnte problemer.

I forhold til de studerende i GU - Gymnasielle Uddannelser, der holder op med deres studier i utide, finder Inuit Ataqatigiit det interessant at undersøge, hvorledes de Gymnasielle Uddannelser er tilrettelagt i vort land. Hvis f.eks. du i dag studerer på GU, og du udelukkende eller næsten udelukkende taler dansk, har du mulighed for at modtage en udvidet undervisning i grønlandsk, så du dermed kan styrke din kompetence. Denne gode gives desværre ikke til grønlandere, som taler grønlandsk, men med små danskundskaber, idet disse ikke gives mulighed for at modtage en udvidet danskundervisning. Disse grønlandere påbegynder således deres studier med brug af et sprog, som de ikke magter fuldt ud. Dette munder ofte ud i, at disse stopper deres studier, idet de må lægge mange kræfter i at bruge sproget. Idet dette forhold kan være en af begrundelserne til at studierne ikke fuldføres, vil vi opfordre til, at det undersøges med henblik på eventuelle tiltag.

Med hensyn til omverdenen er vi mange, der kommunikerer via satellit. Dette kræver, at vore unge sprogmæssigt skal kunne følge med. Forslagsstillerens udsagn om dette er vi enige i. På grund af netop dette vedtoges det under Inuit Ataqatigiits kongres i maj 2000, at mulighederne for at flere unge i forhold til før i tiden kan tage en uddannelse i udlandet bør undersøges. På grundlag af dette har vi i Landstinget foreslået, at der for enhver burde åbnes mulighed for at tage studieophold via AFS. Vort forslag fik hele Landstingets opbakning og blev vedtaget. Inuit Ataqatigiit har store forhåbninger til dette.

Inuit Ataqatigiit er fuldstændig enige i Jakob Sivertsens argumentation for, i forbindelse med uddannelse, at det ikke er nok, at de unge bliver veluddannede og opnår gode resultater. At eleverne har menneskelig modenhed, følelsen af selvtillid og når de går ud af folkeskolen er en nødvendighed, og det er en nødvendighed, når de går ud af folkeskolen. Og da det er en nødvendighed, vil man i forbindelse med Atuarfitsialak indføre en viden om modenhed om vor kultur samt andre landes kulturer.

Inuit Ataqatigiit går stærkt ud fra, at lærere og forældre i fællesskab kan samarbejde for at opnå dette mål.

Vi har brug for at skabe en ungdom som med selvtillid og ansvarlighed kan arbejde for samfundet. Vi støtter Landsstyrets besvarelse til Jakob Sivertsen om, at lave tiltag mod uddannelsessøgendes frafald, og vi støtter desuden deres planer om at afsætte midler til dyberegående analyser af frafaldene.

Disse var vore bemærkninger til Jakob Sivertsens interessante oplæg.

Landstingsmedlem Godmann Rasmussen, Atassut, kommer med et forslag til forespørgselsdebat i henhold til §35. I begyndelsen af forespørgselen kommer han ind på, at alle og enhver kommer med større krav. Vi skal fra Inuit Ataqatigiit udtrykke, at vi takker for de store krav fra befolkningen i vort land. Dette større krav er efter vores opfattelse ikke i økonomisk henseende, de større krav bunder i samfundets større ønske om medbestemmelse i vort lands organisering og styring. Og det er det, det bliver vi nødt til, det må vi da styre landets se taknemmeligt på, da det er et udtryk for, at samfundet er blevet mere oplyst og ikke siger ja og amen til alting.

Vi poster årligt ca. 139 mio. kr. til uddannelsesstøtte gennem finansloven. Hvis man ser på, at 40-50% frafalder deres uddannelse i utide, må man sige, at halvdelen af de penge ikke bliver udnyttet til formålet.

I undersøgelsen af frafaldene fremgår det, at det kan have mange forskellige årsager. Den største årsag til det kan man sige er starten på en anden uddannelse. For det er meget udbredt, at de fleste uddannelsessøgende både i vort land og i Danmark starter på en anden uddannelse efter endt anden uddannelses ophør. Dette kan skyldes dårlig vejledning ved starten af uddannelsen eller at man mellem de unge er usikre på, om man er startet på den rigtige uddannelse. Dertil mener vi, at vejledningen ved en uddannelses begyndelse skal være bedre end i dag.

En anden grund til uddannelsesophør kan være umodenhed. I forbindelse dertil, må man sikre sig, at de unge også kan arbejde med de fag de har valgt, og derved får mulighed for at modnes ved det arbejde, som de har valgt. En sådan prøveordning må bane vej for, om de tiltag for at stoppe uddannelsesophørene har nogen virkning.

En tredje grund til dette er også manglen på praktikpladser. En sådan grund til uddannelsernes ophør kan ikke accepteres, og man må sige, at dette ikke skyldes den uddannelsessøgende. Det harmonerer ikke med kravet om, at mindske uddannelsesfrafaldene og en løsning må findes. Ved en uddannelses ophør, må man til stadighed være vågen overfor sprogvanskeligheder, derfor vil vi fra Inuit Ataqatigiit udtrykke det vi tidligere har sagt, at mulighederne for sprogmæssige uddannelser for fremtiden skal intensiveres.

Ved stigningen af de menneskelige problemer er uddannelsesstedernes mulighed for at hjælpe meget begrænsede, og det er en af de medvirkende årsager til uddannelsesstoppene. Dertil er det ønskeligt at foreslå, at samarbejdet mellem socialforsorgen og uddannelsesstedet intensiveres, for derigennem at bane vej for, at de uddannelsessøgende får den nødvendige hjælp. Det er fra uddannelsessøgendes organisation ikke ønskeligt, at man tilbagebetaler uddannelsesstøtten, hvis man har stoppet det. Dette har Landsstyret ved deres svarnotat også udtrykt, for det er vanskeligt at få klarlagt, om de uddannelsessøgende stopper uddannelsen med forsæt.

Idet vi tager Landsstyrets svarnotat til efterretning, skal vi udtrykke, at vi ikke er enige i landstingsmedlem Godmann Rasmussens debatoplæg om at tilbagebetale uddannelsesstøtten.

Vi ønsker at de tiltag, der er påbegyndt bliver færdiggjort, og det var det vi havde at sige om punkt 37 og 48.

Mogens Kleist, ordfører, Kandidatforbundet.

Vi har følgende bemærkninger fra Kandidatforbundet.

Debatten i dag vedrører de uddannelsessøgende. Vi siger alle sammen, at uddannelserne skal prioriteres højt. Vi er alle sammen bekendt med, at hvis vi skal drive vort land på den bedste måde, har vi behov for veluddannede grønlandere.

I slutningen af sit forslag skriver Jakob Sivertsen, at det er nødvendigt at etablere en arbejdsgruppe som skal kigge på eventuelle årsager til det store frafald blandt uddannelsessøgende.

Vi skal fra Kattusseqatigiit anbefale HS Analyses undersøgelse fra 2001 på vegne af Uddannelsesdirektoratet. Undersøgelsen viser, at årsagen til de uddannelsessøgendes store frafald skyldes meget forskellige forhold. De vigtigste forhold som blev nævnt er følgende:

- for svage dansk kundskaber
- utryghed i hjemmet
- økonomi
- boligforhold
- manglende praktikplads
- opstart af en ikke passende uddannelse.

Undersøgelsen påpeger også en del personlige problemer.

Vi er i dag bekendt med, at alt for mange unge stopper deres uddannelse i utide, og at det store frafald koster samfundet mange penge. Vi må derfor spørge, om det er nødvendigt, at vi strammer op for uddannelsesbetingelserne for at minimere frafaldet blandt unge uddannelsessøgende.

Med hensyn til efterlysningen om, hvordan det store frafald kan minimeres, skal vi meddele, at vi på baggrund af allerede skitserede problemstillinger må bestræbe os på at finde løsningsmuligheder.

Uddannelsesstedernes betingelser bør synliggøres, og vi må så spørge, hvorfor der er så store problemer med danske kundskaber. Vi må bl.a. i samarbejde med de uddannelsessøgendes organisationer arbejde for at løse problemer.

En af de ting, som vi ved i dag er, at en del af STI-eleverne har alvorlige problemer i dansk. Vi må derfor spørge os om, hvorfor dansk er et problem og hvad vi kan gøre for at rette op på det. Vi må være i stand til i fællesskab og i samarbejde med uddannelsessøgende rette op på problemerne, ikke mindst i samarbejde med uddannelsessøgendes organisationer.

Med hensyn til STI må vi stille det spørgsmål, at det skal være et krav, at de uddannelsessøgende først kan blive optaget, hvis de består en egentlig optagelsesprøve. Et af problemerne er, at grønlandske elever i forhold til deres danske kammerater ikke har problemer i dansk, men problematikken består lige så meget i, at optagelseskravene er mindre. En af de tydeligste ting er, at der

bliver stillet mindre krav til grønlandske elever. Det er hvad de studerende i Århus har ytret. Vi kan ikke komme med entydige løsningsmuligheder, men forholdene viser klart, at en del af de uddannelsessøgende har ønske om, at der bliver stillet større krav.

Vi skal i forlængelse af ovennævnte spørge, om hvor langt man er nået med bestræbelserne på at regulere uddannelsesstøtten.

Så er det Godmann Rasmussen, som har stillet forslag til forespørgselsdebat om ændring af uddannelsesstøtte, har Kattusseqatigiit følgende bemærkninger.

Vi skal indledningsvis meddele, at Godmann Rasmussen har stillet dette forslag til forespørgselsdebat på et tidspunkt, hvor Landsstyret endnu ikke er færdig med at behandle reguleringen af uddannelsesstøtten. Forslagsstilleren omtaler, hvilke initiativer der kan iværksættes med hensyn til uddannelsessøgende som indstiller deres uddannelse i utide. Vi er jo bekendt med, at frafald er forbundet med store udgifter for samfundet. Vi skal derfor fra Kandidatforbundet meddele, at frafald er forbundet med mange forskelligartede årsager. Da vi har belyst årsagerne i forbindelse med behandlingen af Jakob Sivertsens forslag, skal vi ikke komme ind på dem nu.

Vi skal fra denne talerstol tilkendegive, at forhold omkring uddannelsessøgende nu bliver behandlet af Landsstyret. Vi undrer os derfor over, at sagen for tiden verserer igen bliver fremlagt fra denne talerstol.

Vi skal dog fra Kattusseqatigiit henvise til de af HS-analysen udarbejdede materialer. På baggrund af de udleverede materialer fra de uddannelsessøgendes organisation, har Landsstyret fremlagt forslag til regulering. De uddannelsessøgendes organisationer KIK og DKIK har fået fremlagt forskellige løsningsmodeller og har fået mulighed for at vælge, hvilken af mulighederne de foretrækker.

Kandidatforbundet skal meddele, at de uddannelsessøgendes organisationer har stillet spørgsmålstegn ved nogle af Landsstyrets forslag, bl.a. omkring forslaget om klippekortsystemet, og ved afstemningen blandt de uddannelsessøgende har kun 8% af deltagerne stemt for Landsstyrets forslag.

Ved indførelsen af klippekortsystemet vil man bl.a. effektivisere administrationen, men de uddannelsessøgende har svært ved at se, hvordan denne servicering vil kunne realiseres ved indførelse af klippekortsystemet. De mener bl.a., at dette vil blive på bekostning af rådgivning til de uddannelsessøgende.

Det kan konstateres, at 84% af de uddannelsessøgende foretrækker deres organisations forslag. Det, der er ligeledes uforstående for de uddannelsessøgende organisation over for møderne med direktoratets konsulenter og andre relevante instanser ikke har haft konsekvenser. Vi kan selv læse indholdet af deres henvendelser.

De uddannelsessøgendes organisation har ellers over for Landsstyreområdet foreslået, hvordan støtte kan reguleres og har ligeledes påpeget, hvilke aspekter man bør tage hensyn til. Vi skal her ikke undlade at påpege, at vi finder det utilfredsstillende, at Landstingets Uddannelsesudvalg ikke er blevet orienteret om sagen i højere grad. Det er nødvendigt at involvere udvalget for at nå frem til den bedst mulige løsning. Vi er i dag klar over, hvor stort et behov vi har for uddannede. Vi må derfor genvurdere vores krav til de uddannelsessøgende påny i samarbejde med de uddannelsessøgendes organisationer, arbejdsgiverforeningerne og alle relevante uddannelsesinstitutioner.

Hvis vi derfor skal regulere uddannelsesstøtten må vi tage sammen om udgangspunktet.

Med disse bemærkninger skal Kattusseqatigiit meddele, at vi sidder klar til at være med i debatten.

Per Berthelsen, løsgænger.

Landstingsmedlem Jakob Sivertsens indlæg nu og landstingsmedlem Godmann Rasmussens indlæg senere er meget aktuelle og vedrørende. Og de har et fælles fortegn, idet de begge omhandler spørgsmål om, hvad vi skal gøre for at sikre, at samfundets økonomiske bidrag til uddannelsesområdet får en effekt, der er til optimal nytte for samfundet.

Det er helt rigtigt, at der er et alt for stort frafaldstal på området, således at alt for mange penge går til spilde for samfundet, sådan som det da også kommer frem i Landsstyrets svarfremlæggelse. Men grundene for det omtalte spild er mangeartede og kan ikke løses ved snak alene. Landsstyret nævner, at de i bestræbelserne for at optimere nytteværdien af vore unge under uddannelse er i gang med at lave reformer fra folkeskole til Universitetspark. Til dette kan jeg godt gå med til på nuværende tidspunkt at snakke med om folkeskolen, men jeg mener, at indsatsen skal sættes ind på et tidligere stade.

For ud af de foretagne analyser og undersøgelser, der er foretaget, kan man læse sig til, at nogle af begrundelserne for de store frafaldstal er bl.a. dårlige danskundskaber og de unge menneskers problemer på hjemmefronten i form af utryghed fra barnsbens af. Dertil må jeg tilføje, at der givetvis også har været manglende motivation samt manglende på gode eksempler fra voksnes side, således at de unge har manglet nogen at se op til i deres opvækst.

Jeg ynder at sige, at alting hænger sammen og må nødvendigvis hænge sammen. Jeg vil derfor meget gerne appellere til, at vi drøfter problemstillingen fra starten uden at begynde at involvere store planer om Universitetspark og lignende i snakken på nuværende stade. For den snak er omsonst hvis vi ikke først får sikret, at børnene under vejs mod deres ungdom motiveres og ledes på vej til at kunne besidde den nødvendige modenhed, lyst og vilje til at uddanne sig.

Og jeg er overbevist om, hvis vi kan finde frem til en løsning på problematikken, så skal dette ske med udgangspunkt i hjemmene hos forældrene og i daginstitutionerne. For det er vitalt at diskussionen fokuserer på det fundamentale i problematikken, nemlig med et grundlag i forældregrupperne. For det er dem, der fra det øjeblik barnet bliver bevidst om sin eksistens skal sørge for at lære barnet i ansvar og pligter og i, at barnet får forståelsen for vigtigheden af at få sig en uddannelse og i at respektere de krav, der er forbundet med at skulle være aktiv med støtte i et samfund m.m. For det er for sent, hvis barnet først skal til at lære at omgås disse forhold, når det skal til at stå på egne ben, og så må jeg med skam erkende, at jeg så har svært ved at skulle kunne se noget lys forude. Så det er vigtigt, at forældrene deltager i barnets formåen til at tænke langsigtet.

For det der skal sikres er, at samfundet får det optimale for de penge, som den yder til de unge under uddannelse, og under dette punkt skal man tilstille, at man har mindst mulige omkostninger til disse, der ikke får gennemført nogen uddannelse. Og dette kan tilnærmes på mange måder, men hele tiden er det primære, at den voksne befolkningsdel, der føder børnene bearbejdes til at have en ansvarsfuld holdning, så disse lærer at være medspillere i bestræbelserne på at udklække et barn til en voksen, der er et aktiv i samfundet.

Dernæst er det vigtigt, at man udnytter barnets lærenemme alder til at smidiggøre vedkommende bl.a. i sprog. Dernæst er det vigtigt, at grundskolerne er gearet til at varetage en ordentlig rådgiverfunktion for de unge til at kunne vælge den uddannelse, der passer til dem hver især. Og så skal der strammes op omkring studiestøtteområdet, så denne bliver en motiverende faktor og ikke en sovepude for den unge.

For det er korrekt, når Landsstyret påpeger, at det vi skal tilstille er, at så mange unge som muligt motiveres til at gå i gang med en uddannelse, at så mange gennemfører en uddannelse samt at vi tilstræber at kunne udføre en rådgivning for den unge, således at vedkommende kan gå målrettet og ikke vaklende i gang med sin uddannelse.

Der er en lang og svær forude forinden vi kan få løst frafaldsproblematikken blandt de unge under uddannelse, så det er vitalt, at vi ikke primært drøfter økonomisiden til problematikken, men fokuserer på den holdningsbearbejdende faktor og dertil former en ordentlig og vel gennemtænkt planlægning og koordinering på området og frem for alt åbne op for en helt åben debat om problemstillingen blandt befolkningen generelt, selvom vi ved, at der visse steder vil være nogen, der bliver fornærmet over en direkte tone på området. Vi ved jo, at sandheden til tider kan være ilde hørt, men vi kan ikke komme uden om den, hvis vi ønsker at skulle gennemføre noget holdbart.

Jeg vil bruge anledningen til at bekendtgøre, at jeg barsler med et forslag til efteråret om, hvorledes vi kan gøre for at styrke, at en uddannelsesstøtte kommer til at virke som en motiverende faktor for den unge fra uddannelsens påbegyndelse til dens gennemførelse.

Otto Steenholdt, løsgænger.

Vi tager det alvorligt med dette forslag alle sammen. Her henviser jeg til punkt 37, især med henvisning til vore bestræbelser for at bruge grønlandsk arbejdskraft. Selvfølgelig findes der også mange mennesker, som har fremsat dette ønske. Meget forståeligt. Der er behov for yderligere debat blandt ungdommen om problematikken.

Det er lige som om der er blevet behov for ude fra kommende arbejdskraft, fordi de unge afbryder deres uddannelse. Det er vi, der er ved at være gamle bliver nødt til at sige, at vi må kræve noget mere af os selv, også fordi vi vil ikke skuffe vore familiemedlemmer, dengang da vi gik under uddannelse, hvor vi dengang tænkte, at vi har fået en plads i stedet for de andre, og at vi derfor har pligt til at fuldføre uddannelsen.

Jeg har i fjor påpeget, at de unge skal have mulighed for at komme i praktik i de forskellige arbejdspladser, hvor de så også samtidig kan få en undervisning. Dengang sagde jeg, at vi mangler i høj grad de såkaldte praktiklærere her i Grønland. Netop de forhold er, at de unge først efterfølgende forstår, at de unge uden omtanke forlader disse lærepladser. Det er ikke noget nyt blandt ungdommen. Der vil altid være barrierer forbundet med kravet om danske kundskaber, og jeg har engang sagt, at nationalisme ikke er altid gavnlig.

Der vil endnu engang blive foretaget en undersøgelse om afbrydelse af uddannelserne for at afdekke problematikken. Vi må kræve noget mere af ungdommen, hvor vi beskylder f.eks. de udtryk som har skyld i det. Jeg er aldrig enig med sådanne påskud. Det er lige som om, når man kigger sig tilbage og så i stedet for at kigge fremad, f.eks. ved at sige til dem, at de hele tiden skal sikre sig, hvilke forhold de lever under, for at det også børn ikke også kommer i samme situation.

Jeg vil også ikke undlade at nævne, at selvom det ikke har noget med sagen at gøre, at uddan-

nessesstøtten ikke længere skal være en gave, men en del af støtten skal kunne betales tilbage for at vi kan have råd til andre, der vil tage en uddannelse.

En undersøgelse uden resultater tager jeg til efterretning. Det er altså vedrørende punkt 37. jeg har altså ikke forberedt mig vedrørende det andet punkt, men jeg har dog taget forslaget til efterretning og vil være med til at vedtage det.

Jakob Sivertsen, Atassut.

Tak. Det er mig en glæde som forslagsstiller, især hvad angår ungdommen og ungdommen der går i GU, fordi det er nødvendigt, at kravet skal sættes på minimum, idet GU netop er vejen for ungdommen fremad til verden. Derfor siger jeg tak for den støtte jeg har fået, bortset fra Kandidatforbundet. Jeg er bekendt med de forskellige undersøgelser, fordi jeg er ikke tilfreds med disse undersøgelser, så har jeg ønsket, at der er åben debat her, ikke kun vedrørende GU, men der er alt for mange uddannelsessøgende, der stopper deres uddannelse. Og det er derfor jeg takker for de bemærkninger om en eventuel mindstekravsordning.

Og hvad angår uddannelserne generelt i Grønland, så har jeg også indstillet, at man sætter et udvalg. I forbindelse med sin besvarelse, har Landsstyremedlemmet påpeget, at man eventuelt kan lave en spørgeskemaundersøgelse blandt ungdommen. Det er jeg glad for. Hvis jeg altså ikke bliver tilfreds med denne form for en undersøgelse, så vil jeg altid have mulighed for at fremsætte andre forslag.

I forbindelse med debatten om Atuarfitsialak har jeg sagt i dag, at vi går nye tider i møde. Der skal være en nytænkning og vi må lave nye strategier, og det er derfor jeg takker for de forskellige synspunkter, der er kommet frem, og takker desuden for den klare besvarelse fra Landsstyret og det, der vedrører den økonomiske side af sagen. Tak.

Godmand Rasmussen, Atassut.

Jeg siger også tak for den støtte jeg har fået. Jeg er meget glad for Landsstyrets besvarelse. Det er ikke udelukkende forslag jeg har fået her. Jeg vil godt citere noget fra svarnotatet, når jeg kommer frem til Kandidatforbundet, og jeg kan godt lige også nævne Siumuts besvarelse, at vi har brug for de flest mulige uddannelsessøgende her i Grønland, hvor de også tager det meget væsentligt, at alle disse uddannelsessøgende så vidt muligt gennemfører. Det er en meget god tanke.

I forbindelse med mit forslag har jeg slet ikke tænkt på, at de studerendes økonomiske forhold skal forringes. Det er lige som om der har været en del misforståelser i forbindelse med ordførerindlæggen. Vi har især i pressen oplevet en større debat iblandt ungdommen. De uddannelsessøgende har nu om dage begyndt at snakke om, hvilke krav der stilles til dem eller manglende krav til dem. Det er altså det udtryk de uddannelsessøgende har brugt i medierne.

Jeg er glad for de bemærkninger, der kom fra Otto Steenholdt, hvor de så har prøvet på at gennemføre uddannelsen, hvor de kan skuffe deres familier. Vi som også har gået under uddannelse, så har vi haft helt andre forhold at leve under. Og dengang krævede vi af os selv, at vi skal gennemføre en uddannelse.

Hvis vi tager et eksempel, dengang da rejeafgiften blev nedsat, der var der en hel del, der var utilfredse med meningstilkendegivelser. Når vi så tænker på de uddannelsessøgende og uddannelsesstøtten og de afbrydelser som der er, så er der alt for mange penge vi misbruger. Uanset om det gør ondt eller ej, så må vi grønlandere også kræve mere af os selv. Enhver, der satser på at opnå noget, kan opnå resultater. Hvis man har været i uddannelsessystemet i 3 år, så bliver man

nødt til at gennemføre uddannelsen, hvis altså der bliver taget en beslutning om, at man skal selv betale uddannelsesstøtten, hvis man ikke gennemfører. Hvad angår de afbrudte uddannelser, så er det lige som om vi smider 70 mio. kr. ud i den blå luft.

Jeg er også meget glad for en bemærkning. Der er stadigvæk behov for uddannelsesstøtte. Ja, der vil fortsat være behov for uddannelsesstøtte, men det er heller ikke mit formål at skulle stoppe den form for støtte. Men dem der afbryder uddannelsen, jeg kan altså ikke betale en person, som så ikke kan gennemføre den opgave, jeg har pålagt vedkommende. Vi må kræve noget mere af de unge. Det er altså en påstand der kommer fra selve uddannelsessøgende om, at de uden grund stopper deres uddannelser.

Inuit Ataqatigiit startede ellers med at støtte mit forslag, men jeg vil godt lige udbyde følgende bemærkning, hvor der står, at krævementaliteten er ved at tage overhånd her i Grønland. Det er ikke det jeg mener. Ja, vi må kræve noget af de uddannelsessøgende om at gennemføre deres uddannelser, fordi landet har brug for dem. Det er lige som om der har været en misforståelse. Vi har netop brug for de unge veluddannede i forbindelse med vore hjemmestyres selvstændighedstanker.

Så er det Kandidatforbundet. Jeg kan ikke lide udtrykket, jeg vil godt lige citere: "Derfor undrer det os, at de allerede igangværende sager bliver endnu engang taget op her i talerstolen." Jeg vil godt lige spørge ordføreren. Hvis du har fulgt med i Landstingets arbejde her, hvor mange gange har vi hørt om de igangværende sager? Vi snakkede også om jollefiskerne forleden dag. Det er altså mange verserende sager. Det har det altid været. Men jeg må så henstille overfor Kandidatforbundet, idet Landsstyret har brugt udtryk som, altså tilbagebetaling af uddannelsesstøtten har ikke været debatteret her i salen. Det er derfor jeg mener, hvis du har hørt denne bemærkning, så har du ikke brugt dine egne bemærkninger. Vi har altså alle sammen lov til at fremkomme med vore ideer igennem denne talerstol, hvis altså ordstyreren giver lov.

Og løsgængerne er jeg meget glad for den støtte jeg har fået. Jeg vil endnu engang understrege, at man ikke misforstår, også fordi pressen har haft nogle misforståelser. Jeg vil slet ikke afskaffe uddannelsesstøtteordningen, men det er de 60% som stopper uddannelsen uden grund, det er dem jeg har fokuseret på i mit forslag. Vi må altså kræve noget mere af de raske unge mennesker. Hvis vi skal udvikle vort land, så må vi også kunne yde noget. Tak.

Jonathan Motzfeldt, Landsstyreformand (S), (fung. Landsstyremedlem for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke).

Jeg mener, at de bemærkninger fra partierne, Kandidatforbundet og løsgængerne, at der er stor interesse for forslaget, og at samtlige ordførere har et budskab, at vi konstaterer fra Landsstyrets side, at de har meget væsentlige synspunkter. Her tænker jeg bl.a., hvis jeg skal tage det i den rækkefølge der, så er det først Ruth Heilmann, Siumut, der kom ind på, at Siumut, at de ... som ordføreren nævnte, at disse undersøgelser og jeg mener det er på sin plads at disse aspekter også bliver taget med i debatten her, således at fordi de danner grundlag for en bredere debat, og det takker jeg for.

Og så er det Atassuts ordfører. Her konstaterer jeg, at ordføreren Aqqaluk Petersen, at vi har behov for sikring af, at de uddannelsessøgende gennemfører den uddannelse de har påtaget sig, og at man vælger rigtigt, når man skal tage en uddannelse. Det er disse aspekter vi ligesom skal have sikret, som sagt af Atassuts ordfører. Det kan man også arbejde videre med.

Idet vi i vores besvarelse har sagt, at vi finder det væsentligt, at antallet som ikke vil være vigen- de, at de skal have den nødvendige rådgivning inden de beslutter sig for en uddannelse, og at de får den hjælp, der er nødvendig for at sikre sådan et forløb, sådan at problematikken kan afhjæl- pes så vidt ad denne vej.

Så er det Inuit Ataqatigiits ordfører Olga Poulsen, som var inde på et punkt, som også blev nævnt at de andre. Der er nævnt forskellige begrundelser for uddannelsesafbrydelser, bl.a. sproget og personlige problemer. Hvis der er manglende mulighed for at få hjælp uddannelsesinstitutionen i forbindelse med disse personlige problemer, så kan man også eventuelt inddrage f.eks. socialkon- torerne, idet vi er bekendt med, at mennesker er bekendt med psykiske problemer kan henvende sig til de forskellige instanser, bl.a. Præstegældet og sygehusene. Man kan også tage de kommu- nale ansatte indenfor socialvæsenet som hjælp.

Og hvad angår Kandidatforbundet, så lagde jeg også mærke til et punkt, hvor Mogens Kleist i sin fremlæggelse spurgte om det han spurgte, hvilken status uddannelsesstøttereformen ligger i. Jeg vurderer selv, at arbejde med denne reform er ved at være tilendebragt. Og så konstaterer jeg og- så, at Uddannelsesdirektoratet har udpeget en person, som skal undersøge, som skal lave under- søgelser i tillæg til HS-analysen, således at arbejde kan gennemføres. Derfor er jeg ikke i tvivl om, at dette arbejde kan gennemføres inden ret længe.

Hvad angår løsgængerne, så vil jeg lige også sige, jeg vil slutte med en bemærkning til Siumuts ordfører, ...

Hvad angår Per Berthelsen, her skal jeg sige, at de bemærkninger du sagde sidst, at jeg går ind for de bemærkninger, idet du sagde, at vejen er stadigvæk lang med hensyn til at forholdene indenfor uddannelsesområdet. Vi fra Landsstyret anser ikke problemet løst i løbet af kort tid. Vi skal sigte imod en ordening, som er brugbar, hvor de unge også skal kunne vælge den rigtige uddannelse, således at man kan gennemføre en uddannelse.

Der påpeges også en planlægning, som blev påpeget fra Per Berthelsen. Det går jeg også ind for, også fordi det harmonerer med Landsstyrets besvarelse.

Og så er det løsgænger Otto Steenholdt. Jeg konstaterer, at de uddannelser, der pågår i øjeblik- ket, og hvis vi sammenligner Otto Steenholds tid dengang og de problemer, der er. Altså forhold- ne er stadigvæk de samme til dengang da Otto var under uddannelse. Det er meget sværere forhold dengang når man skal påbegynde uddannelser, altså dengang Otto var ung. Men vi har altså indhøstet erfaringer fra den tid, og disse erfaringer burde danne grundlag for de opstramminger, der er behov for indenfor uddannelserne. Dengang Otto og de andre var unge og os, de for- hold der eksisterer i dag, det kan vi også genkende.

Vi har også ligesom nu f.eks. igennem grønlænderes råd har prøvet på at løse de problemer, der eksistere imellem os, bl.a. med henvisning til TV-udsendelsen forleden dag, hvor de selv prøver på at løse problemerne og vil være med til at løse disse problemer. Det er et meget støtteværdigt initiativ fra de unges side. De unge er med for at løse problemerne, og det er derfor vi ikke skal oven fra prøve på at pålægge dem noget, men i samarbejde med dem skal prøve på at løse pro- blemerne, idet det drejer sig om en langsigtet løsningsmodel.

Jeg ser vi har brug for de bemærkninger, der kom fra Otto Steenholdt fra dengang han gik i skole, således at vi også får mulighed for at støtte de unge der er her. Det er et godt insitament vi har

fået fra Otto.

Afslutningsvis så var Siumuts ordfører inde på, også de andre ordførere, de kom ind på de undersøgelser, der har pågået om afbrydelse af uddannelserne. Her snakker man om forskellige problemer. Det jeg lige vil komme ind på, det er sprogproblemerne. Hvad angår sprogproblemerne, så må de forskellige uddannelsesinstitutioner kunne løse problematikken. Vi har indenfor rigsfællesskabet de mest veluddannede lærere her i Grønland.

Vi må også kunne gennemføre sproguddannelsen f.eks. indenfor dansk-undervisning og engelsk-undervisning. Uanset om vi har helt andre mange forskellige fag, så er vi kommet til det stade, at vi med det befolkningstal vi har, så skal vi prøve på at opnå den bedst mulige uddannelse. Og vi må også med henvisning til befolkningsstørrelsen også kunne lære udenlandske sprog uden at blive frustrerede over det, også fordi vi kan lære de andre sprog. Det er derfor jeg mener, at vi skal anbefale overfor de dygtige lærere om at bruge deres muligheder, også fordi de kan løfte opgaven, hvad angår sprogundervisningen.

Det er derfor jeg er glad for disse bemærkninger og skal anbefale, at vi tager det til efterretning. Også fordi at kunne de andre sprog, det er også en løftestang for at kunne tage en uddannelse.

Jeg har ingen yderligere bemærkninger på vegne af Landsstyret. Jeg takker for de ordførerindlæg der har været. Ordførerne har gjort debatten bredere, og jeg skal sørge for, at de tiltag vi har lovet, at de bliver varetaget i

Mogens Kleist, ordfører, Kandidatforbundet.

Vi siger tak til Landsstyreformandens besvarelse. Til Godmann Rasmussens bemærkninger om igangværende sager. Vi undrer os over i Kandidatforbundet om, at man bliver ved med at fremlægge allerede igangværende sager uden yderligere begrundelser. Det er rigtigt, frafaldet er meget stort iblandt de uddannelsessøgende. Med henvisning til den undersøgelse der er fremlagt i juni 2001. Jeg selv har undervist i STI-skolerne. Det er altså kun karaktererne der bestemmer om man kan blive optaget i STI-uddannelserne. Problemet er jo meget stort i STI-uddannelserne.

Jeg har bl.a. været underviser for tolkeleverne, og her var også kravene helt anderledes. Vi har haft samtaler med studerende i Århus, hvor de fortalte, at de har nogle sproglige problemer i forhold til de danske elever. Det er derfor det er meget klart, at de krav vi stiller indenfor uddannelsessystemerne her i Grønland er kravene for lempelige, eller hvordan skal vi gå videre. Det er derfor det er meget væsentligt, at man også har et godt samarbejde med udvalget.

Da det forrige landsstyremedlem igangsatte arbejdet, så har vi ikke set noget materiale, der vedrører dette reformarbejde. Pludselig, så siger Landsstyreformanden, at arbejdet er ved at være tilendebragt, og vi har slet ikke set noget som helst til materiale, der vedrører dette arbejde.

Vi havde en snak med DKIK fra Danmark. De har fået udleveret materiale som de så kan tage stilling til. Det er derfor det er nødvendigt at skulle vurdere, hvilket uddannelsessystem vi skal bruge i de næste 10-15 år. Hvilke behov har vi? Først ved en veltilrettelagt planlægning kan vi se de resultater vi stiler efter om 10-15 år. Det er derfor der er behov for en uddannelsespolitik, der er til at forstå. Vi kan bare ikke sige, at vi vil lave om på uddannelsesstøtten. Vi må også tænke på arbejdsgiverne, hvilke krav de stiller overfor deres medarbejdere, og hvilke behov de har indenfor deres fag.

Der er over 500 GU-elever her i Grønland. Hvor mange af dem afbryder deres uddannelse? Er det det, der bl.a. blev nævnt i HS-analysen? Vi kan heller ikke bare sige, at vi skammer os over de unge, der afbryder deres uddannelse. Der er altså mange forskellige grunde til at de afbryder deres uddannelse. Vi kan altså ikke bruge medierne eller pressen til at sige, at det er skammeligt, at de afbryder deres uddannelse, fordi de har mange endda vigtige grunde til at de afbryder deres uddannelse. Det er derfor vi skal vurdere uddannelsessystemet, hvilke krav vi skal stille, hvilke behov har vi og hvordan går vi videre. Tak.

Olga Poulsen, ordfører, Inuit Ataqatigiit.

Tak. Jakob Sivertsen kom frem med sit oplæg og sit svar, at han var glad for alle vores besvarelser. Det kom til at lyde som om, at GU var den eneste mulighed for til videreuddannelser i resten af verdenen. Vi i Inuit Ataqatigiit mener ikke, at Gymnasielle Uddannelse er den eneste indgang til videreuddannelser i andre europæiske lande. Vi mener, at man sagtens kan tage en anden uddannelse og alligevel uddannelse til en videreuddannelse, også i udlandet.

Jeg havde et spørgsmål til Godmann Rasmussen (det er det sidste af Olga Poulsens udtalelse. Tolken undskylder).

Ruth Heilmann, ordfører, Siumut.

Vi kom ikke ind på afbrydelser af uddannelsen indenfor GU-området. Vi synes også det er på sin plads at gøre yderligere tiltag og finde midler frem til at undersøge, hvorfor der er så mange afbrydelser af GU-uddannelsen.

I vores svar fra Siumut kom vi ind på, at det er utroligt vigtigt, at finde ud af, hvordan det kan være der er så mange afbrydelser, og der har også gjort tiltag med kommunale konsulenter i uddannelsesområdet. Og der bør gøres yderligere tiltag af lignende art. Det vil vi blot præcisere.

Jeg mener det er glædeligt, at forslagsstillerne har begyndt sådan en god debat omkring emnet, og jeg glæder mig til efteråret, hvor vi endnu engang tager punkterne op, og vi hilser det velkomment fra Siumut.

Per Berthelsen var inde på, at man skal stille krav til de unge allerede fra barnsben af, at der stilles krav til de unge, medens de stadigvæk er børn, og det er selvfølgelig nogen af de ting, som vi også finder vigtige.

Ligeledes også med hensyn til Atuarfitsialak og udarbejdelsen af denne, har vi hentet forskellige meninger og har haft høringer af forskellig art. Og der er så blevet nævnt, at man ligeledes også må stille større krav. For når de unge ser tilbage på deres folkeskoletid, så kan de erindre, at de manglede en lidt strengere disciplin og lidt større krav fra folkeskolen. Og dermed er planlægningen et større krav til de unge og et samarbejde med forældre og de unge samt lærerne, nogen af de tiltag som man har tænkt sig at gøre mere ved i fremtiden. Og vi håber selvfølgelig, at flere unge gennemfører en uddannelse i fremtiden.

Olga Poulsen, ordfører, Inuit Ataqatigiit.

Det er lidt synd, at det skal være kort. Godmann Rasmussen udtalte, at Inuit Ataqatigiit havde misforstået forslaget. Jeg vil sige til Godmann Rasmussen, at vi slet ikke har misforstået dit forslag. Vi har forstået dit forslag og læst os frem til, at de unge afbryder en uddannelse bare for at afbryde og uden grund. Vi mener i Inuit Ataqatigiit, at de allerfleste unge mennesker afbryder en uddannelse med god grund. Altså der er en årsag til, at et ungt menneske afbryder en uddannelse.

Man kan jo også se på analyser, at der er personlige problemer involverede når en ung afbryder

en uddannelse. Er det fordi vi her i salen er for sløve til at sørge for, at de unge f.eks. har en praktikplads? Hvordan er det, hvilke forhold er det for de unge, som vi har skabt for de unge nu til dags? Er det os, der er blevet for dårlige til at se de faktiske tilstande? Det er måske nogen af de ting vi også burde se på.

Analysen har også vist, at der indenfor byggeområdet og byggeuddannelserne, hvor de unge har problemer med sproget, og det er ikke kun det område, det er f.eks. den fremgangsmåde, som måske ikke passer til de unge, som har gjort, at de har afbrudt en uddannelse. Og den fremgangsmetode man har i de forskellige uddannelser kan vi ikke fortsætte med, hvis den ikke passer ind i de unges vilkår og tilpasning. Hvis der er 60% afbrydelser blandt de unge af en uddannelse, så er der måske 10% som bare lader den stå til og afbryder en uddannelse. Men de resterende procenter har en god grund og årsag til at afbryde en uddannelse. Så de 60 mio. er ikke bare smidt ud af vinduet. Det er for groft at sige det på den måde. Så enkelt er det ikke.

Hvis jeg lige må sige lidt mere. Per Berthelsen var inde på, at man forkæler de unge for meget. Man kan ikke sige de unge grønlandere uddannelsessøgende og de unge, der er under uddannelse er forkælede. Vi forkæler dem ikke. Alle unge, der er under uddannelse har også deres egne strenge vilkår. De har udgifter som alle andre til husleje og børneinstitutioner og som ... de er jo nødt til også at betale med deres uddannelsesstøtte for disse udgifter, så de har måske et arbejde ved siden af, så man kan ikke sige, at de er at forkæle de unge under uddannelse nu til dags. Det synes jeg er forkert at sige.

De fysiske og psykiske traumer, som man måske har haft under barndommen er måske nogen af de ting, som skal bearbejdes, og dermed har man måske ikke haft mulighed for at bearbejde disse, og man så ikke længere magter at udføre en uddannelse, at man ikke har kræfter til det.

Anders Andreassen, Landstingets 2. næstformand (S).

Vi siger tak til Olga Poulsen. Næste taler er Otto Steenholdt, løsgænger. Men jeg skal understrege, at partiernes ordførere og løsgængerne har taget svarnotatet til efterretning.

Otto Steenholdt, løsgænger.

Det er med hensyn til debatten. Der er nu opstået ifølge min mening et dilemma, familieliv eller uddannelse? Jeg synes det er et spørgsmål om at prioritere. Der er alt for mange, der tager en uddannelse efter de har fået familie. Det burde være således, at man tager en uddannelse, og så får man familie. Jeg synes, at der i de andre lande er en udvikling, som siger, at man først tager en uddannelse og så får man familie. Hvis jeg som familiefar, hvis jeg skulle sørge for en familie, så ville jeg nok hellere ønske, at jeg først tog en uddannelse og fik et fast arbejde. Vi må sige til de unge: I må tænke jer om.

Nogen gange opstår der jo en situation med et hold studerende i en eller anden uddannelsessted, hvor halvdelen måske ikke er i skole, fordi at der er ikke nogen til at passe deres barn, fordi barnet er syg. Og jo strengere og flere ansvar man har under en uddannelse, ved siden af uddannelsen, så er det selvfølgelig sværere at tage en højere uddannelse.

Det vil jo også være bedst for et barn, hvis en far eller mor eller mor og far har en god uddannelse bag sig, når de har påbegyndt en uddannelse, eller når de får en familie. Jeg holder mig ikke tilbage og siger: Vent lidt med at få familie og få en god uddannelse først, eller en uddannelse først.

Godmann Rasmussen, Atassut.

Jeg vil ikke begynde at modsige. Jeg kan mærke, at der er tilslutning for mit forslag. Men til Inuit Ataqatigiit vil jeg sige, hvis du læser dig frem til den strofe, hvor jeg har skrevet, at der selvfølgelig er flere, der afbryder en uddannelse med god årsag. Men der er også en gruppe, som afbryder en uddannelse uden yderligere grund.

Vi sidder her og knokler, og vi gør meget for at opnå en masse ting, som vi arbejder hårdt for at nå frem til her i salen, så det er de samme vilkår vi må kræve af vore unge, at de skal arbejde hårdt. Vi skal kræve mere af os selv, og vi skal kræve mere af de unge. Det er en person selv, der må kræve mest af sig selv. Og den der kræver meget af sig selv, kan også opnå meget.

Jeg har allerede sagt klart og tydeligt, at jeg ikke har til hensigt at pålægge flere byrder på de unge under uddannelse. Det er slet ikke min hensigt med forslaget. Jeg siger blot, at nogle af de udgifter som vi bruger på uddannelsesstøtten måske kunne hentes tilbage igen og bruges til nogen flere gode formål, og fordi jeg prøver at finde nogle af de penge tilbage igen, så prøver man og gøre noget negativt ud af det.

Mogens Kleist, Kandidatforbundet.

Der blev sagt, at 60% af udgifterne til uddannelsesstøtten bliver smidt ud af vinduet. Men det er jo ikke sådan, at de 60% af afbrydelserne er uden årsag og bare en afbrydelse af en uddannelse. Det passer ikke. Den størstedel af procentdelen har en god grund og årsag til at afbryde en uddannelse.

Vi må ikke mindst huske på, at arbejdsgivernes krav også er et område vi må se på med hensyn til afbrydelser af uddannelser. Vi må stille større krav til arbejdsgiverne. Der er jo mange unge, som ikke kan finde en praktikplads. Hvad er årsagen til denne? Det kan vi prøve at se på ligeledes, og jeg vil også gerne sige til Otto Steenholdt, at de unge må vente på at få børn til de har fået sig en uddannelse.

Vi har nu til dags en decentral læreruddannelse, hvor personer med børn kan blive i bygderne og få en læreruddannelse uden at tage bort fra deres by eller bygd. Vi kan ikke begynde at sige: Fordi I har børn, så kan vi ikke tage jer under uddannelse. Det kan vi altså ikke. Du rammer hårdt på de familier, som er her under uddannelse sammen med deres familie, også de lærerstuderende, som vi har så meget brug for. Du negligerer dem på den måde, selvom vi har hårdt brug for dem. Det har jeg svært ved at forstå.

Efteruddannelser er også nogen af de tiltag man har gjort, og jeg synes, at jeg kan sige fra Kattuseqatigiits side, at det er nogen af de tiltag som vi er meget glade for at der er oprettet efteruddannelser på forskellige områder. Vi må alle sammen stå sammen for at kunne finde frem til den bedste måde at få frafaldet til at gå ned i antal. Og vi må samles om opgaven og løfte den sammen. Tak.

Anton Frederiksen, Kandidatforbundet.

Under samtaler med de studerende, mener jeg det er vigtigt at præcisere, at der i Grønland her i vort land er nogen utrolige forskellige forhold i de forskellige områder. F.eks. i Aasiaat og GUSkolen, hvor jeg holdt et møde med de studerende. Der fremkom de med følgende punkter:

Vi studerende i dagens Grønland har disse vilkår, hvor de sagde direkte, de arbejdsledige eller de som ikke gider arbejde, eller de som ikke kan finde arbejde, de får flere penge end vi får i uddannelsesstøtte. Det sagde de direkte. Det er nogen af de forhold vi må se på. Det lyder helt skævt,

og det er de forhold, som ikke hænger sammen som vi må se på. Der er mange under uddannelse. Det må vi dog erkende. Og derfor må vi også se på de forhold og vilkår de har under en uddannelse.

Hvis nærværende forslag skal besluttes, så bliver det selvfølgelig besluttet i Landstinget. Men vi kan ikke begynde at komme med skrækkampagner, og hvis du påbegynder en uddannelse, og hvis du holder op i utide med din uddannelse, så får du din straf. Det kan vi ikke gå ind for, men vi kan også se, at de studerende holder møder. Der er f.eks. en repræsentant fra DKIK, hvor de ser på de forslag, der er blevet fremsendt fra Landsstyret. Landsstyrets forslag er ikke til at acceptere. Vi siger jo på den anden side, at vi mangler så og så mange højtuddannede og uddannet personale. Også i de offentlige arbejdspladser, så det er ikke på sin plads, at man på den ene side begynder at se på nogen besparelser på de uddannelsesområder og uddannelsessøgendes vilkår og de studerendes vilkår. Det må vi huske på.

F.eks. i islægsområderne, f.eks. i Aasiaat og de forhold der er i Aasiaat og her i Nuuk og i Qaqortoq er meget forskellige.

Med hensyn til de vilkår de lever under og med hensyn til de varepriser der er i de forskellige steder, og hvad angår indkøb af de daglige fornødenheder, så har vi jo ligesom behov for de forskellige eksempler med henvisning til forskellige behov, f.eks. grønsager og frugt de unge har behov for. Det er helt andre forhold der eksisterer i Nordgrønland i islægsområderne og i forhold til Sydgrønland, hvor der er isfrit hele året rundt. Selvom det er en meget god undersøgelse, så mener jeg, at vi mangler væsentlige spørgsmål og afklare det. Og det kan så afklares ved at snakke med de studerende. De personer de kan slet ikke gå ind for besparelser indenfor uddannelsesområdet.

Otto Steenholdt, løsgænger.

Jeg skal understrege, at vi skal bruge noget mere af den såkaldte praktiklærerordning, fordi det har været fremme, at de unge mennesker ved valg af uddannelse for sent opdager, at de er ved at tage en forkert uddannelse og så efterfølgende prøver at rette op på forholdene.

Med henvisning til dagens avis, hvor der har været en samtale med 3 studerende, og de studerende har sagt at de ikke kun er uddannelsesstøtten der er skyld i disse afbrydelser. De er derfor de har tænkt over hvilke andre begrundelser der kan være. Det er derfor jeg har været indenfor at, de er meget svært at skulle tage en uddannelse når man har stiftet en familie. Det er meget besværligt at komme her til Nuuk, når man har stiftet en familie, på grund af boligsituationen. Det er også de forhold der kan gøre sig gældende i negativ retning i forbindelse med uddannelsen, det er derfor jeg opfordrer ungdommen til at tage en uddannelse, og efterfølgende tænke på at stifte familie.

Og Mogens Kleist der også har været indenfor fra Kandidatforbundet; ja det er rigtigt at der findes uddannelsessøgende, ja, der findes de decentrale uddannelser, og der er uddannelsessøgende der har prøvet opfold her i Nuuk. Vi har snakket om økonomien, vi har snakket om overskridelserne, og vi har set mere overforbruget i uddannelsesområdet. Det er altså det centrale i mit indlæg, som jeg vil fremhæve.

Og med afsluttende bemærkninger er det Landsstyreformand Jonathan Motzfeldt, fungerende Landsstyremedlem for uddannelse.

Jonathan Motzfeldt, Landsstyreformand.

Jeg skal ikke kommentere de fældende bemærkninger, afslutningsvis vil jeg blot sige at, uddannelsesafbrydelserne, og problemerne i forbindelse hermed, Anthon Frederiksen har været inde på, som jeg vil lige kommentere.

Vi snakker om besparelser her, det vi snakker om, det er bevillinger som er vedtaget her i salen, således at disse antal unge mennesker kan tage en uddannelse, og at disse midler ikke bruges på den fornuftige måde, det er altså der at debatten her udspringer af. Selvom bevillingerne er store, så har man ikke kunnet fuldt ud udnytte disse midler på grund af disse afbrudte uddannelser.

Men vi skal heller ikke generalisere, at de er familie, de er uddannelsessøgende med familie der kun afbryder uddannelser. Der findes godt nok mennesker der gennemfører uddannelsen selvom de har stiftet familie, det skal vi heller ikke glemme, det har udnyttet mulighederne selvom de allerede har børn. De er altså forhold, så vi ikke prøve på at bremse. Vi skal altså ikke udelukke, bare fordi de har stiftet familie og har fået børn.

Til aller sidst skal jeg blot bemærke, hvad angår uddannelsesstøttemidlerne. Landsstyret har i deres besvarelse i dag sagt at, de vil arbejdet for at opnå de bedst mulige resultater, og det skal være i tvivl om, på baggrund af faldende bemærkninger.

Jeg havde ellers regnet med at de var sidste taler, men der én markering, og vi kan give Anthon Frederiksen, Kandidatforbundet lov til at komme op til talerstolen.

Anthon Frederiksen, Kandidatforbundet.

Med henvisning til de 2 forslag fra Jakob Sivertsen og Godmann Rasmussen, og selvom jeg ikke er Siutmutter, så kender jeg allerede på nuværende tidspunkt, at jeg ikke vil være til en forringelse af økonomien for de uddannelsessøgende, også fordi DKIK og KIK herfra Grønland, er taget med betragtningen i forbindelse med den debat her, og den reform der foregår. Det er bare det jeg vil understrege.

Vi har også kendskab til nogle uddannelsessøgende som gennemfører deres uddannelse, hvor de efterfølgende ikke får mulighed for at bruge den uddannelse de har taget. Vi har desværre sådanne forhold, taget med i betragtningen. Det er derfor jeg siger at, vi skal tage behovet her i Grønland som udgangspunkt, i forbindelse med optagelse af uddannelsessøgende.

Hermed er vi færdige med de 2 punkter 37 og 48. Landsstyremedlemmet har taget af de faldende bemærkninger til efterretning. Næste punkt er punkt 83, forslag til forespørgselsdebat om Landsstyrets erklæringer om at bestræbe en bæredygtig udvikling i Grønland. Jeg skal anmode forslagsstilleren Asii Chemnitz Narup om at fremlæge sit forslag.

Punkt 83

Forespørgselsdebat om bæredygtig udvikling i Grønland.

(Asii Chemnitz)

Asii Chemnitz, Inuit Ataqatigiit.

Af den strukturpolitiske handling fremgår de blandt andet at værende princip i erhvervspolitikken skal baseres på intrigeration af miljøhensyn og bæredygtig udvikling i alle dele af samfundet. Et princip Landsstyret vil udvikle i tæt dialog med relevante sektorer, samt at omstillingen til en

bæredygtig udvikling skal tage udgangspunkt i en national strategi.

På dette grundlag ønsker jeg, på Inuit Ataqatigiits vegne, en debat om hvad den nationale bæredygtighedsstrategi skal indeholde og indebære. Herunder hvad der reelt skal til for at sikre en bæredygtig udvikling i Grønland.

Begrundelsen for ønsket om denne forespørgsel er at, Landsting og Landsstyre i flere sammenhænge har tilkendegivet at man ønsker at, tilstræbe en bæredygtig udvikling i Grønland.

Bruntlandrapporten fra 1987 definerer 3 elementer i en bæredygtig udvikling, nemlig økonomi, miljøforhold og sociale hensyn. Det er derfor at det er vores ønske fra Inuit Ataqatigiit at, få en redegørelse for hvad Landsstyret opfatter som en værende en bæredygtig udvikling på Grønland, samt hvilke Landsstyret har taget lokalt i kommunerne, nationalt og internationalt, for at leve op til hensigtserklæringerne om et selv bærende grønland gennem intrigeration af miljøhensyn og bæredygtig udvikling i alle dele af samfundet. Samt redegørelse for hvordan bæredygtighedsprincippet synliggøres og afvejes i Finansloven.

Grønland har ligeledes tilsluttet sig internationale forpligtelser blandt andet gennem den Nordiske statsministererklæring fra 1998, om en bæredygtig udvikling. Landsstyret bør således også informeres, og på det grundlag diskutere hvilke tiltag der er taget i forbindelse med den Nordiske bæredygtighedsstrategi. Og i forbindelse med forberedelsen til Rio TE Johannesburg til august 2002, hvor der skal ske en opfølgning for bæredygtighedsbegrebet fra verdenskonferencen i Rio i 1992.

Det er uhyre vigtigt at begrebet bæredygtig udvikling, ikke blot bliver et symbolsk begreb, eller et plus ord, som vi ynder at bruge i festtaler. Det er vigtigt at begrebet konkretiseres og gennemses i vores politikker, og i vores prioriteringer, og i konkrete handlinger, så begrebet får en reel betydning, og så vi ikke mister vores troværdighed i forhold til os selv, og de kommende generationer, og i forhold til det globale samfund. Vi har forpligtigelse som alle andre lande til at sikre en afbalanceret udnyttelse af vore ressourcer mange år frem, således at vore børn og børnebørn også har en reel livsgrundlag.

Afslutningsvis håber jeg at Landstinget tager positivt imod denne forespørgsel, og at forslaget bliver genstand for en konstruktiv debat.

Så er det Landsstyreformanden med en besvarelse.

Jonathan Motzfeldt, Landsstyreformand.

Landstingmedlemmet har i forespørgslen om bæredygtig udvikling bedt om redegørelse for, hvad de reelt skal til for at sikre en bæredygtig udvikling af grønland, og hvilke tiltag Landsstyret har taget lokalt, nationalt og internationalt.

Det vil føre for vidt fra denne talerstol at opremse alle initiativer der foreløbig er taget, derfor har Landsstyret valgt at vedlægge et bilag som beskriver initiativerne indenfor forskellige områder.

Bæredygtig udvikling er et begreb som vedrører alle dele i samfundet. Landsstyret er enig med Landstingsmedlemmet at bæredygtig udvikling ikke blot skal være et symbolsk begreb, men et begreb som er konkret hvad enten vi taler om bæredygtig udvikling på økonomiske områder, i miljøforhold eller indenfor det sociale område.

Bæredygtig udvikling af et samfund handler ikke kun om udnyttelse af de levende ressourcer, Bruntlandrapporten fra 1987 beskriver bæredygtig udvikling således: Citat ”menneskeheden har evne til at gøre udviklingen bæredygtig til at sikre at den imødekommer de øjeblikkelige behov, uden at gå på kompromis med det fremtidige generationers mulighed for at sikre deres behov” citat slut.

Bruntlandrapporten førte frem til verdenstopmødet om miljø og udvikling i Rio de Janeiro i 1997. På topmødet blev der udarbejdet et omfattende dokument som blev kaldt dagsorden for det 21. århundrede, nemlig Agenda 21.

Landsstyret har deltaget i det Nordiske arbejde i forbindelse med Agenda 21, og resultatet af denne proces, som vi har været igennem, fremgår af det bilag som er vedlagt. Landsstyret vil inden årets udgang præsentere et oplæg til en samlet handlingsplan for et bæredygtigt Grønland. Det skal være et første skridt på vejen til Agenda 21, for Grønland.

For Landsstyret er det vigtigt at Agenda 21 for Grønland, bliver et isoleret dokument, uden sammenhæng med Landsstyret øvrige politik. Det var derfor ikke nogen tilfældighed at behov for en bæredygtig udvikling i Grønland bliver omtalt i den strukturpolitiske handlingsplan. Landsstyret anser det derfor som en naturlig forsættelse heraf, at udformningen af det første udkast til Agenda 21 for Grønland skal foregå i et samarbejde mellem alle Landsstyreområder. De involverede områder er økonomi, erhverv, fangst, handel, sundhed, uddannelse, infrastruktur og det sociale område. Landsstyret mener at vi på denne måde sikrer os det nødvendige samspil mellem Landsstyrets overordnede økonomiske politik, og den fremtidige planlægning af et bæredygtigt Grønland.

Grønland bidrager også til det kommende verdenstopmøde om bæredygtig udvikling, som finder sted i Johannesburg, i begyndelsen af september, i år. Landsstyret arbejder ud fra en målsætning om at skabe international forståelse for lokalbefolkningers og oprindelige folks behov for, og ret til at bæredygtig udnyttelse, og handle med produkter af fornybare, og levende ressourcer. I øvrigt på samme måde som i WTO.

En sådan politik vil på den ene side være i overensstemmelse med grundprincipperne, om bæredygtig udvikling, og på den anden side være i overensstemmelse med Grønlands behov for at kunne eksportere produkter der stammer fra naturen.

Når vi taler om bæredygtig udvikling må vi erkende at anvendelsen af de levende ressourcer, har påkaldt sig megen opmærksomhed i den seneste tid, jeg vil derfor kommentere den aspekt.

Grønlands Hjemmestyre har ved et intensivt arbejde, på internationalt niveau, fået anerkendt rettighederne til fangst af de levende ressourcer, det har taget mange år. Vi er kommet i stærk modvind i udlandet, og selv om henvendelserne udefra i nogen grad bygger på forkerte forudsætninger, og manglende kendskab til det faktiske forhold her i landet, kan den negative omtale alligevel få katastrofale konsekvenser for vort samfund.

Der skal ikke herskes tvivl om, at vi har reelle problemer indenfor forvaltningen af naturen og miljøet. Derfor skal vi tage konkrete skridt til en reel bæredygtig udnyttelse af vores levende ressourcer her og nu. Hvis ikke vi foretager os noget nu, kan vi risikere at anvendelsen af de levende bliver en ufrivillig forsidehistorie på EU – mødet i Ilulissat i august. Konsekvenserne kan blive at turisterne bliver væk, eller endnu værre at forbrugere i hele verden begynder at boykotte

vores eksportvarer.

I den nuværende situation har Landsstyret gjort 2 ting. For det første har Landsstyret direktoraterne Miljø og natur, og fangst og bygder om at udarbejde et redegørelse om samtlige problemstillinger, der er forbundet med udnyttelsen af de levende ressourcer. Redegørelsen skal munde ud i en konkret handlingsplan, der skal kortlægge til vejen frem til en bæredygtig udnyttelse af det levende ressourcer, både på kort og på langt sigt.

For det andet, forbereder Informationskontoret, Informationskontoret Tusagassiivik, en intensivt informationskampagne om udnyttelse af det levende ressourcer her i landet. Kampagnen skal blandt andet informere om hvilke konsekvenser vi kan få, hvis ikke vi udnytter det levende ressourcer på en bæredygtig måde.

Jeg vil opfordre de mennesker der rejser ud i internationale fora, også at vi i forvejen gør et stort stykke arbejde for at informere om den nuværende situation, til at kontakte Tusagassiivik for at få baggrundsmaterialet, så man er klædt på til at besvare eventuelle henvendelser. Jeg vil gerne understrege at, de kun er os selv der kan gøre noget ved det reelle problemer omkring brugen af det levende ressourcer.

Det tager mange år at få vendt et negativt omdømme, til et positivt. Jeg er overbevist om at et succesfuldt gennemførelse af både handlingsplan og kampagne vil skabe gensidigt respekt mellem deltagerne i processen, herhjemme.

Landsstyret er som tidligere nævnt enig med landstingsmedlemmet i at begrebet bæredygtig udvikling ikke kun skal være et symbolsk begreb. Bæredygtigheden skal ligge som et solidt fundament, som gennemsyrrer alle dele af samfundet. Derfor har Landsstyret taget et initiativ som fremgår af bilaget.

Landsstyre håber på at det samlede udspil på områderne vil danne grundlaget for vore diskussioner, og en beslutning om at man i fremtiden opretholder, og justere vores nationale strategi for et bæredygtigt Grønland.

Jeg håber at vores tiltag vil skabe respekt fra internationale samarbejdspartnere, vi skal blot huske på at vi ikke kan sige én ting, når vi repræsenterer vort land i udlandet, og noget andet når vi er hjemme.

Vi siger tak til Landsstyreformanden, så går vi videre til partiernes ordførere, og Kandidatforbundets ordfører, samt til løsgængerne. Dernæst er det Ruth Heilmann, Siumut. Tak.

Ruth Heilmann, Siumut.

Forespørgselsdebat om bæredygtig udvikling i Grønland. Siden for mange år siden har befolkning i vort land levet af det ressourcer som naturen har givet os. Deres udgangspunkt har været, god udnyttelse af ressourcer. De kendte ikke noget til overdrevent fangst. Vi kan blot erindre at de udnyttede hele sælen, dels som føde, tøj, til belysning, til kajakbygning, til Umiaq og dels til fangstredskaber, og sælen blev endog benyttet til at lave legetøj som kan underholde børnene. Dette er en god udnyttelse, med udgangspunkt i det naturgivne ressourcer, hvor mand og kvinde samt familie, i tæt samarbejde, fra morgen til aften havde travlt beskæftiget med udgangspunkt i sælen.

Og sådanne processer der lever under sådanne vilkår opnå lykke, når de er foretagsomme og hjælper hinanden. De levede af det der kommer fra landet og havet, og er påpasselige og omhyggelige med deres følge med i det fredsomsigvelser, og på denne måde forvaltede jagt- og fangstdyrene. Med disse indledende bemærkninger fra Siumut indleder vi debatten om bæredygtig udvikling i Grønland, ved at mides vore forfædre med ære, idet de har ladet os få mulighed til at se og benytte en uforandret natur.

Generationerne har nemlig fortsat og videreført denne kultur gennem mange år, da overgangen fra fangersamfundet til et fiskerisamfundet startede, fik pengene magten. Torsken blev en handelsvare, der bidrog til udviklingen indtil den forsvandt. Lige nu lever vi i et tiår der er rejerne, og hellefiskene samt skaldyrene der er det bærende i vores økonomi. Samfundet ændrede sig til et industrisamfund. Samhørigheden i familierne blev problematisk, arbejdet skal passes med omhyggelighed og børnene blev ladet alene. Vort tyden til at tage tilstrækkelig vare om dem blev begrænset. Livet i samfundet i forhold til tiden før, bliver hele tiden anderledes.

Vi er nået til en stade hvor vi ikke drager god udnyttelsen af vores levende ressourcer fuldt ud. Vi vil gerne have friske og nye produkter, og vi kan ikke med et slag fjerne udøvelsen af fangst og jagt, som en beskæftigelse som vi har arvet gennem vort blod og krop.

Vi har indledt en kontakt til folkeslag, vi har en fast kontakt til Danmark op gennem forsyninger, derfor lever i en tid med et stort udbud af varer der kan købes. Og vi har iværksat en udvikling hvor vi har sat det som et mål, at vi tilstræber os og gerne vil sidestilles med de lande vi har kontakt med.

Siden stiftelsen af Siumut har bæredygtighedsprincippet været et erklæret mål, og har været grundlaget i de bestræbelser der har været praktiseret hidtil, dette er væsentligt såfremt de kommende generationer også skal nyde af de goder vi nyder godt af i dag. At fortsætte med en bæredygtig udnyttelse med god omtanke. Og vi mener at de bedste resultater opnås bedst ved, at alle bør deltage i samdrægtig udnyttelse af ressourcerne med forsigtighed.

Vi betragter derfor, i Siumut, etableringen af Naturinstituttet, samt jagtbetjentordningen som et fremskridt, og dette har en gavnlig effekt på hvordan andre lande ser på os. Og vi er glade for denne synlighed.

Vi lægger i Siumut vægt på at fangernes og lokalbefolkningens viden bliver inddraget og hørt. Dette bør biologerne benytte sig mere af, for det er fangerne der har den største viden i dag. Da de følger naturens gang, og fra tæt hold. Og har derfor et stort viden.

På foranledning af Landstingsmedlem Ruth Heilmann, Siumut, Landstinget forledet en frugtbar debat omkring Nationalparken. Vor benyttelse af naturen, og rettighederne til udnyttelsen af de levende ressourcer søges lagt sammen ved en renovering, og ændring af naturbeskyttelsesloven fra 1980. Vi mener i Siumut at gennemførelsen af en sådan lovgivning ikke skal hastes, og at høringer skal foretages omhyggeligt med tilstrækkelige tidsfrister.

Og skal gennemføres i tæt samarbejde med befolkningen, og at debatten og opinionsdannelse bør ske ud fra det demokratiske principper. Udformningen bør i samarbejde med, samt i fuld forståelse de relevante myndigheder, kommuner og KANUKOKA. Dette er meget vigtigt, da det er mere trygt når der er enighed blandt de involverede parter. Det giver stor følelse af afmagt, når der strid omkring jagt og fangstdyr, dette kender vi også fra sagn fra vore forfædre. Og når der sker fejl på

dette område bliver meningen med ordet bæredygtighed blot et tomt ord. Og målet for denne bliver på en uhensigtsmåde fjernere, og dette bør vi undgå. Som lovgivere forpligtiget til at tage hensyn til dette.

Fra Siumut er vi helt enige i Landsstyrets initiativ vedrørende bæredygtig udvikling, og vi vil medvirke til en realisering af disse. Direktoratet fra Miljø og natur, og fiskeridirektoratet bliver pålagt at fremkomme med en redegørelse, om udnyttelse af levende ressourcer. Fra Siumut har vi gennem frednings – og miljøudvalget krævet at der foregå dialog mellem parterne.

Fra Siumut mener vi at det er nødvendigt at Råstofdirektoratet bliver inddraget i højere grad i arbejdet, og fremkommer med redegørelser. Da der var høringsrunde omkring de levende ressourcer, krævede kommunerne også tildelt rettigheder. Da kysten er langstrakt og forholdene er meget forskellige fra kommune til kommune, mener vi Siumut at det på sin plads at kommunerne får en kompetence til at forvalte det levende ressourcer. Og dette kan udføres sammen med KANUKOKA.

Vi støtter Landsstyrets initiativer til at fortsætte deres bestræbelser omkring miljøbeskyttelse, bevaring af dyr og planter og mineraler, samt bevaring og beskyttelse af mange andre ting, og vi støtter ligeledes i Siumut, ansættelse af personale med henblik på en informationskampagner, som vi har gode forhåbninger til. Vi skal fortsat have udgangspunkt i bæredygtighedsprincippet, og vi skal fra Siumut opfordre til at børnene gennem Atuarfitsialak undervises i brugen af naturen som et fag. Og vi skal benytte lejligheden til at minde Landsstyret at vi fra Siumut tidligere har fremsat forslag om etablering af en Naturskole.

Vi mener i Siumut at vi kan benytte det grønlandske folketingsmedlemmer, at de gennem Folkeetinget i Danmark deltager i en oplysningskampagne overfor deres kolleger, samt udad om hvordan vi benytter naturen og udnytter de levende ressourcer. Uagtet at vi er klar, at udvalgsmedlemmer i Danmark, samt andre, har muligheder for at tage på orienteringsrejser for at følge med. Vi mener i Siumut at der er for mange der for lidt viden omkring vort samfund og dets kultur, og som følge deraf giver forkerte overdrevne meldinger ud, omkring i verden. For at imødegå dette opfordrer vi i Siumut at, der iværksættes væsentlige initiativer, og vi vil i Siumut deltage i dette arbejde.

Vi mener i Siumut at omfanget af samarbejdet med andre lande, og de Nordiske lande bør være større, klarere og gennemføres koordineret, ved at udenrigskontorets aktiviteter bliver øget, hvor vi i Siumut anmoder om at der bliver overvejelser om der kan etableres et såkaldt internationalt center. Hvor der bliver etableret et arbejde som bliver gennemført mere fleksibelt, med flere ressourcer tilført.

Således har vi fremsat disse bemærkninger til Asii Chemnitz Narups, Inuit Ataatigiit, debatoplæg om bæredygtig udvikling i Grønland, og takker for Landsstyrets svar, som vi mener er grundig.

Vi siger tak, og dernæst er det Atassut's ordfører Godmann Jensen.

Godmann Jensen, Atassut.

Vedrørende Landsstyrets intentioner om en bæredygtig udvikling, nu og i fremtiden, forespørgselsdebatten, som udgangspunkt vil man have klar besked om forholdene.

Vi i Atassut er opmærksomme på at forslagsstillerens formål, er at den efterhånden, op til flere gange i Landstinget og fra Landsstyret omtalte bæredygtige udvikling præciseres, hvordan situationen er i dag.

Det er tydeligt at forslagsstilleren bruger Bruntlandrapporten fra 1987, som udgangspunkt. Forslagsstilleren understreger den i Bruntlandrapporten omtalte udvikling med 3 grundpiller. Det er også sådan man omtaler, når de 3 grundpiller omtales som de økonomiske, for det andet om miljøet, og for det tredje de sociale aspekter. Vi skal fra Atassut bemærke at vi er fuldstændig enige med disse betragtninger, idet man fra gamle dage har taget hensyn til denne slags betragtninger.

Men at vi nu, vist for ofte overser, at overholde disse under vores brug af ressourcerne. Vi har lagt mærke til at Landsstyret i sit svarnotat har taget udgangspunktet i Bruntlandrapporten, ligesom der blev omtalt mange tiltag for opnåelse af bæredygtig udvikling, både her i landet, såsom i udlandet. Vi mener at vi på denne måde kunne se hvilke bestræbelser der er foretaget for at få en bæredygtig udvikling.

Vi i Atassut mener at forslagsstillerens ord, og Landsstyrets svarnotat ikke modarbejder hinanden, men at vi her i landet boende, burde forstå vores ansvar bedre, i forbindelse med vores udnyttelse af det grønlandske dyreliv, og med hensyn til miljøet.

Til sidst skal det siges, at det efter vores opfattelse ikke er modsætninger, mellem forslagsstillerens bemærkninger og Landsstyrets svarnotat. Og at vi i Atassut er enige i disse. Ligesom vi mener at den i Landsstyrets svarnotat omtalte EU-møde i Ilulissat til august, og som op til flere gange har været omtalt fra Landsstyrets ompændene begivenhed ikke resultere i restriktive tiltag, eller udelukkelse af handlen på nogen måder.

Man har store forventninger til den grønlandske delegation i EU – mødet i Ilulissat, og man regner med at de har forstået deres forpligtelser, og repræsenterer vort land, der stadig betragtes som den reneste natur in mende deltagerrepræsentativt. Med disse ord vil vi Atassut udtrykke vores enighed i bevarelsen af bæredygtig udvikling, og enige i forslagsstilleren, ligesom vi støtter Landsstyrets besvarelse af forslaget.

Næste taler er Josef Motzfeldt, Inuit Ataqatigiit.

Josef Motzfeldt, Inuit Ataqatigiit.

Tidspunktet for fremsættelse her under fortsat forespørgselsdebat ved landstingsmedlem Asii C. Narup, Inuit Ataqatigiit kunne ikke have været velvagt.

Det er i år 15 år siden efter Bruntlandrapportens offentliggørelse. Der er i år gået 10 år siden konferencen i Rio de Janeiro blev afholdt. Der foregår en til tider heftig debat om vores brug af naturen og dennes dyreliv. Denne debat foregår både her til lands og i udlandet. Endvidere er folk i gang med at formulere vores strategier på området.

Strategi som gerne skal danne basis for dels national forståelse for problemet, og for det andet skal skabe omverdenens forståelse for vore initiativer. Her er det ligeledes relevant at bemærke både landsstyrets manglende efterlysning af landstingets tanker både landsstyreformandens underskrivelse sammen med de nordiske statsministre tilbage i 1998 om bæredygtighedsprincippet. Ligesom landstinget åbenbart aldrig har fundet det helt betænkeligt at efterlyser eventuelle igangsatte initiativer for statsministererklæringsrealisering.

Derfor vil vi ikke bruge journalist Keld Hansens bog med titlen ”Farvel til den grønlandske natur” og giver endegyldige til vores længsel efter realisering af det dokumenter Grønland har været medunderskriver af i pamp og pragt.

Den nævnte bogs eller det modsatte er nu allerede oversat til andre sprog og således kommer til at præge omverdenens skudsmål af vort land og dets befolkning.

I forbindelse med behandlingen af dagsordenspunkt nr. 86 under den igangværende samling om dette landsstyre udkast til artikler i landsstyrets påtænkte avis om spørgsmålet. Inuit Ataqatigiit har for så vidt intet at udsætte for denne tanke som indlægsavis, ikke desto mindre mener vi, at landsstyret skal være forsigtige med den planlagte fremgangsmåde nemlig at udsende en indlægsavis med alene centraladministrationens tanker på de vigtige spørgsmål.

Det er af vital betydning at befolkningens tanker involveres i bestræbelserne på at få formuleret en ajourføring af den forældede lov om naturbeskyttelse. Effekten af og respekten for loven kommer netop til at afhænge af den folkelige deltagelse lovarbejdet har været præget af. Befolkningens deltagelse i dette vigtige arbejde kan om ikke kort elimineres så minimere eventuelle diskussioner siden hen om lovens indhold og sigtet hermed. Og for os i landstinget at vi gerne skal tegne vort land udadtil ved vores deltagelse i forskellige internationale sammenhæng, at det absolut relevant har have været med til at formulere den slags bestemmelser og således har kendskab til indholdet af disse. Det er derfor vores forventning at debatten omkring punktet også her kommer til at præge indholdet af den af landsstyret påtænke avis. Vi bør være modige nok til at kunne erkende, at specielt de seneste års udnyttelse af vores natur og dens levende ressourcer har nået ikke altid acceptable højder.

Der kan findes mange årsager til tingenes sammenhæng.

For det første, det uhyggelige er grænseoverskridende klimaændringer som for det meste er forårsaget af de store industrilandes forurening. Markedets brug af produkter fra vilddyr, internationale konventioners begrænsninger, mange andres mulighed for jagt udover de, der har fangst som deres hovederhverv.

Endvidere er vores helt aktuelle evne til at udnytte fangstdyrene i meget større omfang medårsag til den overvindelse som vi oplever efterhånden heroppe. Disse er de væsentligste årsager til at fangererhvervets manglende evne til leveomkostningerne.

Begrænsninger af tidsmæssig karakter, kvoteringer, fredningsbestemmelser som tager hensyn til de forhold som gælder i de forskellige regioner. Fredninger af land-, og vandområder som er dyrenes yndede samlingssteder for eksempel ved yngelområder og optimal udnyttelse af alle fangst-dyr til at bane vejen for erhverv, som kan bruges som supplement til fangererhvervet med mere.

Landstinget har mulighed for at genindføre flere af de nævnte muligheder i tæt samarbejde med de berørte grupper, interesseorganisationer og befolkningen generelt. Andre mere relevante hvis disse kan gennemføres af de lokale i samarbejde med befolkningen ud fra deres kendskab til de lokale muligheder. Det er glædeligt at der helt aktuelt er gærde omkring etablering af nye interesseorganisationer.

Vi har fisker-, og fangerforeninger med disses landsorganisation. Fritidsjægerne har dannet en

landsforening. Vi har foreningen Timmiaq og det seneste skud i området er Uppik som er en natur og miljøforening. Herudover er der Inuit Circumpolar Conference som virkelig har gjort sig bemærket internationalt for sin systematiske og troværdige indsats på miljøområdet.

Endelig har vi vores eget frednings-, og miljøudvalg gennem hvilket, landstingspartierne kan udtrykke deres holdning til spørgsmål om fredning og miljø.

Med andre ord er tiden inde til en gennemgribende politisk handling. Eksempelvis er det relevant at alle de gode kræfter som er repræsenteret i de førnævnte organisationer med vidt forgrenet netværk såvel ind som udland slå deres kræfter sammen i de fortsatte bestræbelser på at finde den bedste måde, at forvalte vor natur efter. For netop at sikre den højeste kvalitet for den planlagte fornyelse af naturbeskyttelseslov vil vi opfordre landsstyret om at kontakte alle relevante miljøbeviste organisationer såvel til planlægning, som gennemførelse og til at skaffe midler til gennemførelse af et seminar om emnet bæredygtig brug af naturen. Ikke mindst er det relevant at rette en henvendelse til det internationale organisationer som vi deltager i blandt andet med vore nabolande.

Arktisk Råd, Nordisk Råd, Vestnordisk Råd, internationale parlamenter, samarbejdsorganisation om bæredygtig brug af naturen, NAMMCO og eventuelt andre som kan findes i landsstyrets udenrigspolitiske redegørelse fra sidste efterårssamling.

At vi i dag er nødt til at træffe selv ikke populære beslutninger på området skal ikke forsøges sluppet ud med henvisning til halvfjerdsernes laksefangst ved brug af kilometerlange drivgarn.

Helikopternes ruteføring tæt forbi fuglefjelde for årtier siden, passagerbådernes brug af tudehorn tæt ved samme fuglefjelde, udsending af miljøgifte via europæiske, nordamerikanske og russiske floder og store industrilandes forurening af luften. Med andre ord, uanset disse mishandlinger virkelig har gjort ubrydelig skade på naturen og dets ressourcer, skal ikke ud som begrundelse for selv den mindste tilbageholdenhed for den nødvendige handling, som kun vi kan gennemføre for at forbedre brug og forvaltning af vores storslåede og smukke naturs bevarelse.

Havde vi ressourcer og midler til at varetage og beskytte miljøet samt de nødvendige restriktioner i forhold til udnyttelsen af de levende ressourcer. Siden hjemmestyrets indførelse har været mærkbart stigende i forhold hvad staten brugte af midler til samme forhold. Trods denne kendsgerning er der i dag stort behov for at revidere og justere denne indsigt. Vi må sikre at naturinstituttet får til stadighed bedre mulighed for at samle viden om vor udnyttelse af naturen og de levende ressourcer, således at vi kan få et endnu bedre grundlag til at tage beslutninger om forvaltningen samt udnyttelsen af disse. Herudover kan vi bruge dette vidensgrundlag i internationale forhandlinger til vores fordel. Erfaringer om brugen af dette har også i de seneste vist, at dette er en vigtighed. For eksempel har de i forbindelse med forhandlingerne med vore naboer vist sig, hvor stærkt et udgangspunkt de har ved at være udrustet til dette solide tal og dets grundlag.

Det er vor holdning at vi fra politisk hold skal holde os væk fra indblanding fra biologernes og erhvervenes og til at komme med betonedede holdninger om erfaringer og viden til Grønland.

Som folkevalgte er det netop en at vore vigtigste årsag til at skulle få enderne til at mødes og at vi i høj grad har behov for at kunne trække fra hver vores forskelligartede vidensgrundlag.

Som bekendt har vi ellers i dag mulighederne for at få erhvervenes og biologernes holdninger til at mødes via bestyrelsen og repræsentantskabet i naturinstituttet samt i landsstyrets fiskeri-, og

fangstråd. Disse organer har hidtil om end i langsommelig grad knyttet biologerne og erhvervene tættere sammen med respekt for hinandens forskelle. Derfor vil vi gerne lade de involverede parter om endnu engang at overveje om der ikke skal nedsættes en forvaltningsenhed uden indblanding fra landsstyret og landstinget. Og det er vort synspunkt at det er KNAPK og naturinstituttets bestyrelse der i fællesskab bør inviterer til dannelse af sådan en enhed. Såfremt denne får bred opbakning fra landstinget.

Landsstyret har udmøntet at de i samarbejde med de nordiske lande har mulighed for at bidrage med egne interesser i udformningen af retningslinier for hele verden, for vor udnyttelse af naturen i dette århundrede, den såkaldte Agenda 21. Landsstyret har også bebudet at dette arbejde bør være forelagt til behandling inden udgangen af dette år. Det er Inuit Ataqatigiits holdning at arbejdet ved Agenda 21 bør have direkte folkelig opbakning. Derfor holder vi fast, at landsstyret bør bestræbe sig på at afholde et seminar om dette arbejde, som vi tidligere har nævnt.

Forslagsstilleren har i sit citatet for strukturpolitisk handlingsplan, idet hun blandt andet skriver, integration af miljøhensyn og bæredygtig udvikling i alle dele af samfundet. Et princip landsstyret vil udvikle i tæt dialog med relevante sektorer. Og det allervigtigste partnere i dette arbejde er netop befolkningen.

I forbindelse med revisionen og fornyelsen af forvaltningen og udnyttelsen af de levende ressourcer bør følgende prioriteter ligge til gode for arbejdet:

For det første, registrering af hele vort grundlag af levende ressourcer.

2. Vor deltagelse i det internationale arbejde omkring opfølgning og påvirkningen på fødekæden med udgangspunkt i klimaændringerne.

3. Videreudvikling af vores samarbejde med vore nabolande.

4. Forvaltning af de levende ressourcer bør bero på en flerartsmodel med sikringen af den rene natur og sikringen af dyrenes naturlige opholdssteder samt princippet om fredning af alle arter under deres yngleperiode.

5. Sikringen af fangererhvervets økonomiske bæredygtighed som nævnt ved en mere rationel udnyttelse af produkterne og andre alternative muligheder og ikke mindst sikringen om muligheden for international handel af produkter fra den vilde natur beroende på bæredygtighedsprincippet via direkte forståelse i de forskellige internationale organer.

6. Om vigtigheden af de forskellige arters økonomiske betydning for fangerne, her bør der foretages en analyse af de lokale produkters betydning i selvforsyningen. Samt udvikling af redskaberne og disses værdier.

Og endelig samt hvorledes borgerne kan deres direkte medansvar i forvaltningen af fangstdyrene. Når vi debatterer bæredygtigheden går vi ud fra det faktum at det kun drejer sig om miljø, naturen eller de levende ressourcer, og vi har således kunnet beskæftige os med dette som udgangspunkt, idet det netop er aktuelt at vi diskuterer disse emner i dag. Men vi skal dog huske på at der herudover skal inkluderes mulighederne for bæredygtig udviklingen indenfor samfundsøkonomien og de sociale områder. Ligesom det er blevet nævnt i Brundtlandsrapporten.

Inuit Ataqatigiit vil dertil deltage i det videre arbejde og vort bidrag hertil er kun i begyndelsesfa-

sen. Vi håber at landsstyret vil fremkomme med et oplæg om prioriteringer om bæredygtig udvikling i de 21. århundrede til efterårssamlingen.

Med disse bemærkninger støtter vi Asii C. Narups forslag.

Anthøn Frederiksen, Kandidatforbundet.

Tak. Asii C. Narups forslag samt svarnotatet fra landsstyremedlemmet har vi fra Kandidatforbundet læst nærgående og har følgende bemærkninger til dette punkt:

Først skal vi udtale at Kandidatforbundet mener, at det er utrolig vigtigt at erhvervets, fiskeriets, fangstområdets økonomiske forhold, forsyning og uddannelsesområdet og andre områder er utrolig vigtigt for Grønland og det er de områder som vi følger godt med i. Ikke mindst at vi grønlændere har nogen helt specielle forhold.

I forhold til andre lande er vi helt særegne, da vi jo bor i jordens største ø samt at vi har nogen hårde vilkår med hensyn til naturen og dets mere, samt at vi fra Europa og andre udenlandske lande i løbet af de sidste år er blevet påtrængt, at vi er nødt til at bibeholde en bæredygtig udnyttelse af naturen og dyrearterne. Og vi må erkende, at vi i udviklingens ånd har fået en helt utrolig hurtig udvikling med hensyn til kulturen og de erhvervsområder vi nu har og blevet tiltag indenfor landets grænser.

Dermed har vi grønlændere som har tilpasset os de forskellige vilkår og som altid har tilpasset os naturen og som i mange år har udført en bæredygtig udnyttelse af dyrelivet er vi i Kattusseqatigiit slet ikke i tvivl om, at vi også i fremtiden også kan have et bæredygtigt Grønland også med hensyn til de naturressourcer vi har. Den nyere generation er utrolig stolt af og har stor glæde af vores forfædre, der har udnyttet naturen på en bæredygtig måde og det er vi stolte af. Jeg vil henvise til et citat, at der er en vilje, hvor der er en vilje er der en vej. Kattusseqatigiit er altid stolte af vor forfædre som har formået at overleve på så strenge vilkår, som der kan være her i Grønland og Grønlands natur og det har vi altid in mente. Derfor er vi også nødt til at koncentrere os om samarbejde og om hvordan vi udvikler en endnu en tilpasset bæredygtig udnyttelse i Grønland. Vi behøver ikke tvistigheder, men samarbejde.

Dermed har vi fremstrakt vores hånd og inviterer hermed til samarbejde.

Vi i Kandidatforbundet har følgende målsætninger:

Vi må udvikle en god åndelig udvikling og vi må se på de udviklingsmuligheder der er for forbedringer indenfor folkeskolen og børnenes vilkår samt oplysningskampagne som skal være tilgængelig for alle og enhver for alle borgere i Grønland. Vi mener, at uddannelse er en af de vigtigste veje for at en fremtidig Grønland kan følge med i verdenssituationen. Der har været en utrolig hurtig udvikling i Grønland i løbet af ganske få år og kulturen har også ændret sig radikalt.

Specielt med hensyn til de fangstmetoder og de moderne metoder har i løbet af ganske få år udviklet sig meget drastisk.

Alt har ændret sig, politikken har ændret sig og alle aspekter i samfundet har ændret og med henvisning til de spækhuggere der er blevet fanget, så har man haft en henvendelse til den danske statsminister og vores landsstyreformand, hvor henvendelsen bygger for at man skal stoppe fangst af spækhuggere. Og vi frygter fra Kandidatforbundet at disse ville få negative påvirkning

for vores samhandel med andre lande, selvom vi er bekendt med at fangerne fanger jo ikke bare for at dræbe dyrene.

Men vi må ikke glemme at der findes verdensborgere som slet ikke har kendskab til de forskellige dele af verdensdelebefolkningen, vi skal være påpasselige med. Netop det har vi haft meget dårlige erfaringer med hensyn til vores salg af sælskind. Og vi skal derfor opfordre landsstyret til at lave en kampagne til verdenssamfundet om vores fangerkultur.

Endvidere skal vi opfordre til fra Kandidatforbundet at vi skal begrænse vores udsmid idet vi politisk hele tiden snakker om at turisme også skal være et af de bærende elementer her i Grønland. Men vi kan ikke blive ved med at se bort fra dumpe vi har rundt omkring i landet, selvom vi gradvist etablere forbrændingsanlæg i de større byer. Det er derfor vi skal henholde os til de faktiske forhold, når vi skal tage nogle politiske beslutning og at vi skal have et nært samarbejde med de forskellige lokalbefolkninger, for derved at opnå den bedst mulige samarbejde og forståelse med hinanden.

Med disse korte bemærkninger fremkommer vi med vores synspunkter vedrørende forslaget.

Tak. Dernæst er det forslagsstilleren Asii C. Narup fra Inuit Ataqatigiit.

Asii C. Narup, Inuit Ataqatigiit.

Tak. En tak til landsstyreformandens besvarelse og indlægget fra partierne og Kandidatforbundet.

Vi er bekendt med at der i Grønland i et internationalt samarbejde om naturbeskyttelse og naturbevaring. Og vi er også bekendte med at vore repræsentanter har haft indflydelse, en positiv indflydelse i de forskellige organer og at der er tiltro til Grønland og det kan vi kun være stolte af. Efter Inuit Ataqatigiits opfattelse er det lige så vigtigt, at der i Grønland også i internationalt sammenhæng og i forbindelse med vedtagelse af disse konventioner informere befolkningen og opfordre dem til et samarbejde således at de kan være med til at tage de ansvar.

Jeg havde ellers regnet med at landsstyret fremkom med et debatoplæg sidste år også fordi der skulle være en konference desangående.

Inuit Ataqatigiit mener at efterkommerne her i dette land og som stadigvæk driver fangst og som også driver fiskeri og fåreavl vil være påpasselige med at skulle bruge bæredygtighedsprincippet, idet det ikke er noget nyt for os, at bruge sådan et princip ved at tilpasse til vore dage.

Inuit Ataqatigiit har fortsat sit mål at gøre målet mere synligt, således at samtlige her i landet bliver medansvarlige. Det skal jo ikke være sådan at kun det pres udefra skal være et grundlag for at bruge dette princip. Vore forfædre levede jo under meget barske vilkår og havde naturen som deres grundlag i forbindelse med anskaffelse af føde med mere. Og vore forfædre er eksperter i en bæredygtig udnyttelse.

Det er det der danner grundlag for vores identitet. Det er altså de forhold der er. Altså den reaktion vi har fået fra omverdenen, det er noget som sætter spørgsmålstegn ved vores levevis. Vores liv danner grundlag i økonomien nu om dage og det er derfor vi skal udvikle os.

Og vi går fra Inuit Ataqatigiit ind for Brundtlandrapportens indhold, således at det store emne er ligesom blevet ratificeret ved Brundtlandrapporten, men selvom de bygger på brug af naturen og de levende ressourcer, men vedrører det også i højere grad det sociale liv.

Hvad angår økonomien så var Inuit Ataqatigiit inde på at vi finder det væsentligt fra Inuit Ataqatigiit at de ressourcer vi har som vi ikke kan opføre i penge, skal registreres for fremtiden.

Og det vil også være relevant at skulle nævne de undersøgelser der er foretaget af Ellen Kristensen ???i Kangersuatsiaq. Altså den opgørelse som er foretaget af ham, hvor det er naturlieøkonomien har en værdi helt op til 300 mill. kr. Det er også disse aspekter skal man tage i betragtning i forbindelse med de forskellige undersøgelser.

Hvad angår arktiske levevilkårs undersøgelse konstaterer vi at landsstyreformanden har været med i et samarbejde især indenfor det arktiske egne. Derfor forstår vi også at der er indsamlet 4 mill. kr. fra udenlandske fonde, alligevel mangles der 1,5 mill. kr. i det videre arbejde. Derfor vil vi spørge landsstyreformanden hvilke tanker han har i forbindelse med det resterende 1,5 mill. kr.

Og i forbindelse med vores indlæg om økonomien så skal vi også påminde om, at vi i fjor har været indenfor at geografisk institut i 70'erne har undersøgt Grønlands økonomi, ligeledes har ICC i begyndelsen af 80'erne lavet lignende undersøgelser. Der er interessante forhold der kom frem ved disse undersøgelser. Næmlig at op mod 80% af bloktilskuddet vi får fra Danmark vender tilbage til Danmark. Det er derfor der vil være behov for at lave yderligere undersøgelser om disse forhold også fordi det er pengestrømmen tilbage til Danmark vil være stadigvæk stor.

Og vi kom også ind på den ulige fordeling af indkomsterne her i Grønland. Vi konstatere at landsstyreformanden kom ind på disse forhold, at landsstyret agter at tage initiativ til yderligere undersøgelser desangående.

Vi mener i Inuit Ataqatigiit, at værktøjet i forbindelse hermed vil være skatter. Jeg har intet yderligere.

Dernæst er det landsstyreformanden med en besvarelse efterfølgende er det Siumuts ordfører Ruth Heilmann.

Jonathan Motzfeldt, Landsstyreformand.

Det er meget glædeligt at høre disse meningstilkendegivelser her i salen.

Det er ligesom om landstinget her har lavet en retningslinie i forbindelse med debatten her, hvad angår bæredygtighedsprincippet, nemlig at vi skal fastholde bæredygtighedsprincippet her i landet og man kom også ind på at der skal være regulering af samtlige fangsttyr ved kvoteringer. Vi har nu taget hul på en åben debat om disse forhold. Og der er behov for sådan debat med hensyn til det videre arbejde.

Fra partiordførerne blev der sagt at hvad angår landsstyrets initiativer. Det kom frem med støtteerklæringer blandt andet som Siumuts ordfører Ruth Heilmann kom ind på, at man kan starte fra børneskolen. Lad børneskolen hjælpes os med at finde frem til mulighederne i forbindelse med brugen af naturen her i Grønland. Og de forhold de skolebørn lever under i hjemmene, det ville være relevant at skulle tage disse aspekter med i arbejdet.

Siumut var også inde på at vi kan opfordre vore folketingsmedlemmer til at bruge maskineriet i folketinget og hvad angår udenrigspolitikken og udenrigsrelationer, så det også kan bruges i forbindelse med vore kampagner udadtil. Det kan også bruges som alternative muligheder i forbindelse med det videre arbejde.

Det er rigtigt som det blev sagt fra Atassuts ordfører, at med henvisning til Brundtlandrapporten, som sagt tidligere, hvis vi skal tage alle disse konventioner med, så vil vi komme magt og meget. Så har vi også Ramsarkonventionen af 1987 muligvis, nemlig om de eventuelle fredede områder og fredede dyrearter eller Ramsarkonventionen, handler jo netop om disse forhold. Vi har op mod 20 områder her i Grønland som er fredede ifølge disse konventioner.

Det er også mig en glæde at man nævnte ICC som en mulig samarbejdspartner, der blev nemlig sagt fra Inuit Ataqatigiit at ICC's placering i verdenssamfundet og hvad angår miljøet bliver rost blandt andet fra de nordiske lande. Vi har samarbejdsmuligheder heraf med dem.

Arctic Council blev også nævnt fra Josef Motzfeldt og Asii C. Narup. Vi skal også udnytte muligheder i forbindelse med Arctic Council. Hvis vi tænker på de nordiske lande, så er det måske mere nærliggende samarbejde med disse nordiske lande, blandt andet med Færøerne og Norge. Også fordi der allerede er samarbejdsrelationer i nordatlanten.

Jeg mener endvidere, at det der blev sagt og på baggrund af de faldne bemærkninger blandt andet fra Inuit Ataqatigiit. Her tænker jeg på baggrunden for klimaændringerne her. Hvis vi nævner de miljøforurenende helikoptere, skibe med mere, drivgarn som har været med til at tage et hug i bestandene, så kan vi ikke komme udenom at fuglebestandens nedgang er en realitet. Det er en af vore ansvarsområder og det er derfor, det vil være nødvendigt med flere kampagner, selvom de pågår de kampagner og det er derfor vi skal fokuserer mere på de kampagner.

Vi har miljødirektoratet, vi har fangstdirektorat og vi har også samarbejde med interesseorganisationerne og derved kan vi så starte kampagne i samarbejde med de nævnte.

Således at vores lovgivning, centralt og i kommunerne kan synliggøres. Hvad angår omverdenens syn på Grønland, for de reaktioner som vi har fået, som Anthon Frederiksen har været inde på, det kan man ikke komme udenom, fordi det er rigtigt at disse også forekommer. Også fordi der er relationer imellem Kattuseqatigiits synspunkter og forslagsstilleren Asii C. Narups forslag. Jeg mener, at udtalelserne om at der sket store ændringer og at man også derved acceptere disse ændringer, således at det næste skridt kan blive, at fortælle omverdenen om disse forhold.

Jeg har med glæde konstateret, at landstinget meget klart har erklæret at vi skal bruge bæredygtighedsprincippet i vores lovgivning og i forbindelse med vore kampagner ud i den store verden. Og at vi skal styrke vores værn om naturen, hvor man blandt andet kom ind på det forskellige affaldsdumpe. Alle disse forhold der kom frem, det er jeg glad for. Vi skal nok tage det med i betragtning af vores videre arbejde.

Og til sidst blev der spurgt fra Asii C. Narup om 1,5 mill. kr. som mangler i forbindelse med vores miljøarbejde. Til dette skal jeg sige, at vi har kendskab til dette problem og så har vi taget det med i prioriteringen i forbindelse med ansøgningerne og jeg håber, at sagsbehandlingen vil være venlig.

Med disse ord takker jeg for de faldne bemærkninger, der har været her i salen.

Tak. Dernæst er det Ruth Heilmann, Siumut og efterfølgende er der Josef Motzfeldt, Inuit Ataqatigiit.

Ruth Heilmann, Siumut.

Tak. Først vil jeg undskylde at jeg er kommet til at læse forkert. Jeg kom til at sige rovdrift selvom jeg talte om fritidsfangst.

Jeg er selvfølgelig også glad for at landsstyreformanden hilser vores indlæg velkomment og at forslagsstillerens også er enige i vores svar også.

Josef Tuusi Motzfeldt, Inuit Ataqatigiit foreslog at man her i landet og i andre lande skulle oprette et samarbejde med disse med hensyn til naturområdet og bevarelsen af denne. Og vi opfordre selvfølgelig til at der kommer til at blive oprettet et udvalg, det kommer til at gå ud fra de retningslinier som også blev udtalt her.

I miljø og fredningsudvalget er vi også bekendt med de forskellige indlæg der har været og der har også nuværende arbejdsgang i de forskellige tiltag, der også blev nævnt her i salen i dag. Og selvfølgelig også i samarbejde med ICC kunne man også samarbejde om et oplysningskampagne af en større art sammen med de nordiske lande. Og med hensyn til samarbejdet med disse er der indimellem måske manglende overskud til at gøre endnu større tiltag i samarbejdet med andre lande og specielt de nordiske lande. For vi mener nemlig, at det arbejde vi udfører også skal sendes videre. At oplysningskampagner som vi allerede er i gang med også skal sendes videre til andre lande. Og at der må gøres yderligere tiltag på dette område.

Bæredygtig udnyttelse, det er selvfølgelig også noget der er vigtigt indenfor landets grænser og andre lande må også have forståelse herfor. For vi har nogen udmærkede vilkår som vi kan udnytte på bedste vis, for eksempel rensdyrområdet kan sagtens bære at bliver udnyttet på en god måde.

Jeg håber selvfølgelig, at man fra andre lande også har forståelse for for eksempel i EU, at fangernes vilkår og nogen af de ting, de må have in mente, når de udfører denne bæredygtige udvikling.

Med hensyn til miljøforureningen for eksempel tungmetaller og når der bliver nævnt forbrændingsanlæg, så er det netop på det område vi prøver at gøre vilkårene bedre, ved at indfører forbrændingsanlæg i stedet for den nuværende teknik med at dumpeområde med dumpene. Vi håber selvfølgelig også og ønsker fra Siumuts side at vi gør en endnu bedre indsats for også at arbejde med at indfører forbrændingsanlæg også fortsætter.

Dernæst er det Josef Motzfeldt, Inuit Ataqatigiit, derefter er det Johan Lund Olsen, Inuit Ataqatigiit udenfor partiordførerrekken.

Josef Motzfeldt, Inuit Ataqatigiit.

Som ordfører for Inuit Ataqatigiit deraf under min tale vil jeg takke forslagsstilleren. I sin besvarelse har landsstyreformanden ligesom ignoreret de aspekter i forslaget som er væsentlige. Jeg er taknemmelig for at vi kan tage en debat her i salen.

Efter en længere debat om uddannelsesstøtten så har vi taget det punkt op uden mulighed for at befolkningen kan høre med. Selvom der bliver fra landsstyrets side, at vi skal have en strategiplan for at realisere bæredygtighedsprincippet, det er jeg betænkelig ved.

Så har landsstyreformanden ved sin besvarelse ikke nævnt forslagets indhold eller forslagsstilleren. Jeg ved ikke hvorfor, man skal ikke nævne navnene uden at diskriminere med stillerne. Endda helt op til fire gange nævner man navnene når det drejer sig om partifæller. Jeg mener, at ligestilling skal der også være i denne sammenhæng.

Vi må bruge denne debat bl.a. fra Inuit Ataqatigiit bl.a. med henvisning til WTO's initiativer i forbindelse med de oprindelige folks rettigheder i forbindelse med andennu har vi også et andet stort konference måske i Sydafrika, så må Grønland være med og fremkomme med sine synspunkter. Altså de administrative apparaters oplæg skal også garneres med de oprindelige folks ideer.

Vi havde et punkt 86 forleden dag, og i denne forbindelse har vi også været for emnet. Det vi ikke kan forstå i denne sammenhæng er, om det er rigtigt, at der bliver sagt fra Siumuts ordfører, jeg vil gerne have vedkommende til at kommentere om det er rigtigt. Det er på side 3 i midten, altså at de støtter en bæredygtig udvikling i ... vi håber så, at disse bemærkninger kan betragtes som falden udtalelse.

Hvad angår Kandidatforbundet, så har jeg også et lille citat fra Kattusseqatigiit. Vi har også mange gode traditioner, også dårlige traditioner. Uanset om vi vil eller ej, så er vi begyndt at leve under disse forhold. Man skal ikke kun erkende De ideer der opstår i forbindelse med Landsstyrets udadtil arbejde, det skal kunne håndgribeliggøres, da det er parlamentarismens grundtanke.

Med hensyn til kampagner, hvem skal så ellers gøre det? Det er ikke kun op til os selv at gøre det.

Siumut har også været inde på Atuarfitsialak, Den gode skole, hvor vi også har været inde for Atuarfitsialak, således at børneskolen også skal rumme mere, der er fag, der relaterer til naturen. Det skal vi heller ikke glemme. Derfor vil vi gerne spørge Landsstyret om vores Udenrigskontor skal omdannes til et andet kontor. Altså planerne har foregået i snart over et år, og jeg mener, at Landsstyret skal kunne tage stilling til denne sag.

Så skal jeg også henvise til vores forslag vedrørende et seminar, idet vi mener, at det er blevet på tide at skulle medtage alle de relevante organer med i betragtning. Det er det jeg spørger til Landsstyret om.

Anders Andreassen, Landstingets 2. næstformand.

Dernæst er det Johan Lund Olsen uden om partiordførerne. Forinden skal jeg lige bemærke, at man har undladt at nævne navne for de forslagsstillere, der er. Det er ikke en pligt. Det er op til partiordførerne om de vil bruge forslagsstillers navn i forbindelse med deres fremlæggelser. Det er altså ikke en pligt. Men i forbindelse med fremlæggelsen, så skal man uværgeligt nævne forslagsstilleren ved navns nævnelse.

Johan Lund Olsen, Inuit Ataqatigiit.

Tak. Jeg vil også gerne sige tak til forslagsstilleren Asii Chemnitz Narup med hendes debatoplæg, idet bæredygtighed er meget væsentligt også at skulle tage stilling til her i Landstinget. Vi må fortsat arbejde for en bæredygtig udnyttelse og fortsat arbejde for en forbedring af økonomien. Vi må styre landet på den bedst tænkelige måde. Vi må også tage hensyn til vores madvaner, og vi må heller ikke glemme, at mennesket er en del af naturen, og alt der lever i naturen er brugere af naturen. Nogle lever i den og nogle får føde af den for at kunne overleve.

Vi må heller ikke glemme, at indgiverne og enkeltpersoner også er imod, nogen af dem er imod bæredygtig udnyttelse, f.eks. Keld Hansen, forfatteren, Greenpeace, som vi også kender godt her i landet, Friends of Animals. Der er alle de nævnte organisationer bl.a. fra USA og mange flere. Det kan være til skade for vores grønlandske traditioner, og derfor skal vi fortsat arbejde for at fremkomme med kampagner overfor disse organisationer, også fordi de arbejder på bl.a. CITES-

?? arbejder for at CPD. De har meget stor indflydelse for disse nævnte organisationer.

Der er også et internationalt samarbejdsorgan af parlamentarikere. Baggrunden for at man har oprettet SUPO er, at der skal være vægtige grunde for beskyttelsen af levende ressourcer. Denne organisation støtter der skal være bæredygtigprincip af udnyttelsen, hvor man går imod miljøforureningen. Denne organisation tror på, at man skal gøre noget for bl.a. hungersnød m.m., hvis vi skal opnå en bæredygtig udnyttelse.

Når vi siger bæredygtig udnyttelse, så tænker vi ikke kun på naturen og de levende ressourcer. Vi skal også tænke på økonomien og socioøkonomiske aspekter, nemlig fordi der under konferencen i Brasilien er der alle disse vedtaget. Denne organisation støtter disse tanker og arbejder ud fra den grundtanke.

Politimester Jørgen Meyer og direktøren for Fangstdirektoratet har sagt i medierne forleden dag, at fangerne selv er meget opmærksomme på ulovligheder og anmelder disse ulovligheder til politiet. Alle disse forhold er dokumentation for, at fangerne selv interesserer sig for bæredygtig udnyttelse af naturen.

Hermed vil jeg opfordre til, at parlamentarikernes samarbejdsorgan samt Landsstyremedlemmerne her og Landstingsmedlemmerne her skal arbejde for medlemskab af dette samarbejdsorgan.

Paninnguaq Olsen, Inuit Ataqatigiit.

Først vil jeg også til Asii Chemnitz Narups forslag sige tak for hendes forslag, som er meget vigtig for debatten. Denne debat er jo en åben debat, en ledende debat, som måske også kan bane vejen for en retningslinie for fremtidige tiltag indenfor punktet. Dermed kan man måske opnå en medindflydelse som borger i vores individuelle pligtig for en bæredygtig udvikling i Grønland.

Man kunne måske forestille sig, at vi måske kunne oprette en uddannelse indenfor en god og bæredygtig udnyttelse af naturen m.m. her i Grønland. Det kunne vi måske have set på for længe siden, men for at vende tilbage til punktet. Vi kunne måske begynde at se mere på, hvordan vi internt også kan lave forskellige oplysningskampagner om en bæredygtig udvikling i Grønland. Man må sige, at vi i det mindste som herboende alle må vide, hvordan vi udnytter naturen på en bæredygtig måde.

Jeg mener derfor, at det er på sin plads, at måske kunne komme med et forslag om en eller anden uddannelsesretning, som kunne undervise i, hvordan man udvikler en bæredygtig Grønland, og hvordan man udnytter de forskellige dyrearter på en bæredygtig måde, sådan som vore forfædre også har gjort det, og derfor mener jeg, at alle i samfundet også kan få mulighed for at vide disse ting, burde komme op og stables. Og det er en af de punkter, som jeg videregiver til efterretning for alle, som deltager i debatten samt udenfor salen her.

Vi har selvfølgelig ingen interesse i, at man udefra ser negativt på Grønland, også med hensyn til vores udnyttelse af naturens ressourcer.

Men hvilken nytte har vi af vores meninger, hvis vi kun lytter til enkelte eksperter, som kommer udefra om, hvordan vi udnytter vores ressourcer på den bedste måde. Vi må også som alle medborgere og en del af samfundet alle komme med vores mening, og alle må tage initiativ til, at vi samarbejder om at udvikle en bæredygtig Grønland.

Asii Chemnitz Narup Inuit Ataqatigiit.

Bæredygtig udvikling i Grønland. Brundtland-rapporten er en af de grundlag vi har som vi respekterer højt og som vi også vil benytte som grundlag for debatten. Og som vi også var inde på socioøkonomiske forhold, så har vi i Inuit Ataqatigiit også ofte sagt, at vi f.eks. har nok af får og lam og rensdyr og desmere, som vi sagtens kunne udnytte bedre her indenfor landet.

Og hvad er det for nogen forhold der gør, at vi ikke udnytter dem bedre? At vi ikke udnytter vores egne ressourcer bedre her i landet? Og det har vi nedsat en undersøgelse for at finde ud af, hvad det er det bremser udviklingen af vores egen udnyttelse af vore egne ressourcer.

De retningslinier man måske har fremlagt indtil videre kunne være nogen gode muligheder, men hvis vi skal benytte af vores egne ressourcer, så er vi også nødt til at have indhandlingssteder f.eks. til fangerne for at de kan indhandle flere naturressourcer som vi alle kan have gavn af.

Med hensyn til de sociale områder og infrastruktur - på det område, så mener vi i Inuit Ataqatigiit, at der altid burde være en mulighed for en ydergående udvikling. Uanset hvor i Grønland man befinder sig, skal man have mulighed for at finde veje for en bedre udvikling, også indenfor familierne, f.eks. med hensyn til børnepasningen. Vi har allerede haft en debat om børnenes vilkår i Grønland og i nutidens Grønland, så det vil jeg ikke gentage. Men vi vil alligevel komme med vores meninger omkring de sociale områder. Sidste år, da vi talte om finansloven, så havde Landsstyremedlemmet for det sociale område blev bedt om at lave en strategi for, hvordan man eventuelt kunne ...

...nærværende punkt og nærværende udtalelser vi er kommet fra Inuit Ataqatigiit er nogle af de synspunkter man vil tage med i videre udarbejdelse af de videre retningslinier, som vi håber vil blive klarlagt, og at målsætningerne bliver mere målrettede, og ikke mindst at man realiserer de planlægninger man har gjort sig. Det håber vi, at man vil gøre mere ved.

Vi håber også, at når vi har sat os nogen mål, at vi år for år kan vurdere, hvor langt vi er nået i forhold til vores målsætninger. Tak.

Anton Frederiksen, Kandidatforbundet.

Jeg havde ellers ikke regnet med at komme op til talerstolen igen. Det der er bred enighed her i debatten, også fordi der er ingen grund til at skulle modsige hinanden. Men Inuit Ataqatigiits ordfører har citeret mit, at man ikke kan stoppe her.

Så vil jeg bare spørge vedkommende eller påminde hende om, hvorfor vedkommende ikke har citeret mig korrekt, nemlig fordi jeg har sagt, at vi grønlændere har hele tiden tilpasset os naturen og ressourcerne, hvor vi også i de nye tider også kan have mulighed for at tilpasse os naturen og ressourcerne uden at forarge omverdenen. Hvorfor har du ikke citeret mig korrekt?

Du skulle have citeret mig korrekt, at vi også bare erkender bare for at erkende. Når vi skal til at citere nogen, så lige som om vi prøver på at være negative. Jeg vil derfor opfordre til, at man citerer for at opnå negative resultater derved. Jeg har sagt de faktiske forhold. Det er lige som om Inuit Ataqatigiit har et eller andet som de mangler, ligesom om de hver især kommer herop til talerstolen, selvom en af dem, at der er bred enighed her i debatten.

Men jeg skal sige noget på vegne af Kandidatforbundet, at hvorfor man er utilfreds med, at man ikke har nævnt forslagsstillerens navn, det Vi har i begyndelsen sagt, at vi har nævnt ved

navns nævnelse forslagsstilleren. Vi har ikke nogen bagtanker, og det er derfor der er ingen grund til at skulle finde frem til forhold, som slet ikke eksisterer. Vi fremsætter forslag for sager, som er væsentlige for samfundet. Hvis vi altså skal fremsætte forslag på grund af vores navne og vores partier, så har vi glemt det samfund vi skal arbejde for. Det er nok det Inuit Ataqatigiit er blevet til.

Det undrer mig meget, at ordføreren fra Inuit Ataqatigiit er frustreret over, at da punktet er så sent optaget på dagsordenen, således at befolkningen ikke kan være med igennem radioen. Jeg mener, at denne form for et arbejde her i Landstinget og jeg mener, der vil ikke være grund til at være frustreret over, at man ikke nævner navne fra Inuit Ataqatigiit.

Også de andre fra Inuit Ataqatigiit, når de kommer herop til talerstolen, så begynder de altid med at nævne Asii Chemnitz Narup, altså navnet. Det er ikke længere realistisk at bruge denne talerstol til sådanne formål. Vi vil ikke bruge større kræfter til sådanne tvistigheder.

Med henvisning til punkt 86, nemlig fuglebekendtgørelsen citerede Inuit Ataqatigiit vores udtalelser fra dengang med hensyn til polarlomviens flugt fra yngleområder, skibenes forstyrrelser, det er netop de udtalelser som Inuit Ataqatigiit har brugt i deres ordførerindlæg. Tak.

Ruth Heilmann, ordfører, Siumut.

Tak. Først til kritikken fra Josef Tuusi Motzfeldt. Jeg tror også, hvis han selv tænker over det, vil han kunne se, hvad det er for nogen områder jeg omtalte. Så ganske kort, fordi det er også begrænset hvor meget vi kan bruge til det her.

Bæredygtig udvikling i Grønland, det er jo overskriften. Fredede områder er også nogen af de vigtige ting vi skal have med og som vi også må huske på.

Vi nævnte ikke Asii Chemnitz Narup som forslagsstiller. Det er ellers vores skik i Siumut, at vi altid nævner forslagsstillers navn, men vi troede at vi virkelig kunne gøre en ny fidus ved at først nævne forslagsstillers navn til aller sidst i vores indlæg, fordi vi også vil takke Landsstyreformanden til aller sidst. Vi har selvfølgelig været glad for Asii Chemnitz Narup har kommet med sådan et vigtigt forespørgselsdebat.

De forskellige områder om bæredygtig udvikling og de fejltagelser vi har gjort før i tiden og det stadie vi er kommet frem til nu i dag, det er jo, at vi har jo alle sagt, at vi selv skal styre vores land. Og vi har alle et ansvar over for vort land, og det er derfor de gode og mindre gode, positive og negative virkninger af de forskellige fejltagelser eller gode tiltag vi har gjort tidligere, det har vi jo alle kendskab til, for vi har jo alle kendskab til f.eks. børns vilkår. Det lyder som om, at det kun er en bestemt gruppes fejl, at de ikke har en bedre vilkår, f.eks. børneområdet. Det må vi huske på, at det tager tid at gøre noget for vilkårene for alle områder inden i vort land.

Maliinannuaq Markussen Mølgaard, Inuit Ataqatigiit.

Jeg vil først sige, at der blev kritiseret at vi én for én fra Inuit Ataqatigiit kommer med en udtalelse. Ja, vi kommer her op fordi vi synes, det er vigtigt at vi kommer herop og tilkendegiver vores mening hver især. Der er jo blevet sagt, at vi har ytringsfrihed, og vi synes det er vigtigt, at vi får tilkendegivet alle vores meninger fra Inuit Ataqatigiit, så derfor kommer vi her. Men vi har jo alle tidsbegrænsninger. F.eks. har jeg kun 5 min

Til Asii Chemnitz Narups forslag, der har vi udtalt os kritisk med hensyn til f.eks. boligområdet. Det er bare et område som vi kritiserer for at gøre opmærksom på, at vi alle respekterer alle

landstingsmedlemmer, men at vi har lov til at komme med nogen kritiske røster indimellem. Også til Landsstyret.

Vores ry og omdømme i Grønland med hensyn til bæredygtig udnyttelse af Grønland har været skadet på mange områder, f.eks. med hensyn til sælskind og dermed er fangernes vilkår blevet ramt hårdt. Så derfor må vi beskytte os og også i fremtiden gøre tiltag for, at den forskel der er mellem udtalelserne fra fangerområdet og fra fangernes side og fra biologerne, de er for forskellige, og vi må gøre en indsats for at den store forskel skal formindskes, således at man kan samarbejde bedre om en bæredygtig udvikling i Grønland, også indenfor fangstområdet.

Man kunne forestille sig, at man oprettede nogen udvalg. Man kunne måske tænke på et uvildigt udvalg med hensyn til fangstområdet. Jeg fik at vide for nylig for et par dage siden, at der var en amerikansk turist der havde set en person flænse en sæl f.eks., og der havde de stået begravet at sælen blev flænset. Det er sådanne nogen uvidende individer vi er nødt til at nå frem til og få dem til at forstå, at det jo er vores kultur og vi faktisk har en bæredygtig udnyttelse af vore egne ressourcer, også i Grønland. Derfor må vi samarbejde om, hvilke udtalelser vi skal komme med til omverdenen for at sikre, at alle forstår vores grundlag for, hvordan vi står med hensyn til bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne.

Til sidst vil jeg blot tilføje, at vi i Inuit Ataqatigiit også i fremtiden har et meget omfattende arbejde, og vi regner med og glæder os til et godt samarbejde.

Otto Steenholdt, løsgænger.

Det er med hensyn til turismeerhvervet, det blev der nævnt her. Det lyder som om, at turisme kun har en positiv effekt. Der er jo også tyrefægtning i Italien, hvor turister begræder den stakkels tyr der er ved at dø efter timevis pine, eller i Spanien, eller hanekamp. Det har vi jo ikke her i Grønland. De tager hele vejen ned til Spanien for at se hanekamp. De tager måske ned for at begræde de stakkels haner. Jeg ved det ikke.

Hvorfor er turismeerhvervet kun omtalt positivt? Jeg har endda fået at vide, at Hjemmestyret får tilsendt flere hundrede e-mails med kritiske synspunkter om vores stakkels land. Med et museklik kan de jo sende så mange forkerte indtryk af vores Grønland. Det må vi huske på. I sin tid, da vi kun havde håndskrevne breve, det var meget sværere at omdele dårlig reklame så at sige.

Med hensyn til A sii Chemnitz Narup og Inuit Ataqatigiit, så vil jeg sige, at I har jo alle ... det lyder mest som om at I har seks ordførere. Det er derfor man kritiserede jer og det er derfor jeg har kritiseret, at I alle kommer herop og holder en lang tale. Det er som om I har seks ordførere. Jeg kan høre, at I siger det samme, bare på en anderledes måde.

Der er ingen nyheder. Der kommer jo til at være et møde i Ilulissat, hvor øjne og ører udefra kommer og ser Grønland. Det er måske de dage, hvor vi skal passe på vi ikke fanger nogen sæler og flænser dem udenfor. Vi må ikke gå udenfor og flænse sæler de dage, hvor der er personer ude fra, der kommer til f.eks. til Ilulissat til møderne.

Det er landbrugsbefolkninger eller delvise grupper af landbrugsbefolkningen der kommer og kritiserer os, der lever af naturressourcerne af dyrearterne. De kan ikke forestille sig, at vi ikke kan leve af landbrug, f.eks. hvede og deslige. Det er utroligt, at de ikke ved mere om de vilkår vi har her, nemlig at vi ikke har så mange andre ressourcer end naturen end dyrearterne at hente, og vi gør det på en bæredygtig måde. Det er de informationer vi må sende videre.

Med hensyn til manglende indhandlingssteder for fangerne, så virker det som om, der er nogen der er glad for, at der er manglende indhandlingssteder, således at vi ikke dræber flere dyr end vi gør i forvejen. Nedlægger flere dyr.

Jeg ville synes, at det modsatte ville være godt, at der skal være nogen gode indhandlingsmuligheder for fangerne, således at deres vilkår også kan forbedres. Og vi kommer nærmere ind på det område imorgen. Og det er synd og skam, at der er sociale flytninger, såkaldte sociale flytninger til Danmark. Det er trist at høre. Hvis der skal yderligere restriktioner på kvoterne, hvad skal fangerne så leve af?

Der har i verdenshistorien været mange emigranter som flytter til andre lande for at søge bedre levevilkår. Det er ikke mærkeligt i sig selv. Tak.

Jonathan Motzfeldt, Landsstyreformand.

Jeg skal til Inuit Ataqatigiits ordfører sige, at man ikke skal stå her og lave love på egne vegne, men at man forsøger at bane vej for at samarbejde om at lave de lovgivninger, som vi bliver enige om i enighed.

F.eks. NAMCO og andre store møder, f.eks. i Nordisk Råd og Nordvest ... I Nordiske Råd, det er sådanne nogen møder, hvor vi kan samarbejde med andre lande, hvor de kan komme med nogen forslag om, hvordan vi kan gøre tingene bedre her i landet, også det kan live op i debatten.

Der har også været en del debatter om netop det område, som jeg lige har nævnt, også fra Natur- og Miljødirektoratet. Derfor synes vi og tager Inuit Ataqatigiits udtalelser til efterretning og er glade for, at de tilkendegiver deres meninger.

Uden at gå ned i detaljer i de forskellige udtalelser er der i forslagene og i alle udtalelserne nogen positive ting som vi vil tage med til vores fremtidige tiltag med hensyn til punktet. Jeg er selvfølgelig også ked af, at hvis jeg kun har omtalt landstingsmedlemmets forespørgselsdebat uden at sige navnet. Det skal jeg da undskylde. Det var ikke bevidst at jeg gjorde det.

Josef Motzfeldt, ordfører, Inuit Ataqatigiit.

Ja. Det bliver ganske kort. Kandidatforbundets ordfører, der er villig til at sige, at de flotte ord man kommer frem med i, at man skal gå videre i udviklingen, men der mangler et forslag til, hvordan man går videre i udviklingen.

Med hensyn til AGENDA 21 og pressemeddelelsen fra Landsstyret synes vi, at det er lidt synd at man ikke er fremkommet med flere konkrete udtalelser. Det er det eneste vi synes er lidt synd. Det er ikke for at kritisere selve indholdet af arbejdet med AGENDA 21. Det er slet ikke meningen.

Hvad angår polarlomvien og flugten fra yngleområderne. Dengang da Marmorilik eksisterede jeg var i ... dengang, og jeg var i Uummanaq. Med hensyn til den helikoptertrafik der har været i forbindelse med aktiviteterne i Marmorilik.

Med hensyn til manglende indhandlingsmuligheder. Det er lige som om Otto Steenholdt ikke har rigtig fulgt med i debatten her. Det vi sagde det var, vi vil gerne have åbnet op for eksport af de fangst dyr vi har. Hvis det sker på en bæredygtig måde, så kan man jo godt eksportere det man fanger. Det vil være helt umuligt for USA, det er noget vi har påpeget. (Og han snakker om de

nedladende bemærkninger, der har været i forbindelse med navnes nævnelse).

Jeg kan genkende situationen her. Derfor skal jeg anmode jer om at undgå den form for nedladende bemærkninger, og vi er alle sammen voksne. Det vi skal komme ud med, det er de forhold der eksisterer for samfundet. Vi skal ikke snakke sammen her indbyrdes.

Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataqatigiit.

Tak. Jeg siger tak for Landsstyreformanden. Det Anton Frederiksen har nævnt mig Asiinnuaq, Asiinnuaq. Vi har vores sanser i brug alle sammen, og når vi så kommer ud af salen her, så reviderer vi sagerne. Hvis man altså arbejder indenfor politik, så arbejder man jo, så er det lige som om, at man i det politiske spil prøver på at mindske måtten for de andre.

Med hensyn til de tre søjler, så har vi nævnt forskellige emner, og vi har bl.a. nævnt børn. Vi har også fra talerstolen her nævnt flere gange de mål vi har i Inuit Ataqatigiit.

Anton Frederiksen, Kandidatforbundet.

Inuit Ataqatigiits ordfører. Jeg kan lige så godt læse det jeg har fremlagt igen. (Han citerer på grønlandsk) altså vi skal samarbejde. Det er altså en opfordring. Og da jeg så nævnte navnet Asiinnuaq, nemlig Asii Chemnitz Narup på grønlandsk, så bliver de fornærmede over det.

Anders Andreassen, Landstingets 2. næstformand.

Og dermed er sidste punkt, punkt 83 færdig, nemlig forespørgselsdebat om bæredygtig udvikling i Grønland. Og vi har været igennem samtlige punkter. På mandag har vi følgende punkter: Punkt 70, punkt 55, punkt 78, punkt 46, punkt 16, punkt 15 og punkt 14.

Og mødet er hævet for i dag. God week end.